

Cahier 2011-7

Capaciteitsbehoefte Justitiële Ketens t/m 2016

Beleidsneutrale ramingen

Eindredactie:
R.J. Decae

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het WODC is verricht.

Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Veiligheid en Justitie weergeeft.

Bestelgegevens

Exemplaren van deze publicatie kunnen schriftelijk worden besteld bij

Bibliotheek WODC, kamer TN-3A03
Postbus 20301, 2500 EH Den Haag
Fax: (070) 370 45 07
E-mail: wodc@minvenj.nl

Cahiers worden in beperkte mate gratis verspreid zolang de voorraad strekt.
Alle nadere informatie over WODC-publicaties is te vinden op Justweb en op www.wodc.nl.

Voorwoord

Tot 1996 maakte het ministerie van Veiligheid en Justitie eens in de vier jaar een raming van de capaciteitsbehoefte in de justitiële inrichtingen. Omdat een frequentie van eens in de vier jaar als onvoldoende werd ervaren, zegde toenmalig minister Sorgdrager in 1996 aan de Tweede Kamer toe dat het ministerie voortaan elk jaar een raming van de behoefte aan sanctiecapaciteit zou maken. Daarbij zouden ook de extramurale sancties aan de orde komen. In 1998 heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) de taak op zich genomen om jaarlijks een actualisering van de ramingen te maken. In 1999 publiceerde het WODC het eerste rapport in dit kader, gevolgd door de jaarlijkse edities in de periode 2001-2003.

In 2003 hebben de ministeries van Veiligheid en Justitie, Financiën, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Algemene Zaken de afspraak gemaakt dat het ministerie van Veiligheid en Justitie een integraal model voor de justitiële keten zal ontwikkelen. Besloten is om het bestaande model voor de sanctiecapaciteit uit te breiden tot het Prognosemodel Justitiële Ketens (PMJ). Dit model omvat de hele veiligheidsketen, de civiele rechtspraak, de bestuursrechtspraak en de civiele rechtsbijstand. In 2004 werd het eerste rapport met de PMJ-ramingen gepubliceerd (destijds alleen de veiligheidsketen), gevolgd door jaarlijkse edities tot en met 2010.

Het voor u liggende rapport is het twaalfde in de reeks van ramingsrapporten. De ramingen over de rechtspraak zijn door het WODC en de Raad voor de rechtspraak gezamenlijk opgesteld, terwijl de overige ramingen alleen door het WODC zijn gemaakt. De ramingen zijn beleidsneutraal, hetgeen wil zeggen dat ze uitgaan van gelijkblijvend beleid. Ramingen van het effect van voorgenomen beleids- en wetswijzigingen worden gemaakt door de beleidsdirecties van het ministerie van Veiligheid en Justitie, het Parket Generaal, de Raad voor de rechtspraak en diverse uitvoeringsorganisaties. De beleidsneutrale ramingen samen met de geraamde beleidseffecten vormen de beleidsrijke ramingen. De beleidsrijke ramingen vallen niet onder de verantwoordelijkheid van het WODC maar onder de verantwoordelijkheid van de beleidsdirecties van het ministerie van Veiligheid en Justitie, het Parket Generaal, de Raad voor de rechtspraak en diverse uitvoeringsorganisaties. De beleidsrijke ramingen zijn niet in dit rapport opgenomen, maar zijn terug te vinden in de justitiebegroting.

Bij de vervaardiging van de ramingen is het WODC afhankelijk van gegevens die anderen aanleveren. De vele betrokkenen daarbij kunnen we niet allen noemen, maar hun inspanningen om de gegevens op tijd beschikbaar te hebben, worden zeer gewaardeerd. Speciale dank gaat uit naar Nol van Gemmert (DJI) voor zijn bijdrage aan de tbs-ramingen.

Ten slotte willen wij, ook namens de auteurs van het rapport, een woord van dank richten aan de leden van de leescommissie (Anneke van Eijk, Bart Cramer en Joop Moerkens)

Frans Leeuw
Directeur WODC

Frans van Dijk
Raad voor de rechtspraak

Inhoud

	Afkortingen	— 7
	Samenvatting	— 9
1	Inleiding	— 13
	R.J. Decae	
1.1	Onderzoeksvragen	— 13
1.2	Werkwijze	— 14
1.3	Wijzigingen ten opzichte van de vorige ronde	— 15
1.4	Opbouw	— 15
2	Achtergrondfactoren	— 17
	R.J. Decae en D. Jangbahadoer Sing	
2.1	In het PMJ gebruikte achtergrondfactoren	— 17
2.2	Verwachting tot en met 2016	— 25
2.2.1	Demografische achtergrondfactoren	— 25
2.2.2	Maatschappelijke achtergrondfactoren	— 28
2.2.3	Economische achtergrondfactoren	— 31
2.2.4	Institutionele achtergrondfactoren	— 36
2.3	Opmerkingen	— 37
3	Opsporing	— 39
	P.R. Smit	
3.1	Verwachting tot en met 2016	— 39
3.1.1	Algemeen	— 40
3.1.2	Volwassenen	— 43
3.1.3	Jeugd	— 43
3.2	Opmerkingen	— 43
4	Slachtofferzorg	— 45
	D.E.G. Moolenaar	
4.1	Verwachting tot en met 2016	— 45
4.2	Opmerkingen	— 47
5	Vervolging	— 49
	D.E.G. Moolenaar	
5.1	Verwachting tot en met 2016	— 50
5.2	Opmerkingen	— 53
6	Rechtspraak	— 55
	P.R. Smit, E.C. Leertouwer, F.P van Tulder en B.J. Diephuis	
6.1	Strafrechtspraak	— 55
6.1.1	Verwachting tot en met 2016	— 55
6.1.2	Opmerkingen	— 63
6.2	Civiele rechtspraak	— 63
6.2.1	Verwachting tot en met 2016	— 64
6.3	Bestuursrechtspraak	— 69
6.3.1	Verwachting tot en met 2016	— 70
6.3.2	Opmerkingen	— 74

7	Tenuitvoerlegging – 75
	A. Sonnenschein
7.1	Verwachting tot en met 2016 – 77
7.1.1	Algemeen – 78
7.1.2	Volwassenen – 81
7.1.3	Jeugd – 82
7.2	Opmerkingen – 84
8	Reclassering en Kinderbescherming – 85
	8 S.N. Kalidien
8.1	Verwachting tot en met 2016 – 85
8.1.1	Volwassenen – 87
8.1.2	Jeugd – 87
8.2	Opmerking – 88
9	Vreemdelingenbewaring – 91
	R.J. Decae
9.1	Verwachting tot en met 2016 – 91
9.2	Opmerkingen – 92
10	Rechtsbijstand – 93
	M. Temürhan
10.1	Verwachting tot en met 2016 – 94
10.1.1	Strafrechtelijk – 94
10.1.2	Civielrechtelijk en bestuursrechtelijk – 95
10.1	Opmerkingen – 95
11	Nawoord – 97
	D.E.G. Moolenaar
	Summary – 99
	Literatuur – 101
	Bijlage 1 Vereenvoudigd schema van het PMJ – 103

Afkortingen

AMV	Alleenstaande minderjarige asielzoeker
ASAA	Afstand, screening, adoptie en afstammingsvragen
AROB	Wet Administratieve Rechtspraak Overheidsbeschikkingen
BJZ	Bureau Jeugdzorg
BOPZ	Bijzondere opnemings psychiatrische ziekenhuizen
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CBB	College van Beroep voor het bedrijfsleven
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CJIB	Centraal Justitieel Incassobureau
CPB	Centraal Planbureau
CRvB	Centrale Raad van Beroep
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
EK	Enkelvoudige kamer
FPC	Forensisch-psychiatrische centra
GJZ	Gesloten jeugdzorg
GW	Gevangeniswezen
Halt	Het Alternatief
ISD	Inrichting voor stelselmatige daders
ITB	Individuele Trajectbegeleiding
JJI	Justitiële jeugdinstelling
LCA	Landelijk Coördinatiepunt Arrestatiebevelen
MEV	Macro-economische verkenning
MK	Meervoudige kamer
MvJ	Ministerie van Justitie
MinVenJ	Ministerie van Veiligheid en Justitie
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
OM	Openbaar Ministerie
ots	Ondertoezichtstelling
OvJ	Officier van Justitie
PaG	Parket Generaal
PIJ	Plaatsing in een inrichting voor jeugdigen
PMJ	Prognosemodel Justitiële Ketens
RISc	Recidive-inschattingsschalen
RSJ	Raad voor de Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
Rvdr	Raad voor de rechtspraak
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
SGM	Schadefonds Geweldsmisdrijven
SHN	Slachtofferhulp Nederland
STP	Scholing- en trainingsprogramma
SYSWOV	Systeem woningvoorraad
tbs	Terbeschikkingstelling
TRIAS	Transactie Innings- en Afhandelingssysteem
VRM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
WAHV	Wet Administratiefrechtelijke Handhaving Verkeersvoorschriften
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
WSNP	Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen
WW	Werkloosheidswet
ZM	Zittende Magistratuur

Samenvatting

Dit rapport beschrijft de ramingen van de capaciteitsbehoefte van de justitiële ketens tot en met 2016. Het gaat daarbij om ramingen van de instroom en uitstroom van diverse ketenpartners binnen de justitiële ketens (aantallen te behandelen zaken e.d.) en de capaciteitsbehoefte voor intramurale voorzieningen (aantal plaatsen in justitiële inrichtingen). De ramingen voor de civielrechtelijke en bestuursrechtelijke rechtspraak zijn de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) en de Raad voor de rechtspraak. De ramingen voor forensisch-psychiatrische centra (voorheen tbs-klinieken) zijn de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het WODC en de Dienst Justitiële Inrichtingen. De overige ramingen komen tot stand onder verantwoordelijkheid van het WODC.

De ramingen zijn 'beleidsneutraal'. Dat wil zeggen dat de ramingen uitgaan van gelijkblijvend beleid. Het effect van voorgenomen beleids- en wetwijzigingen is niet in de ramingen verdisconteerd. Ook zijn de effecten van recentelijk ingezet beleid (vanaf 2010) niet in de beleidsneutrale ramingen verwerkt, omdat de ramingen gebaseerd zijn op ontwikkelingen in de justitiesector tot en met 2009. Definitieve gegevens over 2010 waren op het moment van berekening nog niet beschikbaar. Daar waar wel voorlopige cijfers over 2010 beschikbaar waren, zijn deze meegenomen.

De ramingen zijn gemaakt met het Prognosemodel Justitiële Ketens (PMJ). Het PMJ bestaat uit twee onderdelen, namelijk een model voor de veiligheidsketen en een model voor het civiel- en bestuursrechtelijke deel van de justitiële keten. Het startpunt voor het PMJ zijn ontwikkelingen in de samenleving die geheel of grotendeels buiten de invloedssfeer van Justitie liggen. Dergelijke ontwikkelingen kunnen gevolgen hebben voor het ontstaan van criminaliteit en rechtsproblemen en daarmee voor het beroep op de justitiële ketens. Te denken valt bijvoorbeeld aan de mogelijke gevolgen van een gebrek aan sociale cohesie, maatschappelijke ongelijkheid, botsing van culturen en welvaartsverschillen. Op basis van de beschikbare criminologische, rechtssociologische en economische theorieën zijn de mogelijk relevante maatschappelijke fenomenen benoemd. Bij deze fenomenen zijn zoveel mogelijk kwantificeerbare achtergrondfactoren gezocht. De zo in kaart gebrachte ontwikkelingen kunnen grofweg in vier categorieën worden ingedeeld, namelijk demografische, economische, maatschappelijke en institutionele ontwikkelingen. Het PMJ beschrijft de kwantitatieve verbanden tussen deze ontwikkelingen en de criminaliteit of het beroep op rechtshulp en rechtspraak. Tevens brengt het PMJ de samenhang tussen de ontwikkelingen in criminaliteit en het beroep op rechtshulp en rechtspraak en de ontwikkelingen in de rest van de justitiële ketens in beeld.

- De gebruikte demografische achtergrondfactoren zijn: de omvang van de bevolking, de bevolkingsdichtheid, het aantal 12- t/m 17-jarigen, het aantal 12- t/m 17-jarigen in de vier grote steden, het aantal 15- t/m 24-jarigen, het aantal 35- t/m 49-jarigen, het aantal 35- t/m 59-jarigen, de mannelijke bevolking van 18 tot en met 29 of 49 jaar, het aantal alleenstaanden, de omvang van de eerste generatie niet-westerse allochtone jongeren (12 t/m 17 jaar), de omvang van de tweede generatie niet-westerse allochtone jongeren (12 t/m 17 jaar), de omvang van de tweede generatie niet-westerse (18 t/m 29 of 49 jaar) allochtone mannen.
- De gebruikte *maatschappelijke achtergrondfactoren* zijn: het aantal sociale huurwoningen, het aantal particuliere huurwoningen, het aantal asielaanvragen, het

- aantal alleenstaande minderjarige asielzoekers (AMA's), het aantal drugsverslaafden, het aantal personen dat in een jaar gaat scheiden, het aantal kinderen betrokken bij echtscheiding, het aantal eenoudergezinnen, het aantal alleenstaanden, het aantal voortijdig schoolverlaters, het aantal kinderen in een laag schooltype (vmbo/vbo/mavo/lwoo/speciaal onderwijs) en de mate van kerkelijkheid.
- De *economische achtergrondfactoren* in het model zijn: de omvang van de werkloze beroepsbevolking totaal en de groep 15-24 jarigen, de omvang van de werkzame beroepsbevolking totaal en de groep 15-24 jarigen, het reëel besteedbaar jaarinkomen per hoofd van de bevolking, de koopkracht, het aantal werkloosheidsuitkeringen, het aantal bijstandsuitkeringen, het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, het totaal aantal uitkeringen (de optelsom van bovenstaande drie categorieën, plus het aantal uitkeringen IOAW en IOAZ), de reële bruto toegevoegde waarde, de belastingdruk (de verhouding tussen het totale bedrag aan geïnde rijksbelastingen en het nationale inkomen), de collectieve lastendruk (belastingen en sociale premies in procenten van het nationale inkomen), de gemiddelde rekenhuur (de kale huur plus enkele subsidiabele servicekosten zoals lift, verlichting, schoonmaakkosten, huismeester en gemeenschappelijke ruimten), het gemiddelde uurtarief van een commerciële advocaat, het aantal motorvoertuigen, het aantal brommers, het aantal bedrijven, het aantal zelfstandig ondernemers, de totale kosten van advocatuur, het aantal rechtsbijstandverzekeringen. De economische ontwikkelingen zijn ontleend aan septemberramingen van 2010 en de middellange-termijnramingen (MLT) van november 2010 van het Centraal Planbureau.
 - De *institutionele achtergrondfactoren* die in het model zijn opgenomen zijn het aantal politiemedewerkers (in fulltime equivalenten) en de gemiddelde eigen bijdrage die betaald wordt bij gebruik van gesubsidieerde rechtsbijstand.

Op basis van de verwachte ontwikkelingen in deze achtergrondfactoren wordt een uitspraak gedaan over het verwachte beroep op de diverse onderdelen van de justitiële ketens. Zo zal naar verwachting bij gelijkblijvend beleid het aantal geregistreerde misdrijven bij de politie in de periode 2010-2016 met 8% afnemen. Deze daling doet zich vooral voor in 2011. Het aantal gehoorde verdachten zal in die periode met 7% dalen. Dit zal zijn weerslag hebben op de rest van de justitiële keten, hoewel deze daling niet zonder meer evenredig doorgetrokken mag worden naar de andere ketenpartners.

De trend in het aantal verdachten wordt niet helemaal gevolgd bij de instroom bij het Openbaar Ministerie. De raming van de instroom van rechtbankzaken aldaar laat tussen 2010 en 2016 een daling van 5% zien. Het aantal dagvaardingen zal in die periode met bijna 10% afnemen. De daling bij de wordt deels veroorzaakt door een verandering in de registratie en de invoering van nieuwe afdoeningsmodaliteiten. De verminderde instroom bij het OM heeft een sterke daling bij rechtbanken tot gevolg. Het aantal strafzaken bij rechtbanken daalt in de periode 2011-2016 met bijna 10% en bij hofzaken is de daling in dezelfde periode 3%. De capaciteitsbehoefte van het gevangeniswezen zal volgens de raming met 10% dalen tussen 2010 en 2016. Deze afname is ook te zien in het aantal boetes (9%) en taakstraffen (16%). De capaciteitsbehoefte van de jeugdinstellingen zal volgens de raming met circa 20% afnemen in de periode 2010-2016 met name als gevolg van de sterke afname van het aantal opgelegde pijlmaatregelen.

Het aantal civiele zaken dat instroomt bij de sector kanton van de rechtbanken middels een dagvaarding stijgt in de periode 2010-2016 naar verwachting met 40% en middels een verzoekschrift met 42%, terwijl het aantal civiele zaken dat in eerste

aanleg instroomt bij de sector civiel van de rechtbanken middels een dagvaarding met circa 13% zal stijgen en middels een verzoekschrift met 17%. De groei van het aantal zaken bij de gerechtshoven volgt met enige vertraging de trend bij de rechtbanken. Het aantal dagvaardingen neemt daar met 13% toe terwijl de hoeveelheid verzoekschriften met ruim 36% zal stijgen tijdens de prognoseperiode. De groei in civiele zaken hangt vooral samen met de economische ontwikkelingen, in het bijzonder de werkloosheid.

De instroom van zaken in eerste aanleg bij de sector bestuur van de rechtbanken (exclusief belastingzaken) zal naar verwachting met 54% stijgen in de periode 2010-2016. Het aantal belastingzaken in eerste aanleg stijgt met ruim 45% terwijl de instroom van belastingzaken in hoger beroep met ruim 27% stijgt. De instroom van bestuurszaken bij de Centrale Raad van Beroep ligt in 2016 naar verwachting 71% hoger dan in 2010.

Het model voor de gesubsidieerde rechtsbijstand is dit jaar grondig herzien en geïntegreerd in het veiligheidsmodel van PMJ. Bij het aantal beroepen op gesubsidieerde rechtsbijstand wordt in de civiele en bestuursrechtelijke over de periode 2010-2016 laat een gemengd beeld zien. Het aantal toevoegingen exclusief asiel- en vreemdelingenzaken stijgt met 6%, daalt voor vreemdelingenzaken met ruim 19% en blijft nagenoeg gelijk voor asielzaken. Reguliere en gewone ambtshalve straf toevoegingen nemen in dezelfde periode met respectievelijk 6% en 1% af terwijl ambtshalve toevoegingen vreemdelingenbewaring een stijging van bijna 12% laat zien. Reguliere piketdiensten nemen af met 8% terwijl ze voor vreemdelingenbewaring met bijna 4% toenemen.

De beleidsneutrale ramingen zijn momentopnames. Ze zijn gebaseerd op de beschikbare kennis op het moment van berekenen. Zowel de gelegde relaties in het PMJ als de van elders betrokken ramingen van de achtergrondfactoren brengen onzekerheden met zich mee.

De beleidsneutrale ramingen moeten derhalve niet als een vaststaand gegeven worden beschouwd, maar slechts als een signaal. Ze geven aan wat er zou *kunnen* gebeuren indien er niets verandert. Door onverwachte gebeurtenissen en niet in de raming verwerkte wijzigingen in wet- en regelgeving en beleid kunnen de werkelijke ontwikkelingen afwijken van de ramingen.

1 Inleiding

R.J. Decae

In 1997 is begonnen met de ontwikkeling van een prognosemodel voor de capaciteitsbehoefte van justitiële voorzieningen. In eerste instantie richtte dit door het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) ontwikkelde model zich alleen op het gevangeniswezen (GW) en de taakstraffen voor meerderjarigen (zie Werkgroep Prognose Sanctiecapaciteit, 1997). In 1998 heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) dit model in gebruik genomen voor het maken van ramingen. Later is het model verfijnd en uitgebreid met een jeugdsector (zie Van der Torre & Van Tulder, 2001; Huijbregts et al., 2001). In 2003 hebben de ministeries van Veiligheid en Justitie (MVenJ), Financiën, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Algemene Zaken de afspraak gemaakt dat het ministerie van Veiligheid en Justitie een integraal model voor de justitiële keten zal ontwikkelen. Besloten is om het bestaande model voor de sanctiecapaciteit uit te breiden naar een model voor de hele justitiële keten (zie Moolenaar et al., 2004; Leertouwer et al., 2005). De uitkomsten van dit model dienen als onderbouwing van de begroting van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Dit rapport presenteert de twaalfde raming van de capaciteitsbehoefte van de veiligheidsketen, die tot stand is gekomen onder de verantwoordelijkheid van het WODC in samenwerking met de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en de Raad voor de rechtspraak (Rvdr). Tot en met de vijfde rapportage betroffen de ramingen alleen de sanctiecapaciteit (zie Steinmann et al., 1999; Van der Heide et al., 2001; Moolenaar et al. 2002; Moolenaar en Huijbregts, 2003; Leertouwer & Huijbregts, 2004). Vanaf de zesde rapportage zijn ook ramingen opgesteld voor andere onderdelen van de justitiële keten, in het bijzonder de veiligheidsketen (zie Moolenaar et al., 2005; Moolenaar, 2006) en in samenwerking met de Rvdr ook de civielrechtelijke en bestuursrechtelijke keten (Moolenaar et al., 2007, 2008 en 2009) en Moolenaar (2010). In paragraaf 1.1 worden de onderzoeksvragen geformuleerd. Paragraaf 1.2 beschrijft de werkwijze en paragraaf 1.3 de opbouw van het rapport.

1.1 Onderzoeksvragen

De ramingen in dit rapport zijn gemaakt met het Prognosemodel Justitiële Ketens (PMJ), versie 2010. Het PMJ bestaat uit twee onderdelen, namelijk een model voor de veiligheidsketen en een model voor het civiel- en bestuursrechtelijke deel van de justitiële keten. Het model voor de veiligheidsketen bevat onderdelen zoals opsporing, vervolging en berechting, straffen en maatregelen, vreemdelingenbewaring, gevangeniswezen, justitiële jeugdinrichtingen (JJI), schadeloosstelling, ondertoezichtstellingen (ots), reclassering, gesubsidieerde rechtsbijstand in strafzaken, tolken, forensisch onderzoek en slachtofferzorg. Het model voor civiel- en bestuursrechtelijke keten bevat de onderdelen civiele rechtspraak, bestuursrechtspraak en gesubsidieerde rechtsbijstand in civiele zaken en bestuurszaken. Dit rapport zal niet uitgebreid ingaan op alle onderdelen van het PMJ maar alleen de belangrijkste elementen eruit lichten. Voor de geselecteerde onderdelen worden voor zover mogelijk de volgende vragen beantwoord:

1 Hoe groot is de verwachte capaciteitsbehoefte in de periode 2010-2016?

2 In hoeverre is de ontwikkeling van het beroep op of de behoefte aan justitiële voorzieningen in de periode 2010-2016 toe te schrijven aan maatschappelijke ontwikkelingen en/of aan voorafgaande schakels van de justitiële ketens?

De beleidsneutrale ramingen zijn momentopnames. Ze zijn gebaseerd op de beschikbare kennis op het moment van berekenen (januari 2011). Zowel de gelegde relaties in het PMJ als de van elders betrokken ramingen van de achtergrondfactoren brengen onzekerheden met zich mee. De beleidsneutrale ramingen moeten derhalve niet als een vaststaand gegeven worden beschouwd, maar voornamelijk als een signaal. Ze geven aan wat er zou kunnen gebeuren indien er niets verandert. Door onverwachte gebeurtenissen en niet in de raming verwerkte wijzigingen in wet- en regelgeving en beleid kunnen de werkelijke ontwikkelingen afwijken van de ramingen.

1.2 Werkwijze

Het PMJ voor de veiligheidsketen is uitgebreid beschreven in Moolenaar et al. (2004). Het model voor civiele rechtspraak en bestuursrechtspraak is beschreven in Leertouwer et al. (2005), en het model voor de civiele rechtsbijstand in Leertouwer et al. (2007). De meest recente versie van de modellen zijn op aanvraag verkrijgbaar bij het WODC. Daarom zal dit rapport niet in detail ingaan op het model en de methodiek maar slechts op hoofdlijnen aangeven hoe de samenhangen in het model, waaronder die tussen de diverse ketenpartners, zijn geformuleerd.

De ramingen met het PMJ zijn beleidsneutraal. Dat wil zeggen dat ontwikkelingen en beleid uit het verleden worden doorgetrokken naar de toekomst. Het effect van reeds vastgesteld beleid is alleen verdisconteerd in de prognoses voor zover de invloed ervan reeds in de gebruikte gegevens zichtbaar is. Ontwikkelingen als gevolg van inmiddels ingevoerd of voorgenomen beleid of wetgeving, die in verband met een recente invoeringsdatum nog niet in de statistieken (kunnen) zijn verwerkt, blijven hier dan ook buiten beschouwing. Aanvulling van de raming met deze ontwikkelingen wordt door de beleidsdirecties van het ministerie van Veiligheid en Justitie, het Parket Generaal (PaG), de Rvdr en enkele uitvoeringsorganisaties verzorgd. Deze organisaties inventariseren welke ontwikkelingen nog niet (volledig) zijn verwerkt in de WODC-ramingen en wat de consequenties daarvan kunnen zijn voor de justitiële ketens. Het gaat hierbij om nog niet (volledig) zichtbare effecten van reeds in gang gezet beleid en in beperkte mate om effecten van nieuw voorgenomen, reeds goedgekeurd beleid. De ramingen van deze zogenaamde beleidseffecten vallen onder de verantwoordelijkheid van de beleidsdirecties, PaG, Rvdr en uitvoeringsorganisaties zelf. De beleidsneutrale ramingen vormen samen met de door de beleidsdirecties, PaG, Rvdr en uitvoeringsorganisaties geraamde beleidseffecten de beleidsrijke ramingen. Deze beleidsrijke ramingen zijn niet in dit rapport opgenomen, maar worden gepubliceerd in de begroting van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Het PMJ gaat uit van jaarcijfers.¹ De beleidsneutrale ramingen in dit rapport zijn grotendeels gebaseerd op gerealiseerde jaarcijfers tot en met 2009 (tenzij anders vermeld) en worden uitgedrukt in het gemiddelde beroep op of de gemiddelde capaciteitsbehoefte van justitiële voorzieningen per kalenderjaar. In het rapport worden alleen groeipercentages gepresenteerd en geen absolute aantallen.

1.3 Wijzigingen ten opzichte van de vorige ronde

Het veiligheidsmodel is met name op het gebied van de delictindeling aanzienlijk gewijzigd. Zowel voor zowel volwassenen als voor jeugd is de delictindeling gewijzigd. Voor beide leeftijdscategorieën is het aantal misdrijfcategorieën uitgebreid van zeven naar veertien en het aantal overtredingscategorieën van één naar vijf (zie paragraaf 2.1). De gesubsidieerde rechtsbijstand werd tot op heden met een apart model berekend op regionaal niveau. Dit model is volledig herzien en geïntegreerd in het veiligheidsmodel en wordt nu op landelijk niveau berekend. Van de Raad voor de Kinderbescherming zijn de producten beschermingsonderzoeken, gezag- en omgangsonderzoeken en afstand-, screening-, adoptie- en afstammingsvragen zaken (ASAA-zaken) toegevoegd aan het model.

1.4 Opbouw

Het rapport is gegoten in de vorm van factsheets: korte bondige conclusies. Alle hoofdstukken zijn zelfstandig leesbaar. Wellicht kan daardoor bij de lezer die het rapport in zijn geheel leest, het gevoel van herhaling ontstaan. Ondanks dat de hoofdstukken zelfstandig leesbaar zijn, wordt de lezer aangeraden om in ieder geval hoofdstuk 2 te lezen. Hoofdstuk 2 beschrijft de ontwikkelingen in de achtergrondfactoren. Deze achtergrondfactoren vormen de grondslag van het model en kennis omtrent de ontwikkeling daarvan is daarom van groot belang voor het begrip van de overige hoofdstukken. In hoofdstuk 3 komt de opsporing door de politie aan bod. Hoofdstuk 4 gaat in op slachtofferzorg. De ontwikkelingen op het terrein van de rechtshandhaving worden geanalyseerd in hoofdstuk 5. Ramingen over rechtspraak zijn te vinden in hoofdstuk 6. Hoofdstuk 7 gaat in op de tenuitvoerlegging van transacties, straffen en maatregelen. In hoofdstuk 8 worden de ramingen voor de reclassering en aanverwante instellingen voor het voetlicht gebracht. Hoofdstuk 9 gaat in op de vreemdelingenbewaring. Hoofdstuk 10 presenteert de ramingen van rechtsbijstand. Het rapport eindigt met een nawoord in hoofdstuk 11.

¹ Het model voor de veiligheidsketen gaat uit van jaarcijfers op landelijk niveau. Het model voor de civielrechtelijke en bestuursrechtelijke ketens gaat daarentegen uit van jaarcijfers op regionaal niveau. Cijfers op regionaal niveau zullen hier niet apart worden gepresenteerd maar worden geaggregeerd naar landelijk niveau.

2 Achtergrondfactoren

R.J. Decae en D. Jangbahadoer Sing

De basis van het PMJ wordt gevormd door ontwikkelingen in de samenleving die grotendeels buiten de invloedssfeer van justitie liggen. Het uitgangspunt van het model is dat deze maatschappelijke ontwikkelingen invloed hebben op de ontwikkeling van de criminaliteit en het ontstaan en de beslechting van geschillen en daarmee dus op het beroep op de justitiële ketens.

De rol die maatschappelijke problemen volgens criminologische theorieën spelen in het ontstaan van criminaliteit en de vertaling ervan in kwantificeerbare achtergrondfactoren wordt uitgebreid beschreven in Moolenaar et al. (2004). Het uitgangspunt is dat sociale problematiek invloed heeft op de ontwikkeling van de criminaliteit en daarmee op het strafrechtelijke gedeelte van de justitiële keten. Voorbeelden van sociale problematiek zijn:

- groepsvorming van delinquenten;
- maatschappelijke ongelijkheid;
- botsing van culturen;
- sociale instabiliteit;
- opvoeding en sociaal milieu;
- gelegenheid tot deviant gedrag;
- sociale uitstoting;
- opportunity costs (mogelijkheid, rendement en aantrekkelijkheid van andere bronnen van inkomsten in vergelijking met criminaliteit).

Leertouwer et al. (2005, 2007) beschrijven uitgebreid hoe maatschappelijke fenomenen volgens theorieën over het ontstaan en de beslechting van geschillen samenhangen met de instroom van zaken bij de rechter en de afgifte van toevoegingen in het kader van gesubsidieerde rechtsbijstand. De maatschappelijke fenomenen die volgens de theorie een rol spelen, betreffen:

- de mate van sociale cohesie binnen de samenleving;
- probleemfrequentie, namelijk de kans op en het aantal onbevredigende transacties (te denken valt hier aan economische activiteit, arbeidsparticipatie etc.);
- financiële drempels die een rol spelen bij de inschakeling van rechtshulp;
- de organisatie van rechtshulp, die een rol speelt in de beschikbaarheid ervan.

Paragraaf 2.1 gaat nader in op hoe deze sociale problemen en fenomenen naar het PMJ zijn vertaald, terwijl paragraaf 2.2 de kwantitatieve invulling ervan laat zien. Tot slot wordt in paragraaf 2.3 de bronnen en de beperkingen van cijfers aangegeven.

2.1 In het PMJ gebruikte achtergrondfactoren

Voor de geschetste problematiek zijn kwantificeerbare indicatoren gezocht, die in het vervolg van dit hoofdstuk *achtergrondfactoren* worden genoemd. Deze achtergrondfactoren vormen tezamen een indicatie van bovengenoemde problemen en fenomenen. Er is geen één-op-éénrelatie tussen de achtergrondfactoren en deze problemen en fenomenen. Een achtergrondfactor kan een indicator zijn voor meerdere problemen en/of fenomenen. Aan de andere kant kan een probleem of fenomeen door meerdere achtergrondfactoren worden gekarakteriseerd. De verbanden in het model zijn dan ook niet noodzakelijkerwijs causaal.

De achtergrondfactoren kunnen grofweg in vier categorieën worden ingedeeld:

- demografische ontwikkelingen;
- economische ontwikkelingen;
- maatschappelijke ontwikkelingen;
- institutionele ontwikkelingen.

Becker (1968, 1974), Van Tulder (1994), Lilly e.a. (1995), Pratt en Cullen (2005), Van der Laan en Blom (2011) geven een uitgebreide beschrijving van de criminologische theorieën over omgevingsfactoren. Theorieën over de ontwikkeling van geschillen of conflicten en het daaropvolgende beroep op rechtshulp en rechtspraak zijn te vinden in Schuyt et al. (1976), Van Velthoven (2002), Klijn (1996) en Van Tulder en Janssen (1998).

In het PMJ worden verschillende typen zaken onderscheiden op basis van beleidsrelevantie, omvang en wijze waarop deze zaken door de justitiële keten stromen. In de veiligheidsketen wordt een onderscheid gemaakt tussen verschillende typen delicten, in de civielrechtelijke en bestuursrechtelijke keten tussen de verschillende typen conflicten. Uit de lange lijst van bovengenoemde achtergrondfactoren wordt per zaakstype een korte lijst opgesteld van achtergrondfactoren die mogelijk relevant kunnen zijn voor dit zaakstype. Vervolgens wordt op statistische gronden beslist welke achtergrondfactoren van de korte lijst uiteindelijk in het model voor het desbetreffende zaakstype worden opgenomen.

De in het model opgenomen *demografische achtergrondfactoren* zijn:

- de omvang van de bevolking;
- de bevolkingsdichtheid;
- het aantal 12- t/m 17-jarigen;
- het aantal 12- t/m 17-jarigen in de vier grote steden;
- het aantal 15- t/m 24-jarigen;
- het aantal 35- t/m 49-jarigen;
- het aantal 35- t/m 59-jarigen;
- de mannelijke bevolking van 18 tot en met 29 of 49 jaar;
- het aantal alleenstaanden;
- de omvang van de eerste generatie niet-westerse allochtone jongeren (12 t/m 17 jaar);
- de omvang van de tweede generatie niet-westerse allochtone jongeren (12 t/m 17 jaar);
- de omvang van de tweede generatie niet-westerse (18 t/m 29 of 49 jaar) allochtone mannen.

De in het model opgenomen *maatschappelijke achtergrondfactoren* zijn:

- het aantal sociale huurwoningen;
- het aantal particuliere huurwoningen;
- het aantal asielaanvragen;
- het aantal alleenstaande minderjarige asielzoekers (AMA's);
- het aantal drugsverslaafden;
- het aantal personen dat in een jaar gaat scheiden;
- het aantal kinderen betrokken bij echtscheiding;
- het aantal eenoudergezinnen;
- het aantal alleenstaanden;
- het aantal voortijdig schoolverlaters;
- het aantal kinderen in een laag schooltype (vmbo/vbo/mavo/lwoo/speciaal onderwijs);

- de kerkelijkheid: dit heeft betrekking op de vraag tot welke kerkelijke gezindte of levensbeschouwelijke groepering men zichzelf rekent.

De in het model opgenomen *economische achtergrondfactoren* zijn:

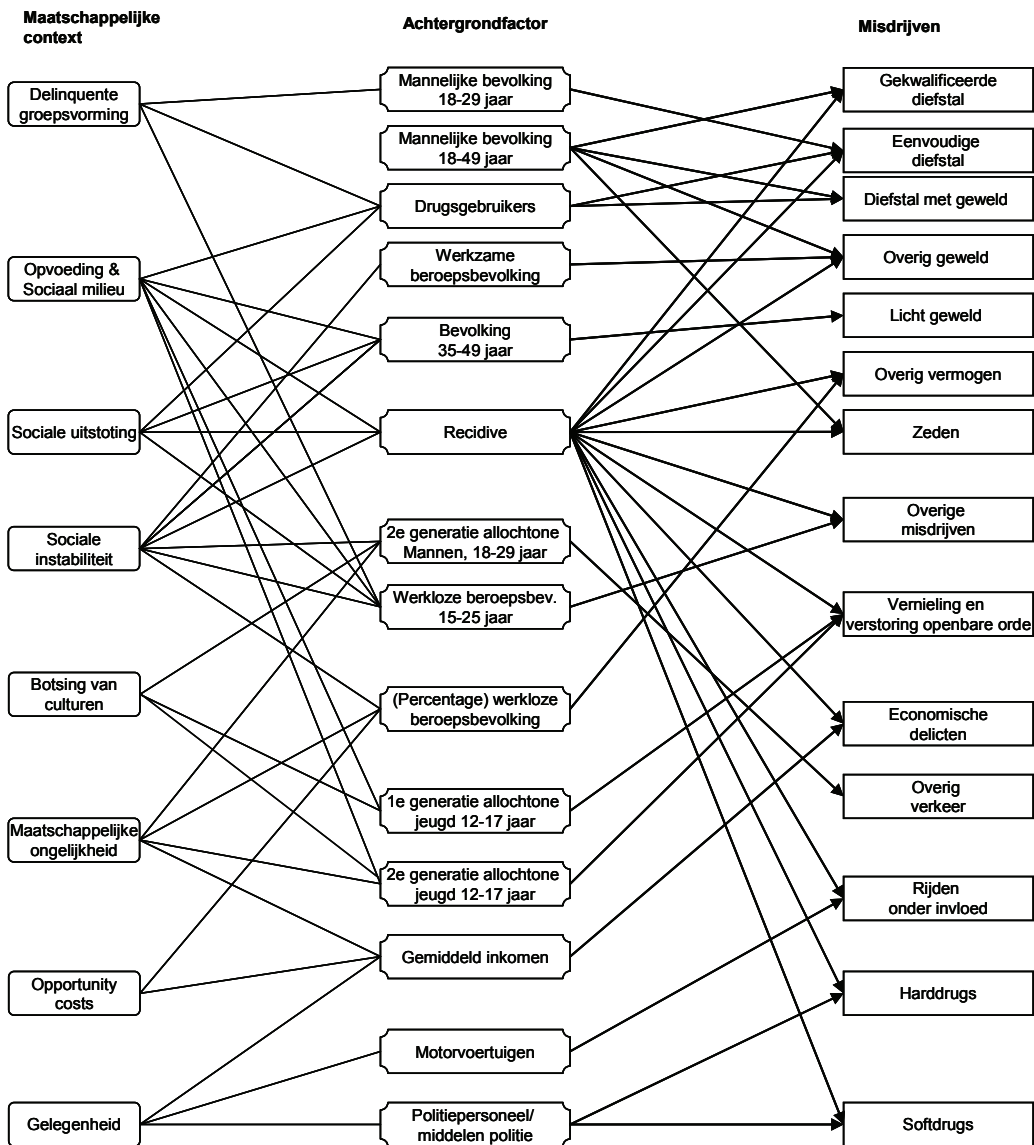
- de omvang van de werkloze beroepsbevolking totaal en groep 15- tot 24-jarigen;
- de omvang van de werkzame beroepsbevolking totaal en groep 15- tot 24-jarigen;
- het reëel besteedbaar jaarinkomen per hoofd van de bevolking;
- de koopkracht;
- het aantal werkloosheidsuitkeringen;
- het aantal bijstandsuitkeringen;
- het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen;
- het totaal aantal uitkeringen (de optelsom van bovenstaande drie categorieën, plus het aantal uitkeringen IOAW en IOAZ);
- de reële bruto toegevoegde waarde;
- de belastingdruk (de verhouding tussen het totale bedrag aan geïnde rijksbelastingen en het nationale inkomen);
- de collectieve lastendruk (belastingen en sociale premies in procenten van het nationale inkomen);
- de gemiddelde rekenhuur (de kale huur plus enkele subsidiabele servicekosten zoals lift, verlichting, schoonmaakkosten, huismeester en gemeenschappelijke ruimten);
- het gemiddelde uurtarief van een commerciële advocaat;
- het aantal motorvoertuigen;
- het aantal brommers;
- het aantal bedrijven;
- het aantal zelfstandig ondernemers;
- de totale kosten van advocatuur;
- het aantal rechtsbijstandverzekeringen.

De in het model opgenomen *institutionele achtergrondfactoren* zijn:

- het aantal politiemedewerkers (in fulltime equivalenten);
- de gemiddelde eigen bijdrage die betaald wordt bij gebruik van gesubsidieerde rechtsbijstand.

Figuren 2.1 tot en met 2.6 geven aan hoe de relaties tussen de maatschappelijke problemen en fenomenen, achtergrondfactoren en typen zaken uiteindelijk zijn gelegd in het PMJ. Links in de figuren staat de maatschappelijke context die volgens de eerder genoemde literatuur van invloed is op het ontstaan van criminaliteit of een conflict. In het midden is een aantal mogelijke achtergrondfactoren genoemd die indicatoren kunnen zijn voor deze problemen en fenomenen. Er zijn meer achtergrondfactoren maar in de figuur staan alleen die achtergrondfactoren waarvan uiteindelijk is vastgesteld dat ze in het model een statistisch significante invloed hebben. Rechts staat aangegeven welke achtergrondfactor van invloed is op welk type zaak. Bijvoorbeeld, Opiumwetdelicten worden onder meer voorspeld door de omvang van de werkloze beroepsbevolking, hetgeen onder andere een indicator kan zijn van sociale instabiliteit en maatschappelijke ongelijkheid.

Figuur 2.1 Relaties tussen maatschappelijke problemen, achtergrondfactoren en geregistreerde misdrijven

De relatie tussen bovengenoemde achtergrondfactoren en de criminaliteit verschilt per delictsoort. Bij de instroom in de veiligheidsketen worden in het PMJ veertien misdrijftypen onderscheiden:

- licht geweld;
- zedendelicten;
- overig geweld;
- diefstal met geweld;
- eenvoudige diefstal;
- gekwalificeerde diefstal;
- overige vermogensdelicten;
- rijden onder invloed;
- overige verkeersdelicten;
- softdrugs;

- harddrugs;
- vernieling en verstoring van de openbare orde;
- economische misdrijven;
- overige misdrijven.

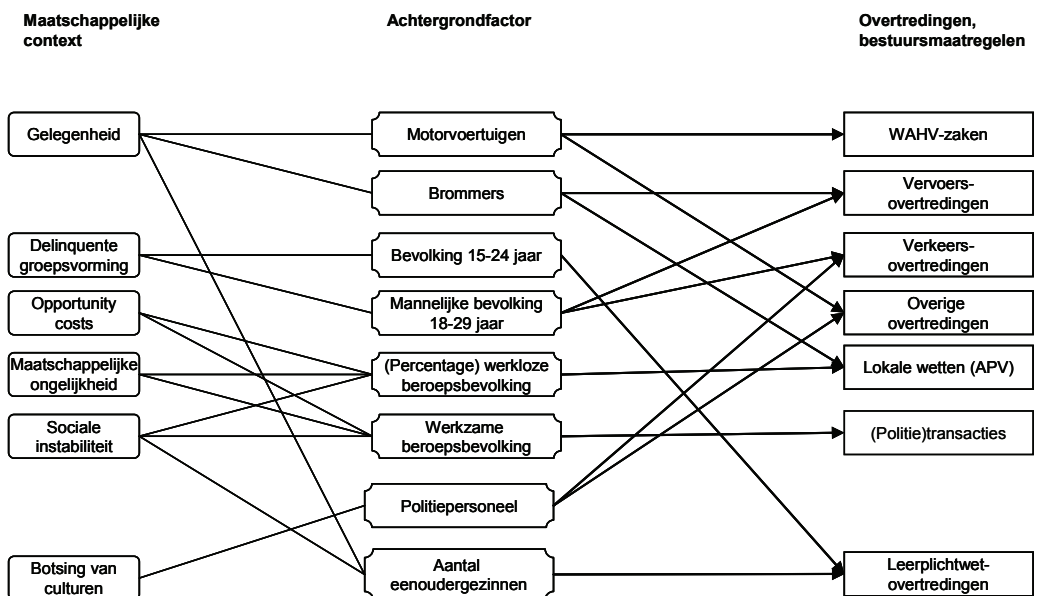
Figuur 2.1 geeft aan hoe de relaties tussen de maatschappelijke problemen, achtergrondfactoren en delicten in het model voor de veiligheidsketen zijn gelegd.

Daarnaast ontstaat er een beroep op de veiligheidsketen door overtredingen en bestuursmaatregelen. Het gaat daarbij om:

- verkeersovertredingen op grond van de wet Administratiefrechtelijke Handhaving Verkeersvoorschriften (WAHV);
- (politie)transacties;
- kantonzaken:
 - verkeersovertredingen;
 - vervoersovertredingen;
 - leerplichtwetovertredingen;
 - overtreding van plaatselijke wetten (APV);
 - overige overtredingen.

Figuur 2.2 geeft aan hoe de relaties tussen de maatschappelijke problemen en achtergrondfactoren enerzijds en overtredingen, civielrechtelijke maatregelen en bestuursrechtelijke maatregelen anderzijds in het model voor de veiligheidsketen zijn gelegd.

Figuur 2.2 Relaties tussen maatschappelijke problemen, achtergrondfactoren enerzijds en overtredingen en bestuursmaatregelen anderzijds

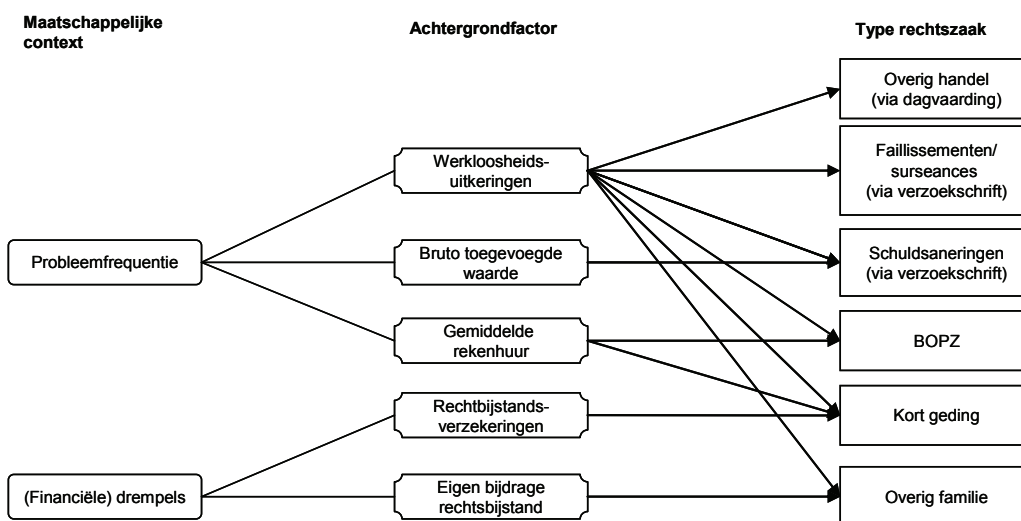
Bij de instroom van zaken in eerste aanleg in de civiele rechtspraak worden in het PMJ tien zaakstypen onderscheiden die een rol spelen in de voorbereiding van de justitiebegroting:

- kort gedingen;
- overig handel, ingeleid via een dagvaarding;
- echtscheiding;

- bijstand;
- Bijzondere Opneming Psychiatrische Ziekenhuizen (BOPZ);
- overig familie;
- faillissementen en surseances;
- schuldsaneringen;
- uitgesproken insolventies;
- presidentenrekestten.

Figuur 2.3 geeft aan hoe de relaties tussen de maatschappelijke fenomenen, achtergrondfactoren en type civiele rechtszaken zijn gelegd in het PMJ.

Figuur 2.3 Relaties tussen maatschappelijke context, achtergrondfactoren en typen zaken in de civielrechtelijk rechtspraak

Bij de instroom van zaken in eerste aanleg in de sector kanton van de civiele rechtspraak worden in het PMJ negen zaakstypen onderscheiden die een rol spelen in de voorbereiding van de justitiebegroting:

- huur, ingeleid via een dagvaarding;
- huur, ingeleid via een verzoekschrift;
- arbeid, ingeleid via een dagvaarding;
- arbeid, ingeleid via een verzoekschrift;
- overig handel, ingeleid via een verzoekschrift;
- overig handel, ingeleid via een dagvaarding;
- familie, ingeleid via een verzoekschrift;
- akten en verklaringen;
- voorlopige voorzieningen.

Figuur 2.4 geeft aan hoe de relaties tussen de maatschappelijke fenomenen, achtergrondfactoren en type civiel kantonzaken zijn gelegd in het PMJ.

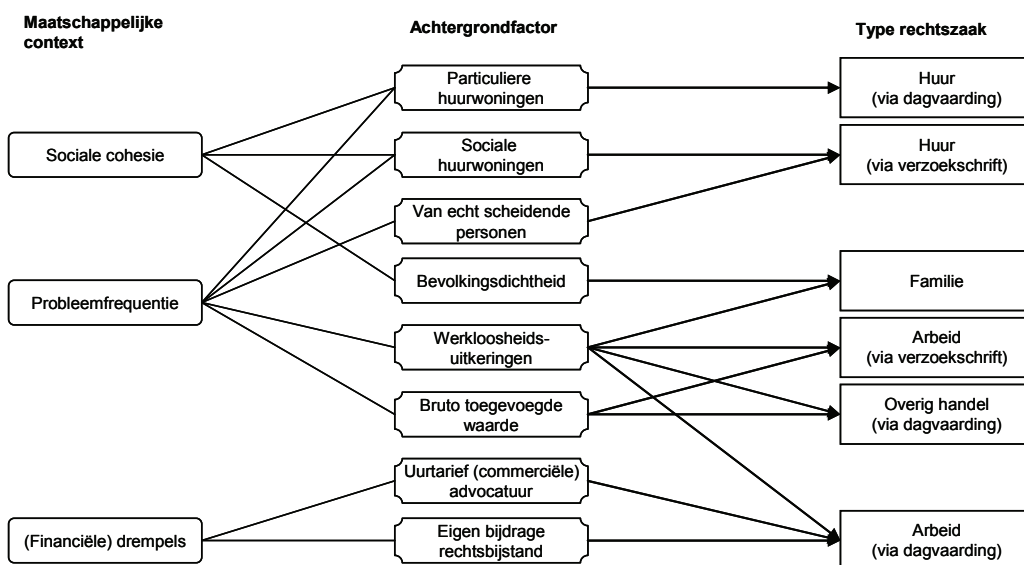
Bij de instroom van zaken in eerste aanleg in bestuursrechtspraak worden in het PMJ acht zaakstypen onderscheiden die een rol spelen in de voorbereiding van de justitiebegroting:

- rijksbelasting;
- belasting lagere overheden;
- ambtenaren;
- sociale verzekeringen;
- bijstand;

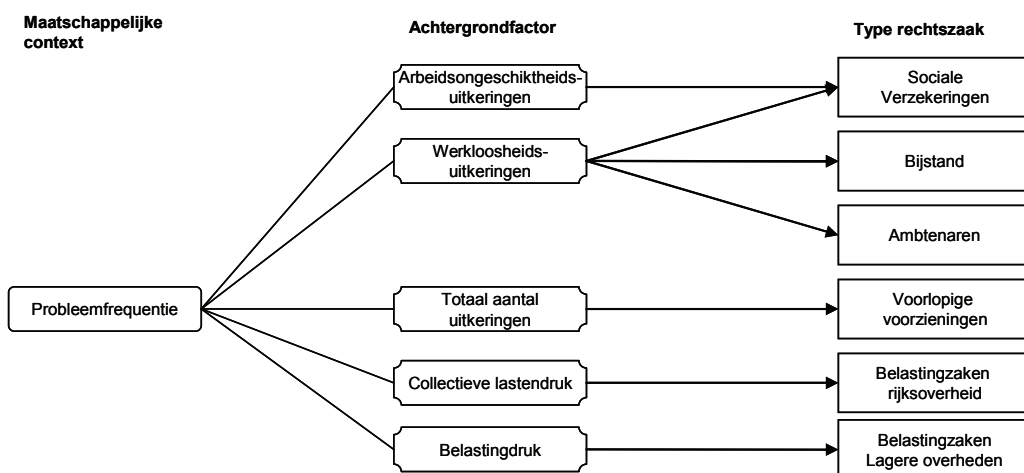
- bouwzaken voortkomend uit de voormalige wet Administratieve Rechtspraak Overheidsbeschikkingen (AROB);
- voorlopige voorzieningen;
- pensioen (Centrale Raad van Beroep, CRvB).

Figuur 2.5 geeft aan hoe de relaties tussen de maatschappelijke fenomenen, achtergrondfactoren en type bestuursrechtzaken zijn gelegd in het PMJ.

Figuur 2.4 Relaties tussen maatschappelijke context, achtergrondfactoren en typen zaken in de civielrechtelijke kantonrechtpraak

Figuur 2.5 Relaties tussen maatschappelijke context, achtergrondfactoren en typen zaken in de bestuursrechtpraak

De relatie tussen eerdergenoemde achtergrondfactoren en de ontwikkeling van het beroep op rechtshulp in civiele zaken en bestuurszaken (allen zogenaamde civiele toevoegingen) verschilt per type rechtsprobleem.

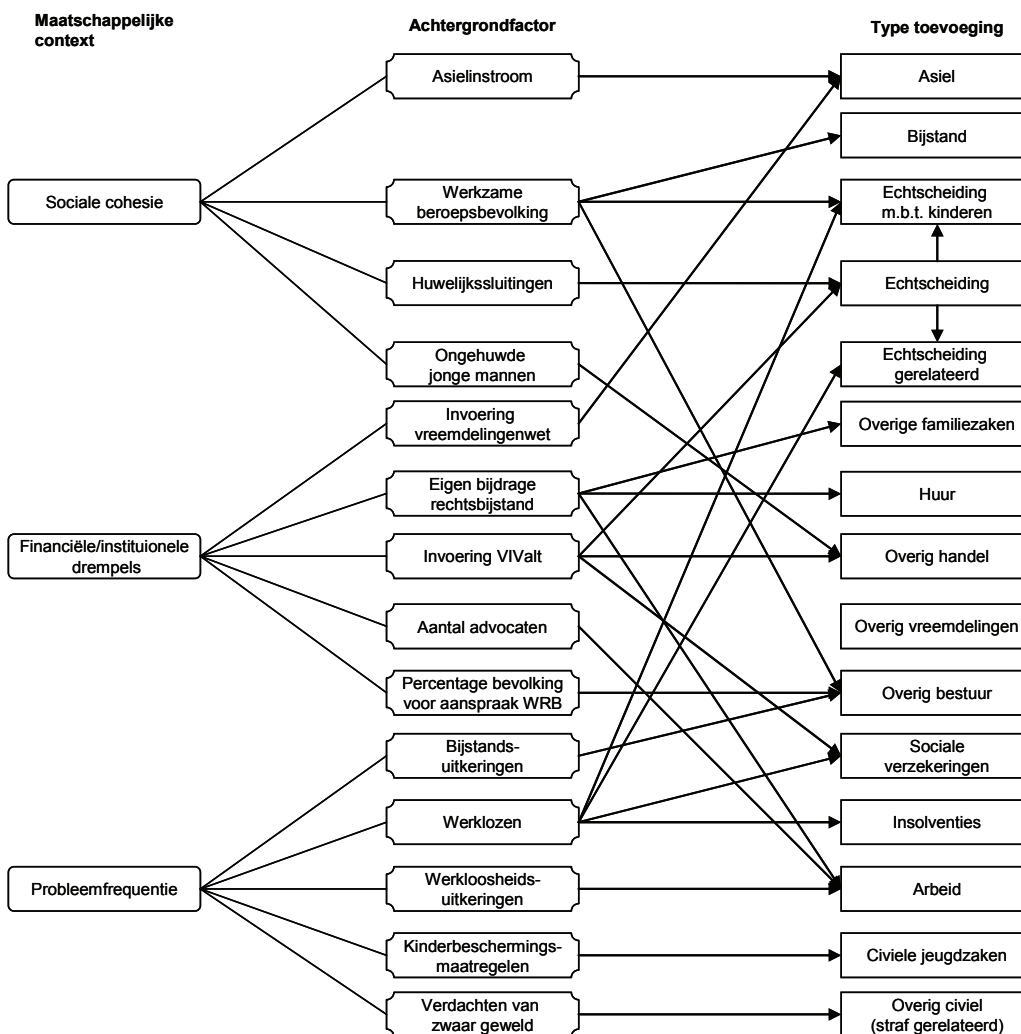
Bij de afgegeven toevoegingen worden veertien categorieën in PMJ onderscheiden:

- huur;
- arbeid;

- insolventies;
- vreemdelingenzaken;
- asielzaken;
- overig handel;
- echtscheiding;
- bijstand (civielrechtelijke procedures);
- bijzondere opnemng psychiatrische ziekenhuizen;
- overig familie;
- sociale verzekeringen;
- bijstand (bestuursrechtelijke procedures);
- overig bestuur;
- piketdiensten voor psychiatrische gevallen.

Figuur 2.6 geeft aan hoe de relaties tussen maatschappelijke fenomenen, achtergrondfactoren en type toevoeging in het model voor de civiele rechtsbijstand zijn gelegd.

Figuur 2.6 Relaties tussen maatschappelijke context, achtergrondfactoren en typen civiele rechtsbijstandtoevoegingen

2.2 Verwachting tot en met 2016

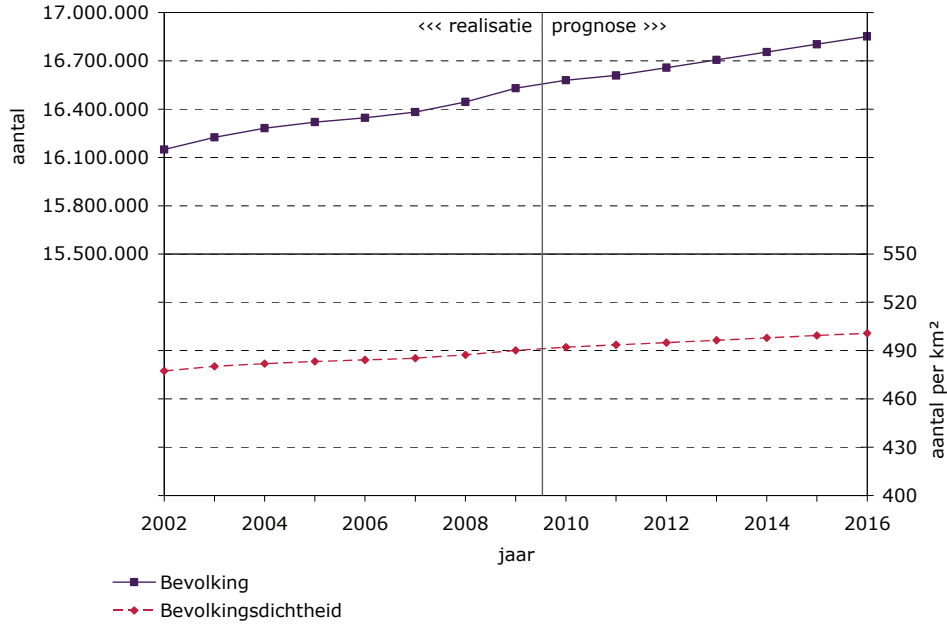
De ramingen van de ontwikkelingen in de achtergrondfactoren worden grotendeels uit externe bronnen verkregen (zie bronvermelding bij de figuren). Deze ramingen spelen een belangrijke rol in de PMJ-ramingen omtrent de te verwachten ontwikkelingen in de justitiële ketens. Omdat 2009 het laatste jaar is waarvoor gerealiseerde gegevens bekend zijn, worden de verwachte ontwikkelingen vanaf dit jaartal beschreven.

2.2.1 Demografische achtergrondfactoren

- De totale bevolking zal in de periode 2009-2016 met bijna 2% toenemen.
- De bevolkingsdichtheid zal in de periode 2009-2016 met ruim 2% toenemen.
- De omvang van de mannelijke bevolking van 18 tot en met 29 jaar zal in de periode 2009-2016 met ruim 3% toenemen terwijl de omvang van de mannelijke bevolking van 18 tot en met 49 jaar zal dalen met ruim 5%.
- De bevolking van 12- t/m 17-jarigen zal in de periode 2009-2011 eerst afnemen. Vanaf 2012 zal het aantal 12- t/m 17-jarigen weer licht stijgen.
- De bevolking van 12- t/m 17-jarigen in de vier grote steden zal in de periode 2009-2016 met bijna 6% stijgen.
- De bevolking van 15- t/m 24-jarigen zal in de periode 2009-2016 met 2% stijgen.
- De bevolking van 35- t/m 49-jarigen zal in de periode 2009-2016 met ruim 11% afnemen.
- De bevolking van 35- t/m 59-jarigen zal in de periode 2009-2016 met bijna 4% afnemen.
- Het aantal eerste generatie niet-westerse allochtone jongeren van 12 t/m 17 jaar zal afnemen met circa 25% in de periode 2009-2016.
- Het aantal tweede generatie niet-westerse allochtone jongeren van 12 t/m 17 jaar zal naar verwachting in de periode 2009-2016 met 17% stijgen.
- Het aantal eerste generatie niet-westerse allochtone mannen van 18 t/m 49 jaar zal afnemen met circa 13% in de periode 2009-2016.
- Het aantal tweede generatie niet-westerse allochtone mannen van 18 t/m 29 jaar zal in de periode 2009-2016 met bijna 32% toenemen.

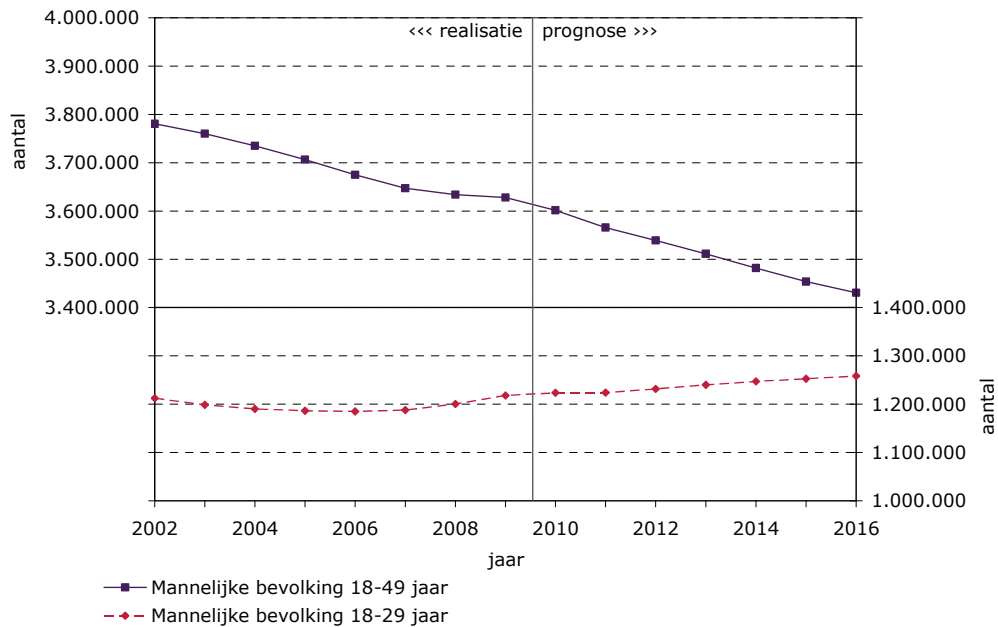
De ontwikkelingen staan grafisch weergegeven in figuren 2.7 tot en met 2.11.

Figuur 2.7 Totale bevolking, 2002-2016

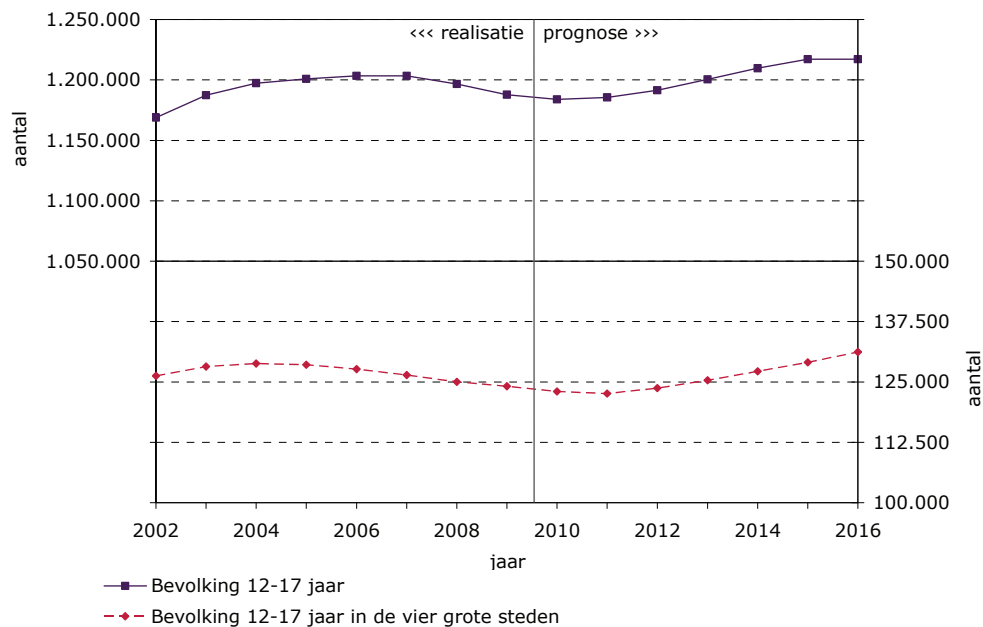
Bron: CBS, bewerking WODC

Figuur 2.8 Mannelijke bevolking naar leeftijd, 2002-2016

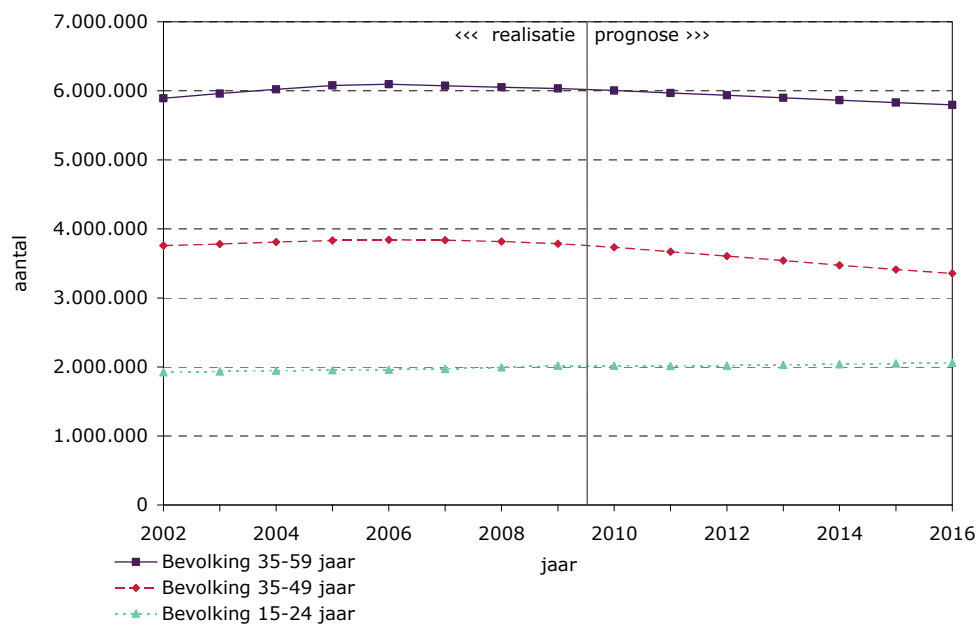
Bron: CBS, bewerking WODC

Figuur 2.9 Minderjarige bevolking, 2002-2016

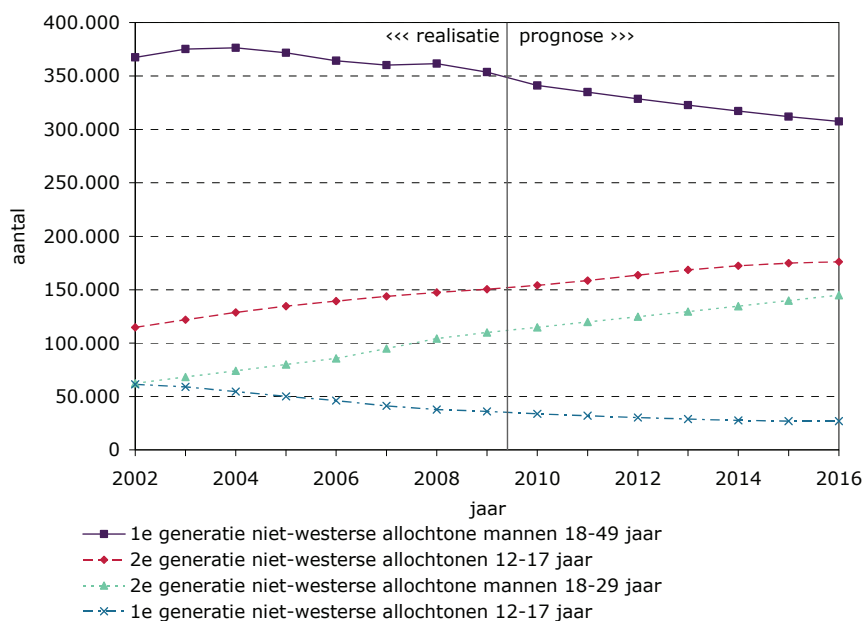
Bron: CBS, bewerking WODC

Figuur 2.10 Bevolking naar leeftijdscategorie, 2002-2016

Bron: CBS, bewerking WODC

Figuur 2.11 Niet-westerse allochtonen naar generatie en leeftijdscategorie, 2002-2016

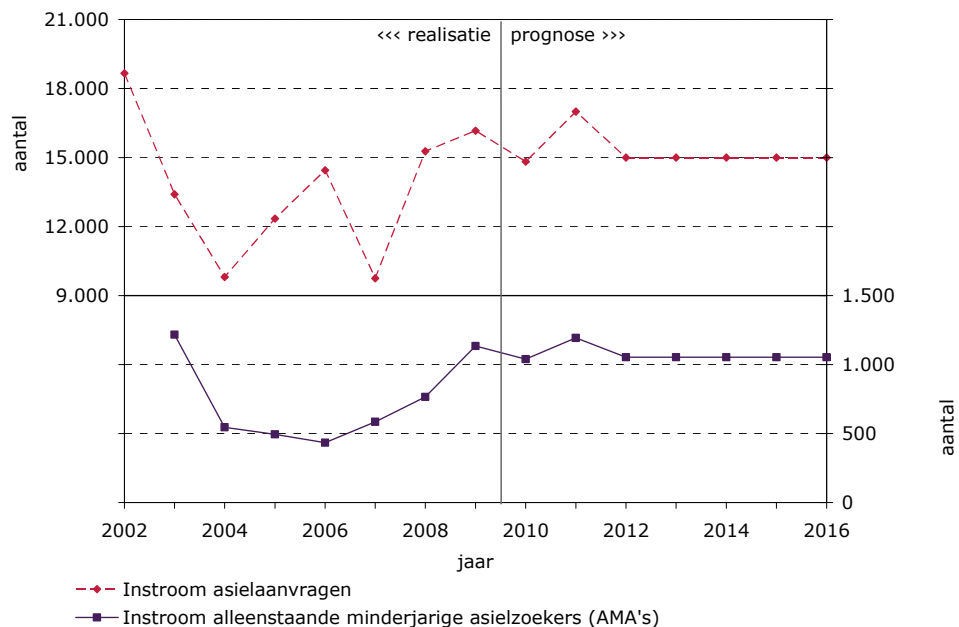
Bron: CBS, bewerking WODC

2.2.2 Maatschappelijke achtergrondfactoren

- De instroom van het aantal asielaanvragen zal in de periode 2009-2016 naar verwachting met 7% afnemen.
- De instroom van het aantal alleenstaande minderjarige asielzoekers (AMA's) zal in de periode 2009-2016 met 7% afnemen.
- Het aantal van echt scheidende personen zal naar verwachting in de periode 2009-2016 met minder dan 1% dalen.
- Het aantal kinderen dat jaarlijks betrokken is bij een echtscheidingsprocedure zal vrijwel gelijk blijven in de periode 2009-2016.
- Het aantal eenoudergezinnen neemt in de periode 2009-2016 naar verwachting toe met 6%.
- Het aantal personen bij ambulante verslavingszorg zal in de periode 2009-2016 toenemen met ruim 13%.
- Het aantal kinderen in een laag schooltype zal in de periode 2009-2016 vrijwel gelijk blijven.
- Het aantal voortijdige schoolverlaters zal in de periode 2009-2016 vrijwel gelijk blijven.
- De kerkelijkheid zal naar verwachting in de periode 2009-2016 dalen met 9%.
- Het aantal sociale huurwoningen zal naar verwachting met 4% afnemen in de periode 2009-2016.
- Ook het aantal particuliere huurwoningen zal afnemen in de periode 2009-2016, namelijk met ruim 8%.

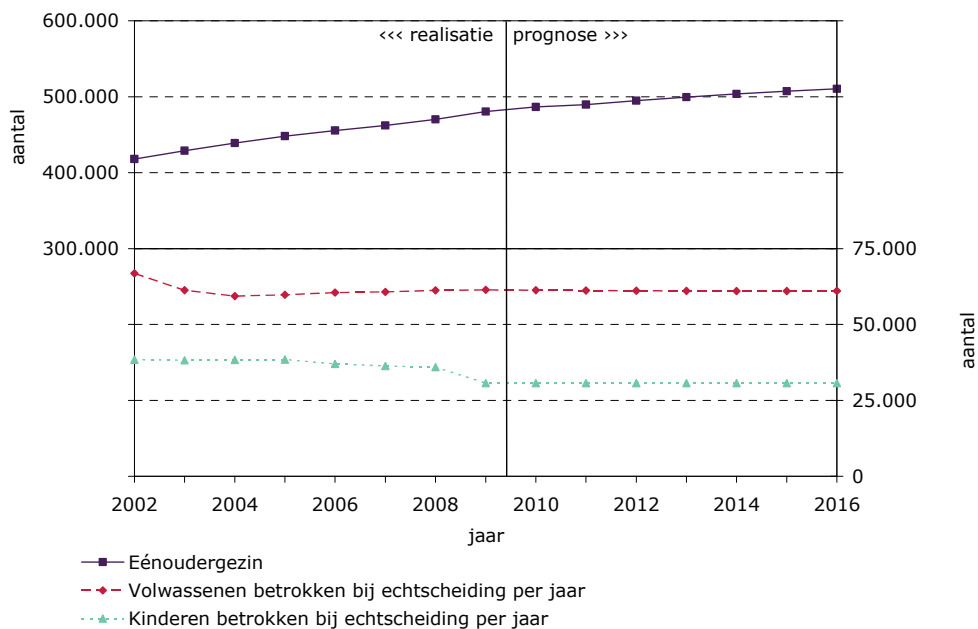
De ontwikkelingen staan grafisch weergegeven in figuren 2.12 tot en met 2.16.

Figuur 2.12 Instroom asiel, 2002-2016

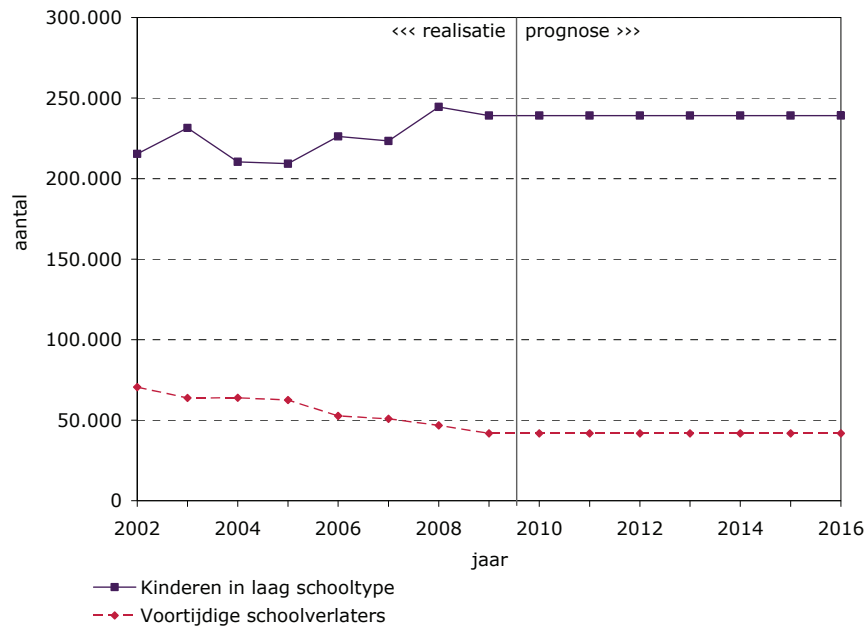
Bron: IND, bewerking WODC

Figuur 2.13 Burgerlijke staat en huishoudensamenstelling, 2002-2016

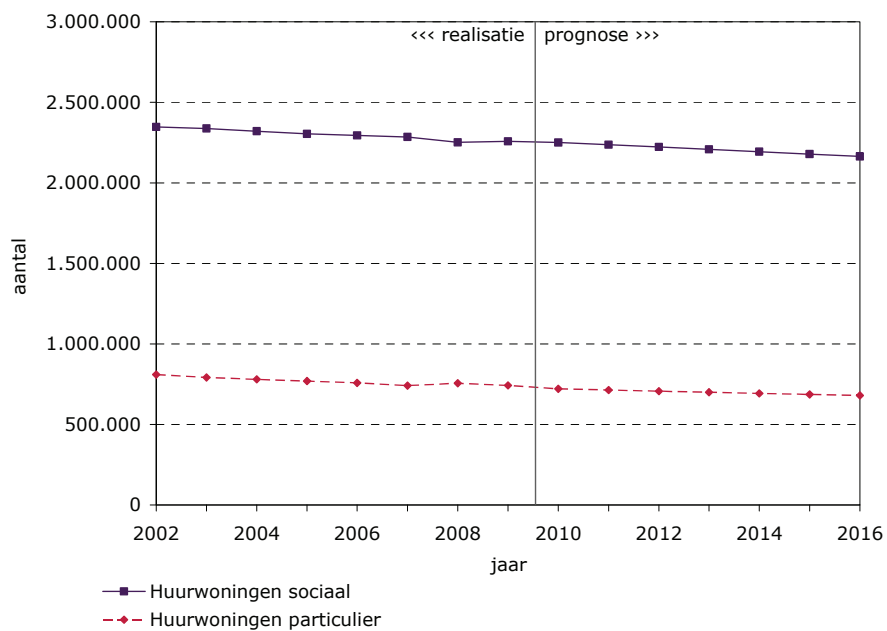
Bron: CBS, bewerking WODC

Figuur 2.14 Onderwijs, 2002-2016

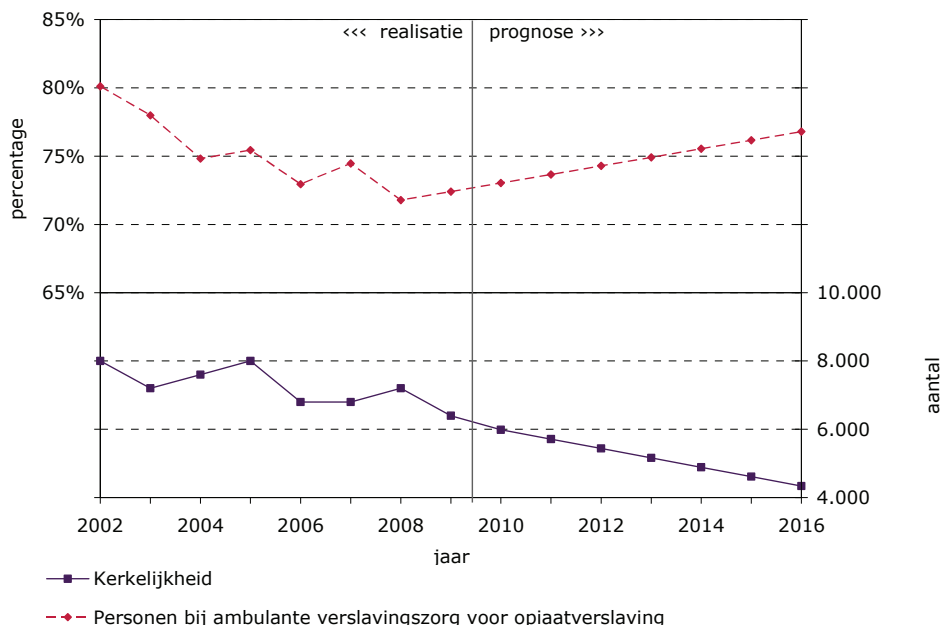
Bron: CBS, bewerking WODC

Figuur 2.15 Huurwoningen, 2002-2016

Bron: CBS/ministerie van VROM, bewerking WODC

Figuur 2.16 Overige maatschappelijke achtergrondfactoren, 2002-2016

Bron: CBS/Trimbos, bewerking WODC

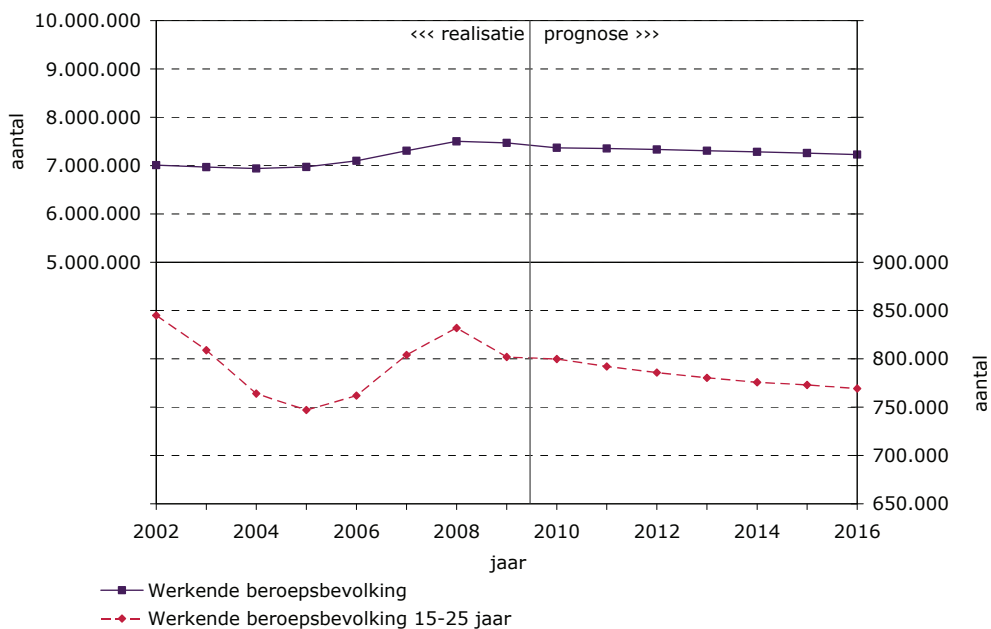
2.2.3 Economische achtergrondfactoren

- De omvang van de werkende beroepsbevolking zal naar verwachting in de periode 2009-2016 afnemen met ruim 3%.
- De omvang van de werkende beroepsbevolking van 15 t/m 24 jaar zal naar verwachting in de periode 2009-2016 afnemen met 4%.
- De werkloze beroepsbevolking zal naar verwachting in de periode 2009-2016 in omvang toenemen, namelijk met ruim 38%, omdat het werkloosheidspercentage zal stijgen van 4,8% naar 6,75%.
- De werkloze beroepsbevolking van 15 t/m 24 jaar zal naar verwachting in de periode 2009-2016 in omvang toenemen, namelijk met circa 7%.
- Het aantal werkloosheidsuitkeringen zal naar verwachting in de periode 2009-2016 fors stijgen met circa 59%.
- Het aantal bijstandsuitkeringen zal naar verwachting in de periode 2009-2016 stijgen met ruim 30%.
- Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen zal naar verwachting met ruim 1% afnemen in de periode 2009-2016.
- Het totale aantal uitkeringen zal naar verwachting in de periode 2009-2016 stijgen met ruim 15%.
- In de periode 2009-2010 stijgt de belastingdruk met 0,1 procentpunt, waarna er in 2011 een daling wordt verwacht met 1,0 procentpunt, om vervolgens in de periode 2012-2016 te stijgen met circa 0,75 procentpunt.
- In de periode 2009-2010 daalt de collectieve lastendruk met bijna 0,3 procentpunt, waarna er vanaf 2011 een jaarlijkse stijging wordt verwacht met circa 0,3 procentpunt.
- Het gemiddelde reëel besteedbaar inkomen zal naar verwachting met ruim 9% stijgen in de periode 2009-2016.
- De koopkracht zal naar verwachting in de periode 2009-2016 met 1,7% afnemen.

- De reële bruto toegevoegde waarde zal met bijna 10% stijgen in de periode 2009-2016.
- Het totaal aantal zelfstandige ondernemers zal naar verwachting in de periode 2009-2016 toenemen met 9%.
- Het aantal motorvoertuigen zal met ruim 5% stijgen in de periode 2009-2016.
- Het aantal brommers wordt in de periode 2009-2016 constant verondersteld.
- De gemiddelde maandelijkse rekenuur, het gemiddelde uurtarief van de advocatuur en de totale kosten van advocatuur worden constant verondersteld in de periode 2009-2016.

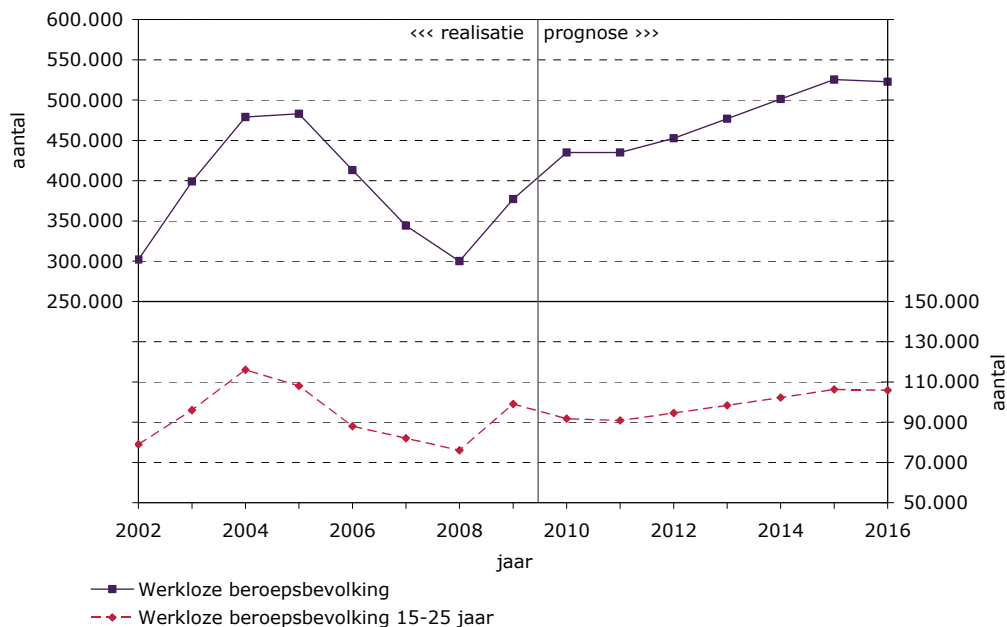
De ontwikkelingen staan grafisch weergegeven in figuren 2.17 tot en met 2.24.

Figuur 2.17 Werkende beroepsbevolking, 2002-2016

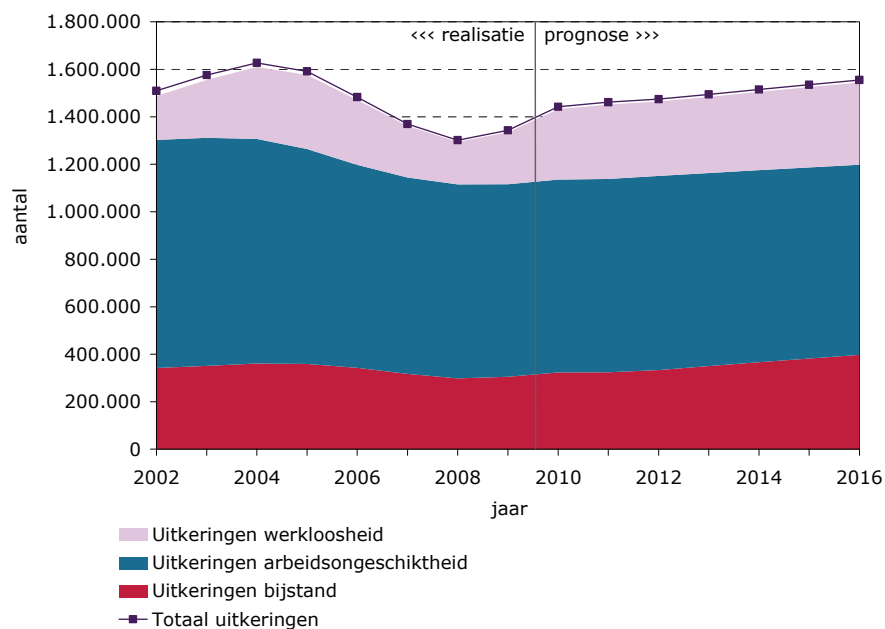
Bron: CBS/CPB, bewerking WODC

Figuur 2.18 Werkloze beroepsbevolking, 2002-2016

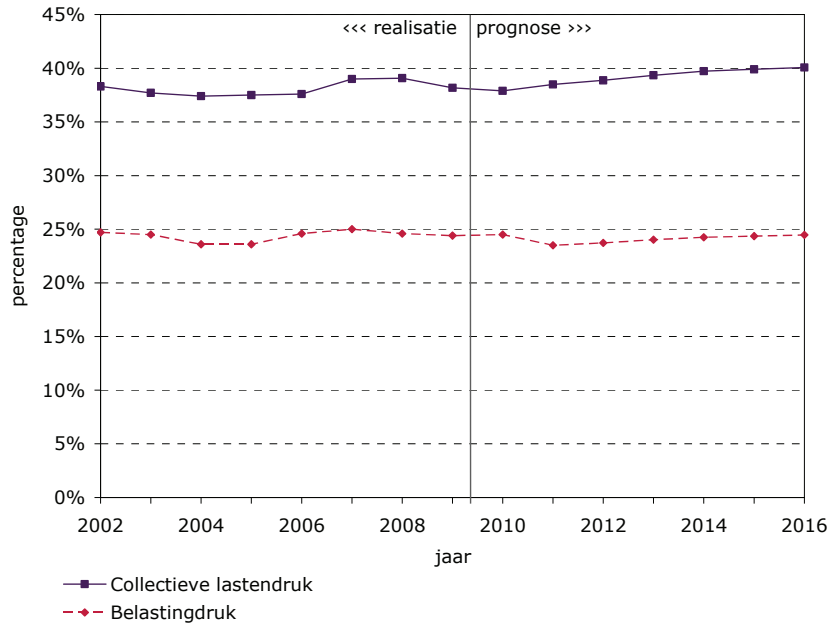
Bron: CBS/CPB, bewerking WODC

Figuur 2.19 Uitkeringen, 2002-2016

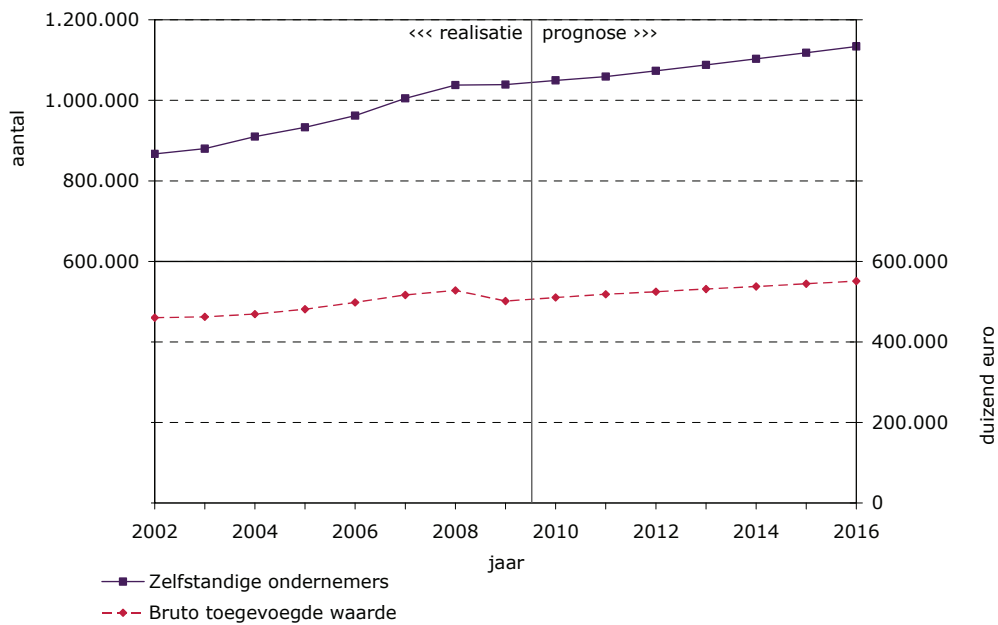
Bron: CBS/CPB, bewerking WODC/Rvdr

Figuur 2.20 Belastingdruk en collectieve lastendruk, 2002-2016

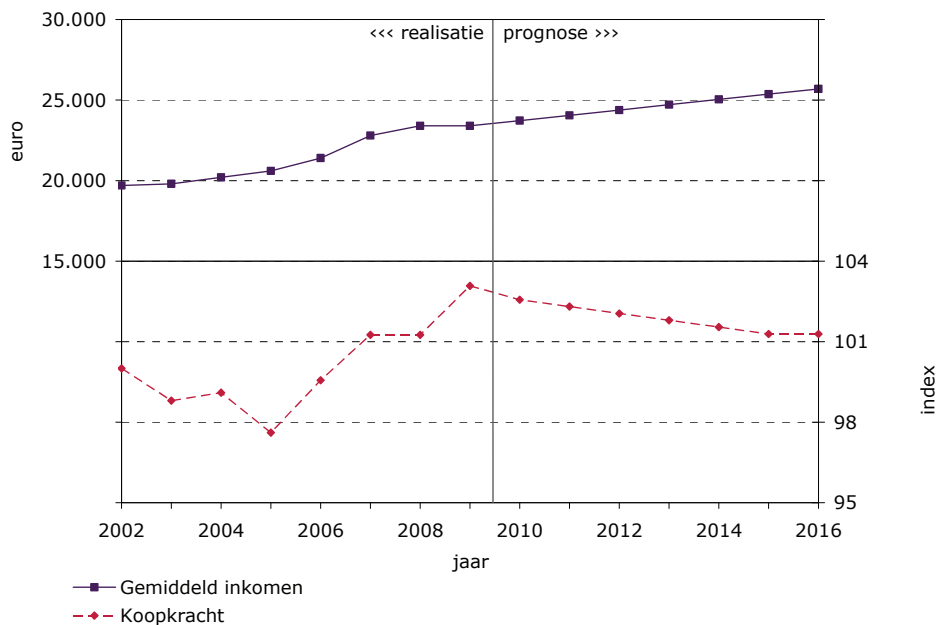
Bron: CBS/CPB, bewerking WODC/Rvdr

Figuur 2.21 Bruto toegevoegde waarde en ondernemers, 2002-2016

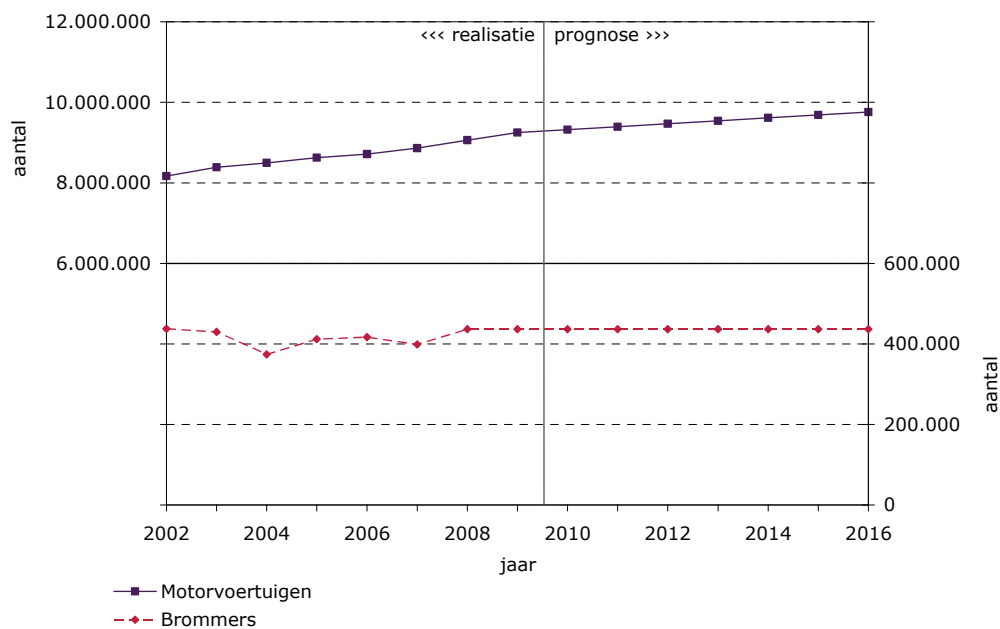
Bron: CBS/CPB, bewerking WODC

Figuur 2.22 Koopkracht, 2002-2016

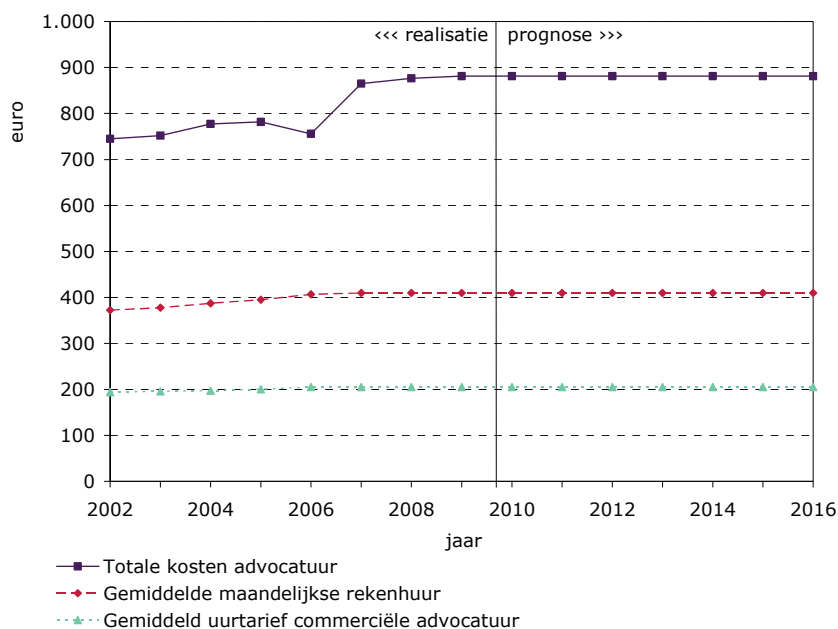
Bron: CBS/CPB, bewerking WODC

Figuur 2.23 Motorvoertuigen en brommers, 2002-2016

Bron: CBS/CPB, bewerking WODC

Figuur 2.24 Overige economische achtergrondfactoren, 2002-2016

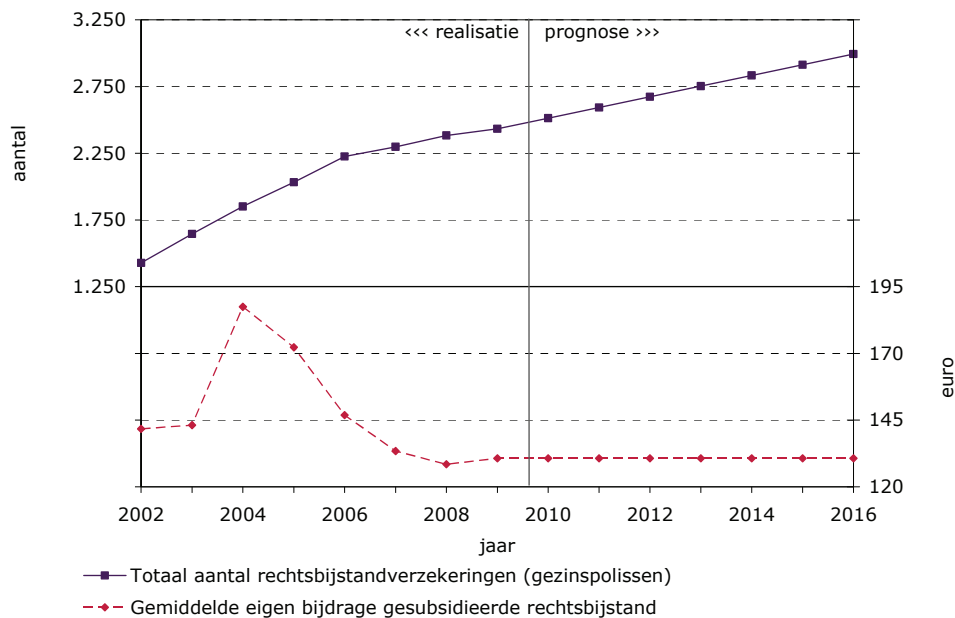
Bron: Raden voor Rechtsbijstand/CBS, bewerking WODC/Rvdr

2.2.4 Institutionele achtergrondfactoren

- De gemiddelde eigen bijdrage bij een beroep op gesubsidieerde rechtsbijstand wordt in de periode 2009-2016 constant verondersteld. De eigen bijdrage wordt vastgesteld door de overheid en voorsnog worden geen grote wijzigingen verwacht (met uitzondering van een inflatiecorrectie).
- Het aantal rechtsbijstandverzekeringen zal naar verwachting met 23% stijgen in de periode 2009-2016.
- Het aantal politiemedewerkers zal na 2011 licht afnemen als gevolg van de vergrijzing.

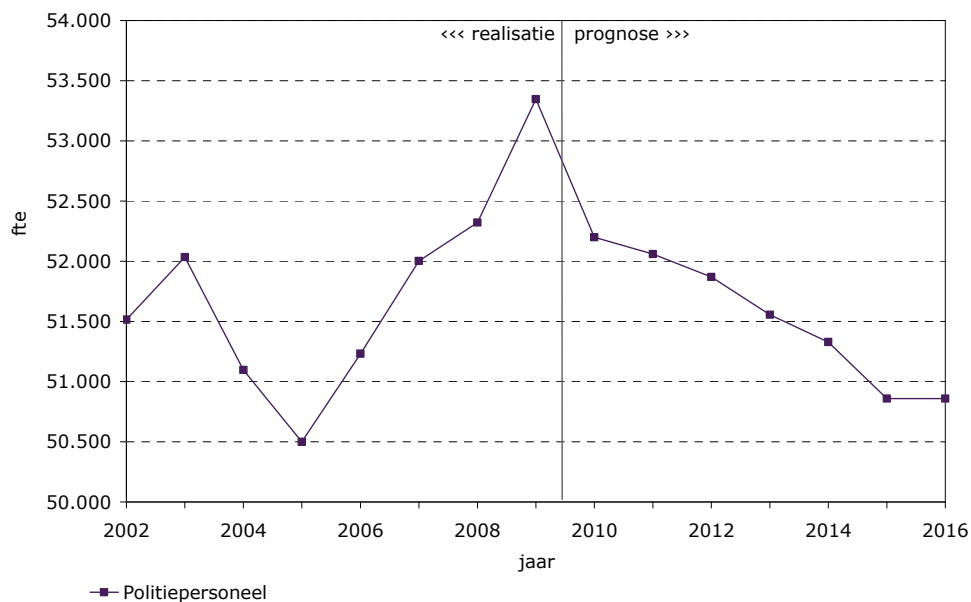
De ontwikkelingen staan grafisch weergegeven in figuren 2.25 en 2.26.

Figuur 2.25 Rechtsbijstand, 2002-2016

Bron: CBS/MinVenJ, bewerking WODC

Figuur 2.26 Politiepersoneel, 2002-2016

Bron: BZK, bewerking WODC

2.3 Opmerkingen

- De middelen van politie tot en met 2009 zijn conform de slotwet BZK en voor 2010 en verder conform de begroting 2011 van BZK. Uitgangspunt is dat onge-

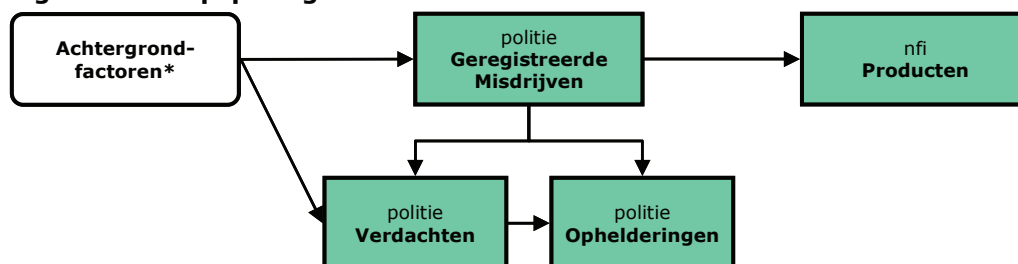
- veer een derde van deze middelen besteed wordt aan de opsporing van misdrijven (zie Moolenaar, 2009). De gegevens zijn gecorrigeerd voor inflatie.
- De ramingen voor het politiepersoneel zijn afkomstig van BZK.
 - Ramingen van demografische ontwikkelingen, zoals bevolkingsgegevens, zijn afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).
 - De bevolkingsdichtheid betreft het aantal inwoners gedeeld door het landoppervlak in een regio. Voor het landoppervlak zijn geen ramingen beschikbaar, dit wordt in de periode 2010-2016 gelijk verondersteld aan het oppervlak in 2009.
 - Ramingen van de werkzame en werkloze beroepsbevolking, het werkloosheidspercentage, de koopkrachtontwikkeling, het gemiddeld inkomen, werkloosheidsuitkeringen, de bijstandsuitkeringen, de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, de ontwikkeling van de bruto toegevoegde waarde en de belastingdruk zijn voor 2010 tot en met 2011 ontleend aan de CPB Nieuwsbrief van september 2010 van het Centraal Planbureau (CPB, 2010a) en voor 2011-2015 aan de Actualisatie Economische Verkenningen 2011-2015 (CPB 2010b) en verder aan de langtermijn verkenningen van het Centraal Planbureau (Huizinga & Smid, 2004; Roodenburg & Van Vuuren, 2004, Smid 2007). Gekozen is voor het "Strong Europe" scenario. Dit is het scenario met de op één na laagste economische groei. De langtermijn ramingen van het Centraal Planbureau voor 2011 en verder bevatten geen conjunctuurbewegingen, maar zijn vertaald naar de gemiddelde groei per jaar berekend over een periode van twintig jaar. Hierdoor lijken de toekomstige ontwikkelingen lineair terwijl zich in de praktijk conjunctuurschommelingen zullen voordoen.
 - Ramingen van het aantal motorvoertuigen zijn ontleend aan Janssen et al. (2006).
 - Ramingen van het aantal particuliere en sociale huurwoningen zijn afkomstig van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) en komen uit het SYStem WOningVoorraad (SYSWOV).
 - De gemiddelde rekenhuur betreft de totale rekenhuur van huurwoningen in de betreffende regio in euro's gecorrigeerd voor inflatie gedeeld door het aantal huurwoningen. Voor de toekomstige waarden van de reële rekenhuur zijn geen ramingen beschikbaar, daarom wordt deze constant verondersteld.
 - De ramingen van het aantal bedrijven, brommers, het aantal kinderen en volwassenen betrokken bij echtscheiding en kinderen in een laag schooltype zijn door het WODC geconstrueerd met behulp van trendextrapolatie.
 - De reële te betalen eigen bijdrage in het kader van de gesubsidieerde rechtsbijstand wordt voor de periode 2010-2016 constant verondersteld, evenals het reële uurtarief van een commerciële advocaat en het gedeelte van de bevolking dat in aanmerking komt voor gesubsidieerde rechtsbijstand.
 - De ramingen voor de asielinstroom zijn afkomstig van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND).

3 Opsporing

P.R. Smit

De ramingen van de achtergrondfactoren bepalen de ramingen van de geregistreerde misdrijven bij de politie. Ook de ramingen van ophelderingen en verdachten worden afgeleid uit de achtergrondfactoren, soms in combinatie met de begrote middelen van de politie en de ramingen van de geregistreerde misdrijven. Bij verdachten wordt een onderscheid gemaakt tussen volwassenen en jeugd. Bij het ophelderen van misdrijven kan de expertise van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) worden ingezet. Het aantal externe producten wordt hierbij gerapporteerd. Voor scholing door het NFI kan nog geen prognose worden gegeven wegens een te korte historisch tijdreeks. Figuur 3.1 geeft schematisch weer hoe het model (groene rechthoeken) is opgebouwd en welke achtergrondfactoren (witte afgeronde rechthoeken) voorspellers zijn van het opsporingstraject.

Figuur 3.1 Opsporing in het PMJ

* Zie figuur 2.1 voor een overzicht van de relevante achtergrondfactoren.

3.1 Verwachting tot en met 2016

Tabel 3.1 geeft een cijfermatig overzicht van de beleidsneutrale ramingen op het gebied van opsporing. De effecten van recentelijk ingezet en/of nieuw beleid zijn niet verwerkt in deze ramingen. Voor de ophelderingen en de verdachten waren geen gegevens over 2008 en 2009 beschikbaar op het moment van totstandkoming van deze raming. Voor deze jaren is derhalve gebruik gemaakt van schattingen gebaseerd op de instroom bij het Openbaar Ministerie (OM).

Tabel 3.1 Verwachte ontwikkeling op het gebied van opsporing, procentuele verandering 2010-2016

	2010-2016	2010-2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Totaal	Gemiddeld*	Ten opzichte van voorafgaande jaar					
Geregistreeerde misdrijven	-7,7%	-1,3%	-2,5%	-1,1%	-1,2%	-1,2%	-1,1%	-0,7%
Ophelderingen	-7,2%	-1,2%	-2,1%	-1,2%	-1,2%	-1,1%	-1,1%	-0,7%
Verdachten	-7,0%	-1,2%	-2,0%	-1,1%	-1,2%	-1,0%	-1,1%	-0,7%
Externe producten NFI	3,9%	0,6%	0,4%	0,6%	0,5%	0,7%	0,5%	1,2%

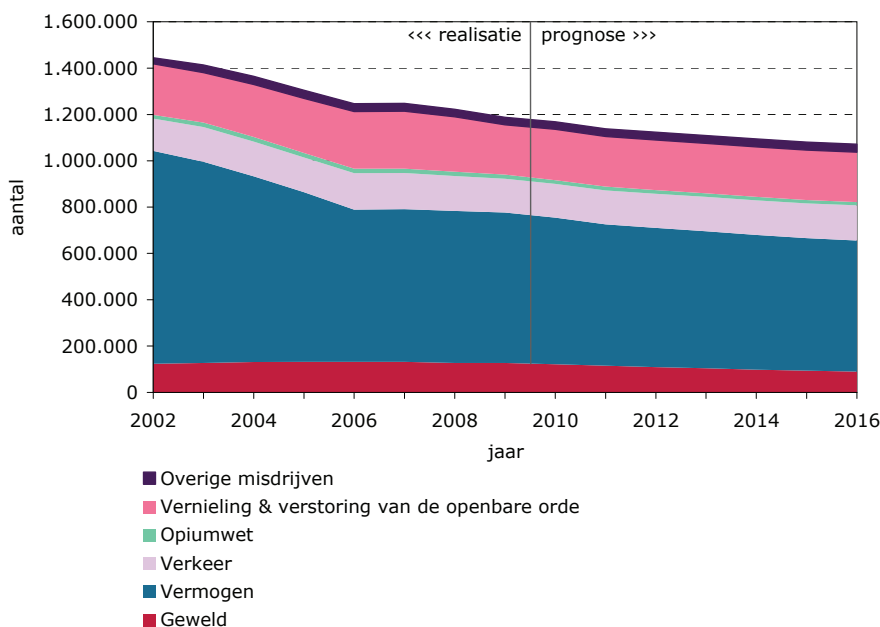
* De gemiddelde procentuele verandering wordt berekend als: (prognose 2016/prognose 2010)^(1/6)-1.

3.1.1 Algemeen

- Het aantal geregistreerde misdrijven zal in de periode 2010-2016 met 8% afnemen. De daling doet zich vooral voor in het aantal gekwalificeerde diefstallen en in de geweldsdelicten. Ook het aantal opiumdelicten (zowel hard- als soft-drugs) daalt. Het aantal eenvoudige diefstallen stijgt daarentegen. Ook het aantal verkeersmisdrijven, waaronder rijden onder invloed, vertoont een lichte toename.
- De daling in het aantal geregistreerde geweldsdelicten is mede het gevolg van de daling van de (mannelijke) bevolking tussen 18 en 49 jaar.
- Het aantal geregistreerde eenvoudige diefstallen wordt hoofdzakelijk bepaald door het aantal drugsverslaafden en de stijging van de mannelijke bevolking tussen 18 en 29 jaar.
- De daling in het aantal geregistreerde gekwalificeerde diefstallen wordt voornamelijk veroorzaakt door de daling in de mannelijke bevolking tussen 18 en 49 jaar.
- De daling van het aantal geregistreerde Opiumwetmisdrijven is het gevolg van de verwachte afname van het politiepersoneel.
- De toename van het aantal geregistreerde verkeersmisdrijven wordt deels bepaald door een toename van het aantal auto's (rijden onder invloed) en door de toename van de tweede generatie niet-westerse jonge allochtone mannen (overige wegeverkeerswet).

Figuur 3.2 geeft het aantal geregistreerde misdrijven per delict grafisch weer, waarbij 2009 het laatst bekende realisatiejaar is.

Figuur 3.2 Geregistreerde misdrijven naar delict, 2002-2016

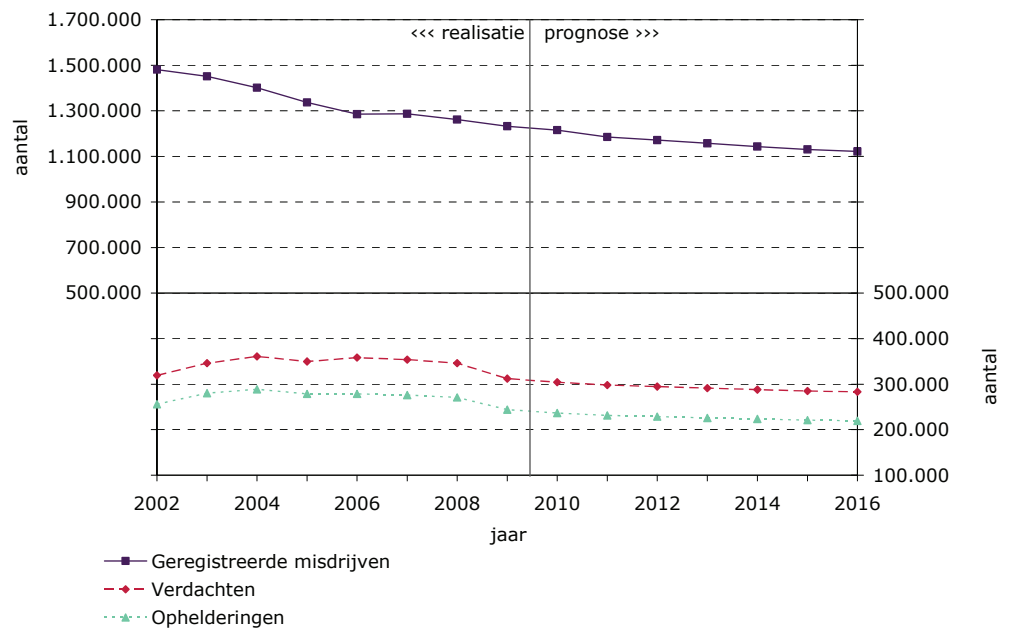
Bron realisatiecijfers: CBS, bewerking WODC

- Het totaal aantal ophelderingen zal in de periode 2010-2016 met 7% dalen. Deze daling doet zich vooral voor in het aantal ophelderingen van lichte geweldsmisdrijven en gekwalificeerde diefstallen en in mindere mate bij de opiumdelicten. Het aantal ophelderingen van eenvoudige diefstallen en rijden onder invloed stijgt enigszins.

- Ook het totaal aantal verdachten zal in de periode 2010-2016 met 7% afnemen. Deze daling doet zich vooral voor in het aantal verdachten van lichte geweldsmisdrijven en gekwalificeerde diefstallen en in mindere mate bij de opiumdelicten. Het aantal verdachten van eenvoudige diefstallen en rijden onder invloed stijgt enigszins.
- Het aantal externe producten bij het NFI zal met 4% toenemen in de periode 2010-2016 als gevolg van de verwachte stijging van economische misdrijven en rijden onder invloed.

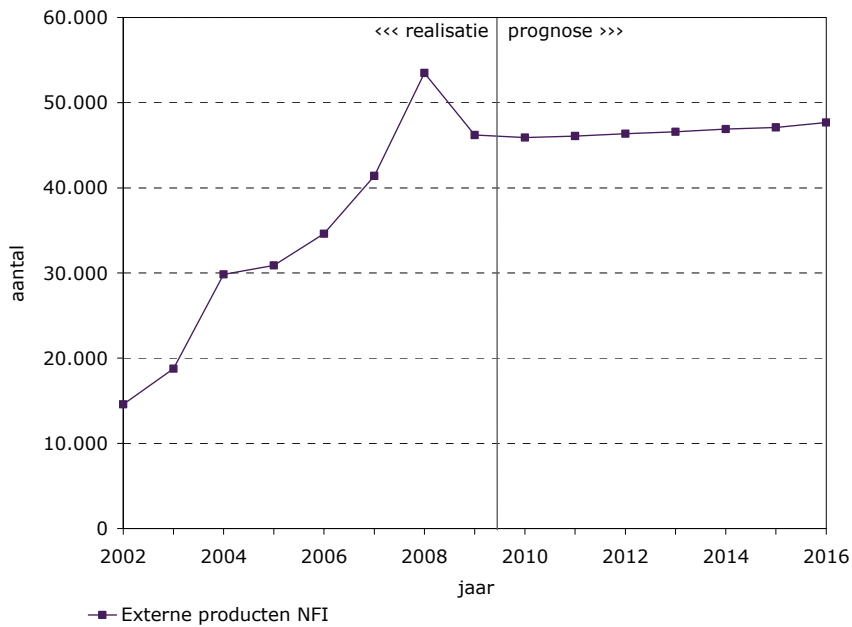
Figuur 3.3 geeft de verwachte ontwikkelingen van het aantal geregistreerde misdrijven, ophelderingen en verdachten grafisch weer. Hier is 2009 het laatst bekende realisatiejaar voor de geregistreerde misdrijven en 2007 voor verdachten en ophelderingen. Voor deze twee zijn de jaren 2008 en 2009 geschat op basis van de instroom bij het OM vanuit de politie. Figuur 3.4 geeft de verwachte ontwikkeling van het aantal producten van het NFI grafisch weer. Het laatste realisatiejaar is hier 2009. Figuur 3.5 geeft aan hoe de verdachten en de NFI-producten zich verhouden tot een schakel eerder in de justitiële ketens, in dit geval het aantal geregistreerde misdrijven.

Figuur 3.3 Geregistreerde misdrijven, ophelderingen en verdachten, 2002-2016

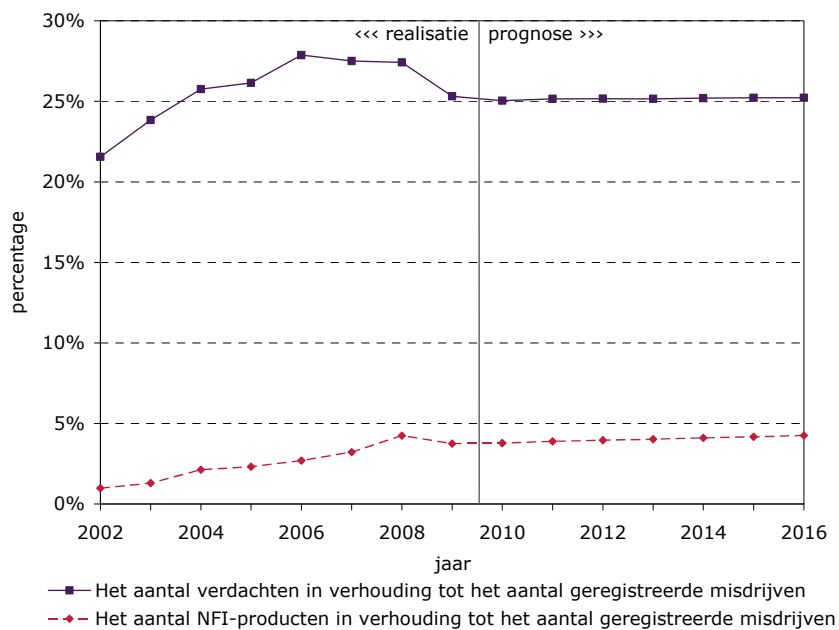
Bron realisatiecijfers: CBS, bewerking WODC

Figuur 3.4 Producten bij het NFI, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: NFI, bewerking WODC

Figuur 3.5 Verdachten en NFI-producten ten opzichte van de voorafgaande schakel in de justitiële ketens, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: NFI/CBS, bewerking WODC

3.1.2 *Volwassenen*

- Het aantal meerderjarige verdachten van geweldsdelicten, gekwalificeerde diefstal en Opiumwetdelicten daalt, terwijl het aantal meerderjarige verdachten van eenvoudige diefstal, rijden onder invloed en economische delicten toeneemt.
- De daling van het aantal meerderjarige verdachten van geweld is het gevolg van de verwachte daling van de geregistreerde geweldsdelicten en van de daling in de mannelijke bevolking van 18 tot 49 jaar.
- De daling van het aantal meerderjarige verdachten van gekwalificeerde diefstal wordt voornamelijk bepaald door de daling van het aantal geregistreerde gekwalificeerde diefstallen en de stijging van het besteedbaar inkomen.
- De daling van het aantal meerderjarige verdachten van Opiumwetdelicten wordt bepaald door de daling in de geregistreerde opiumdelicten.
- De stijging van het aantal meerderjarige verdachten van economische delicten wordt bepaald door de stijging van het aantal geregistreerde economische misdrijven.
- De stijging van het aantal meerderjarige verdachten van eenvoudige diefstal is het gevolg van de te verwachten toename van het aantal geregistreerde eenvoudige diefstallen.
- Het aantal meerderjarige verdachten van rijden onder invloed wordt bepaald door het aantal geregistreerde rijden-onder-invloedmisdrijven.

3.1.3 *Jeugd*

- Het aantal minderjarige verdachten van geweldsdelicten (met name diefstal met geweld en lichte geweldsdelicten), gekwalificeerde diefstal en opiumdelicten daalt, terwijl het aantal minderjarige verdachten van eenvoudige diefstal stijgt.
- De daling van het aantal minderjarige verdachten van geweld is voornamelijk het gevolg van de daling van het aantal geregistreerde geweldsmisdrijven, ondanks een verwachte stijging van de bevolking in de grote steden in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar.
- De verwachte afname van het aantal minderjarige verdachten van gekwalificeerde diefstal is vooral het gevolg van de verwachte toename van het reëel besteedbaar inkomen per hoofd van de bevolking.
- De daling van het aantal minderjarige verdachten van opiumdelicten komt door de verwachte daling van het aantal geregistreerde delicten.
- De stijging van het aantal minderjarige verdachten van eenvoudige diefstallen wordt vooral bepaald door het aantal jongeren in de leeftijd van 12 tot 17 jaar.

3.2 **Opmerkingen**

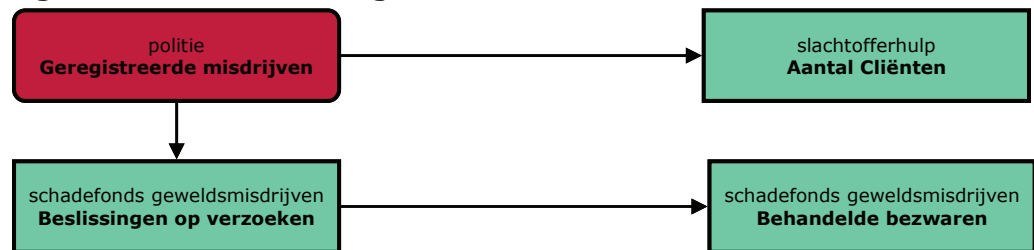
- De opsporingsactiviteiten van de bijzondere opsporingsdiensten en bijzondere opsporingsambtenaren zijn niet in het PMJ opgenomen.
- Zowel het aantal meerderjarige als het aantal minderjarige verdachten worden geraamd op basis van de ontwikkelingen in de achtergrondfactoren. De raming van het aantal meerderjarige verdachten vloeit ook voort uit de raming van het aantal geregistreerde misdrijven.
- Over 2008 en 2009 zijn op het moment van deze berekeningen nog geen cijfers voor verdachten en ophelderingen bij de politie beschikbaar. Daarom zijn de cijfers over ophelderingen en verdachten voor de jaren 2008 en 2009 geschat op basis van de instroom bij het OM vanuit de politie.

4 Slachtofferzorg

D.E.G. Moolenaar

Het PMJ kent drie onderdelen op het gebied van slachtofferzorg, namelijk het aantal cliënten geholpen door Slachtofferhulp Nederland (SHN) en het aantal beslissingen op ingediende verzoeken en behandelde bezwaren bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven (SGM). Alle onderdelen worden beïnvloed door de ontwikkelingen in het opsporingstraject. Figuur 4.1 geeft schematisch weer hoe het model (groene rechthoeken) is opgebouwd en welke voorafgaande schakels in de justitiële keten (rode afgeronde rechthoeken) voorspellers zijn van slachtofferzorg.

Figuur 4.1 Slachtofferzorg in het PMJ

4.1 Verwachting tot en met 2016

Tabel 4.1 geeft een cijfermatig overzicht van de beleidsneutrale ramingen op het gebied van slachtofferzorg. De effecten van recentelijk ingezet en/of nieuw beleid zijn niet verwerkt in deze ramingen. Uitgangspunt van de ramingen van het Schadefonds Geweldsmisdrijven zijn de voorlopige instroomcijfers over 2010.

Tabel 4.1 Verwachte ontwikkelingen in slachtofferzorg, procentuele verandering 2010-2016

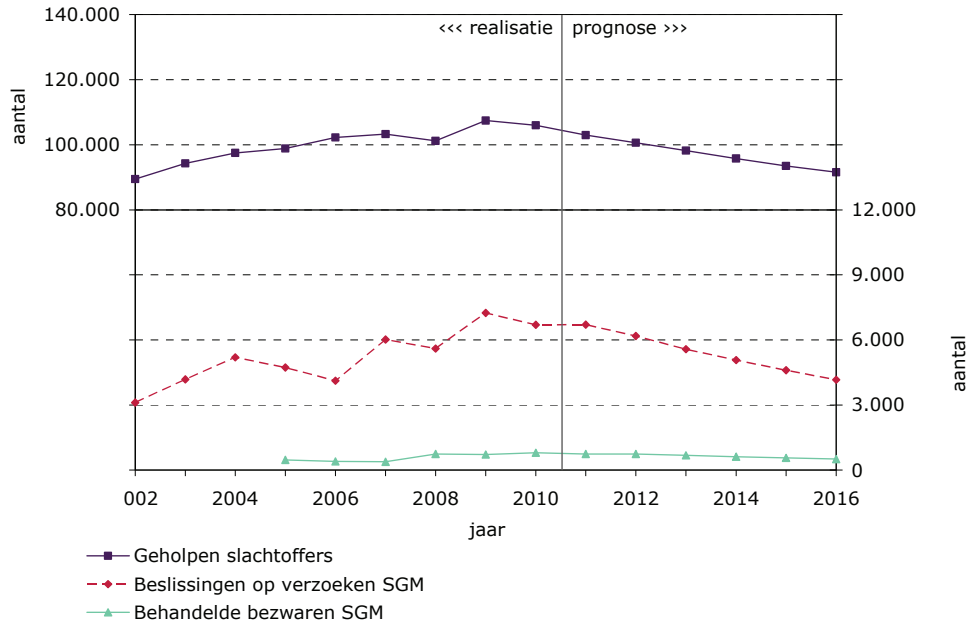
	2010-2016 Totaal	2010-2016 Gemiddeld*	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Ten opzichte van voorafgaande jaar							
<i>Slachtofferhulp</i>								
Geholpen slachtoffers	-28,1	-5,3	0,1	-6,4	0,1	-7,5	-9,4	-8,5
<i>Schadefonds Geweldsmisdrijven</i>								
Beslissingen op verzoeken	-37,9	-7,6	0,1	-7,8	-9,9	-8,9	-9,3	-9,6
Behandelde bezwaren	-36,5	-7,3	-7,6	0,1	-7,8	-9,9	-8,9	-9,3

* De gemiddelde procentuele verandering wordt berekend als: $(\text{prognose 2016}/\text{prognose 2010})^{1/6}-1$.

- In de periode 2010-2016 zal het aantal geholpen slachtoffers door SHN met 28% dalen (zie figuur 4.2). Door een forse daling in het totaal aantal geregistreerde misdrijven, in het bijzonder de geweldsmisdrijven en vermogensmisdrijven, zijn er minder slachtoffers die behoefte hebben aan slachtofferhulp.
- Bij het SGM zal het aantal beslissingen op verzoeken met 38% dalen in de periode 2010-2016 als gevolg van de verwachte daling van het aantal geregistreerde geweldsmisdrijven (zie figuur 4.2).
- Omdat het aantal behandelde bezwaren gerelateerd is aan het aantal beslissingen zal ook het aantal behandelde bezwaren met 37% dalen.

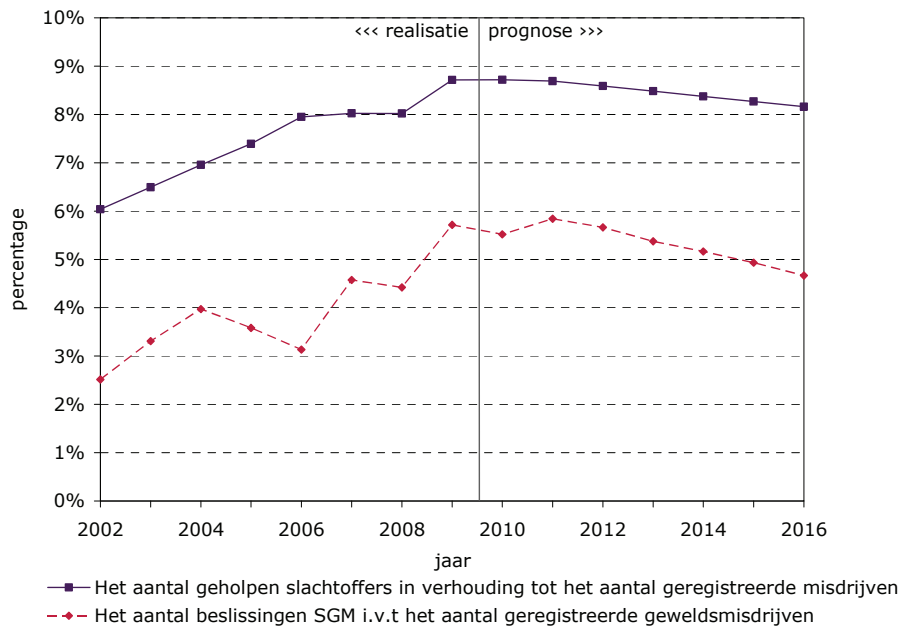
Figuur 4.3 geeft aan hoe slachtofferhulp zich verhoudt tot de voorgaande schakel in de justitiële ketens, in dit geval de geregistreeerde (gewelds)misdrijven.

Figuur 4.2 Slachtofferhulp, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: Slachtofferhulp Nederland/Schadefonds Geweldsmisdrijven, bewerking WODC

Figuur 4.3 Slachtofferhulp ten opzichte van de voorafgaande schakel in de justitiële ketens, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: Slachtofferhulp Nederland/Schadefonds Geweldsmisdrijven, bewerking WODC

4.2 Opmerkingen

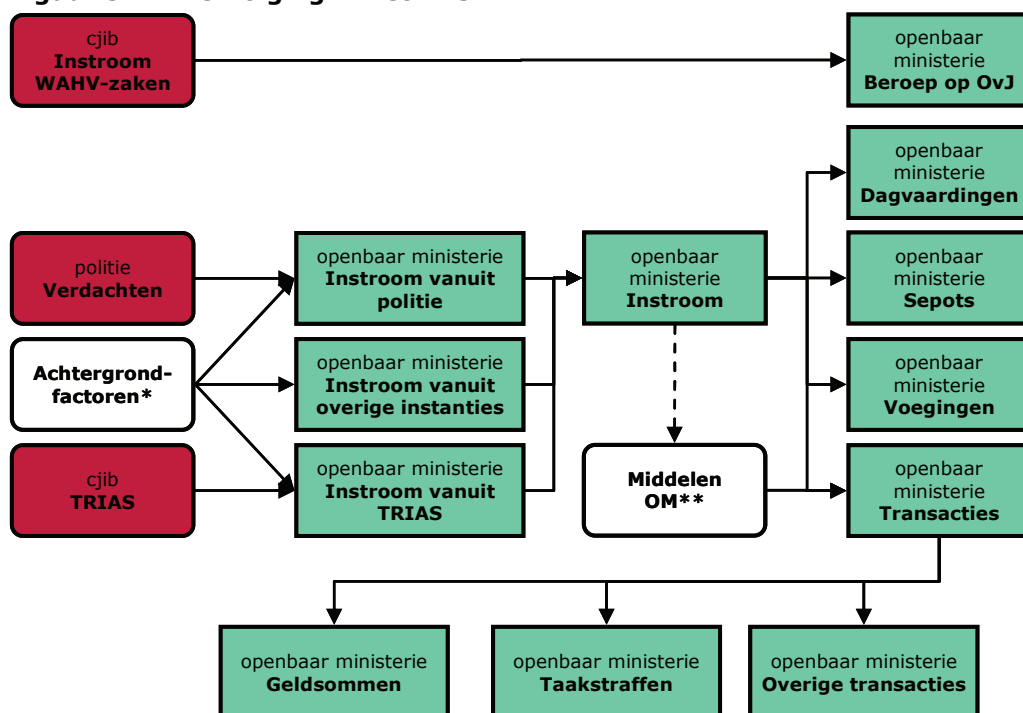
- De producten aangemelde slachtoffers, verhalen schade, emotionele ondersteuning, begeleiding strafproces, slachtofferverklaring/spreekrecht, praktische ondersteuning en doorverwijzen naar externe partijen zijn nog niet opgenomen in het model.
- In de afgelopen jaren is het percentage slachtoffers dat een beroep doet op Slachtofferhulp Nederland en het Schadefonds Geweldsmisdrijven sterk gestegen. Deze ontwikkeling is niet nog niet opgenomen in het model. Derhalve is de huidige raming van het beroep op slachtofferhulp waarschijnlijk een onderschatting.

5 Vervolging

D.E.G. Moolenaar

Het grootste deel van de door de politie gehoorde verdachten zal worden doorge-
stuurd naar het Openbaar Ministerie (OM). Ook de bijzondere opsporingsdiensten en
bijzondere opsporingsambtenaren leveren verdachten aan. Daarnaast kent het OM
een forse instroom van overtredingen (kantonzaken) en beroepen in het kader van
de WAHV. Circa 30% van de politietransacties voor overtredingen wordt niet betaald
en stroomt alsnog in als kantonzaak bij het OM. Dit is tweederde van de instroom
van kantonzaken bij het OM. De rest van de kantonzaken wordt rechtstreeks bij het
OM aangeleverd voornamelijk door de bijzonder opsporingsdiensten en/of -ambte-
naren. Alle transacties, zowel van de politie als van het OM, worden geregistreerd in
het Transactie Innings- en Afhandelingsstelsel (TRIAS). Indien de verdachte niet
voor een transactie in aanmerking komt, de transactie weigert, of niet aan de trans-
actievoorwaarden voldoet, kan het OM de zaak voor de rechter laten komen. Even-
tueel kan het OM de zaak ook seponeren. Figuur 5.1 geeft schematisch weer hoe
het model (groene rechthoeken) is opgebouwd en welke achtergrondfactoren (witte
afgeronde rechthoeken) en voorafgaande schakels in de justitiële keten (rode af-
geronde rechthoeken) voorspelers zijn van het vervolgingstraject.

Figuur 5.1 Vervolging in het PMJ

* Zie figuur 2.1 voor een overzicht van de relevante achtergrondfactoren.

** Zie opmerking in paragraaf 5.2.

5.1 Verwachting tot en met 2016

Tabel 5.1 geeft een cijfermatig overzicht van de beleidsneutrale ramingen op het gebied van vervolging. De effecten van recentelijk ingezet en/of nieuw beleid zijn niet verwerkt in deze ramingen. Uitgangspunt van de ramingen van de instroom zijn de voorlopige cijfers over 2010.

Tabel 5.1 Verwachte ontwikkelingen in het vervolgingstraject, procentuele verandering 2010-2016

	2010-2016	2010-2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Totaal	Gemiddeld*	Ten opzichte van voorafgaande jaar					
<i>Rechtbankzaken</i>								
Instroom**	-5,1	-0,9	-2,3	-0,7	-0,7	-0,7	-0,6	-0,2
Transacties (geldsom, taakstraf, voorwaardelijke septs)	-8,9	-1,5	-6,6	-1,3	-0,4	-0,3	-0,3	-0,1
Dagvaardingen	-9,9	-1,7	-5,4	-1,7	-0,9	-0,8	-0,8	-0,5
<i>Kantonzaken</i>								
Instroom**	2,3	0,4	-2,2	2,1	0,5	0,9	0,7	0,4
Transacties (geldsom, taakstraf, voorwaardelijke septs)	37,5	5,4	5,7	8,2	4,5	5,3	4,6	4,4
Dagvaardingen	6,9	1,1	-1,3	2,8	1,2	1,6	1,4	1,1
<i>WAHV-zaken</i>								
Beroep op OvJ	1,7	0,3	0,2	-1,2	-0,3	0,6	2,3	0,1

* De gemiddelde procentuele verandering wordt berekend als: $(\text{prognose 2016/prognose 2010})^{1/6} - 1$.

** De instroom is exclusief overdracht naar andere parketten, maar inclusief overdracht naar andere organisaties.

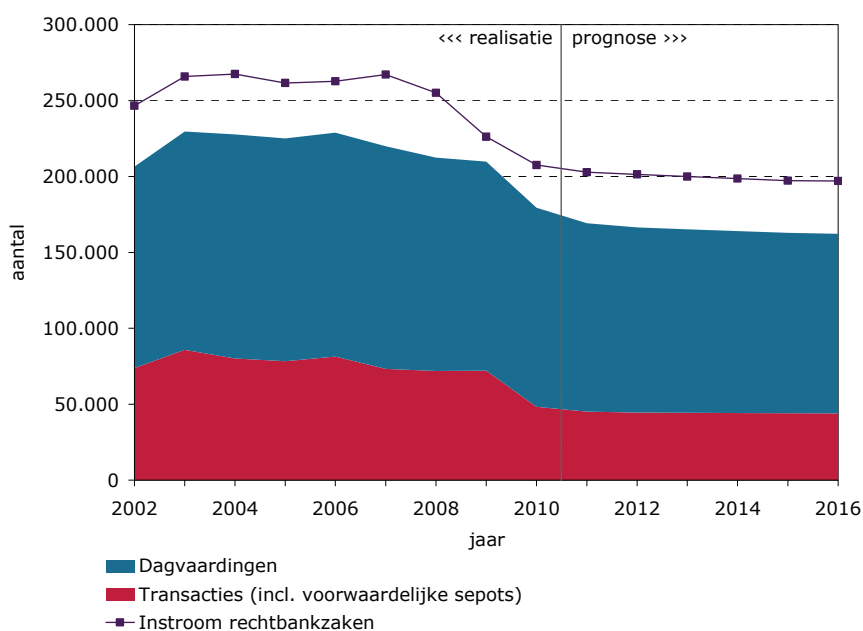
- De instroom bij het OM van rechtbankzaken zal met 5% dalen. Zowel het aantal verdachten dat door de politie wordt aangeleverd als het aantal verdachten dat door de bijzondere opsporingsdiensten of -ambtenaren wordt aangeleverd dalen. Het aantal verdachten dat door het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) wordt aangeleverd (niet-betaalde politietransacties) blijft vrijwel gelijk.
- De daling van het aantal door de politie aangeleverde zaken heeft meerdere oorzaken (zie Tweede Kamer, 2010). Een deel is reëel, een deel is het gevolg van registratie-effecten en invoering van nieuwe afdoeningsmodaliteiten. Van de daling in 2009 kan 51% worden toegeschreven aan de invoering van een nieuw registratiesysteem bij het OM (GPS), 17% aan de invoering van een nieuw registratiesysteem bij de politie (BVH), 10% aan de invoering van de OM-strafbeschikking en 5% aan de invoering van de bestuurlijke boete (Tweede Kamer 2010).
- Het aantal transacties in rechtbankzaken zal eveneens met 9% dalen in de periode 2010-2016, terwijl het aantal dagvaardingen met 10% daalt (zie figuur 5.2).
- De instroom bij het OM van kantonzaken zal stijgen met bijna 2% in de periode 2010-2016 (zie figuur 5.3), hoewel in 2011 zich eerst nog een daling voordoet. De stijging vlakt echter af vanaf 2013. De dagvaardingen stijgen met 7% en de transacties met 38%. In het model is echter nog geen rekening gehouden met de strafbeschikkingen die voor een groot deel in de plaats van transacties komen.
- De stijging van het aantal kantonzaken dat direct wordt aangeleverd bij het OM wordt bepaald door de ontwikkelingen in de (jeugdige) werkzame beroepsbevolking en de (jeugd)werkloosheid, de mannelijke bevolking van 18 tot en met 29 jaar, de bevolking van 15 tot en met 24 jaar, het aantal motorvoertuigen en

brommers, het aantal eenoudergezinnen, het aantal fte politie, het aantal zelfstandig ondernemers, en het gemiddeld inkomen. Met uitzondering van de werkzame beroepsbevolking, (jeugd)werkloosheid, het aantal brommers en het politiepersoneel vertonen al deze factoren een stijgende lijn.

- Het aantal beroepen op de Officier van Justitie (OvJ) in WAHV-zaken zal naar verwachting in de periode 2010-2016 stijgen met 2% als gevolg van een vrij constante stroom van WAHV-zaken bij het CJIB (zie figuur 5.4).

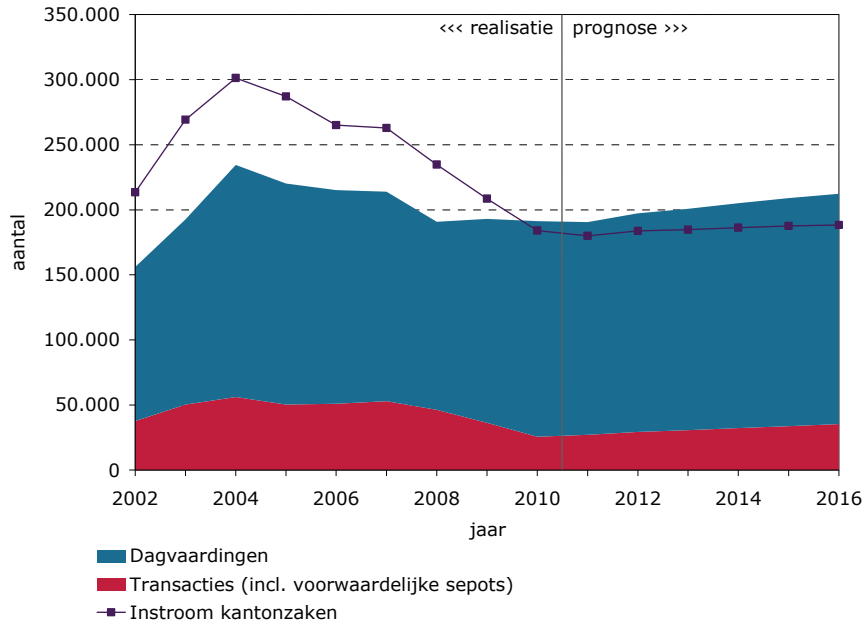
Figuur 5.5 geeft aan hoe de instroom bij het OM zich verhoudt tot de voorgaande schakels in de justitiële ketens, in dit geval het aantal verdachten dan wel de instroom bij het CJIB.

Figuur 5.2 Instroom en afdoeningen OM in rechtbankzaken, 2002-2016

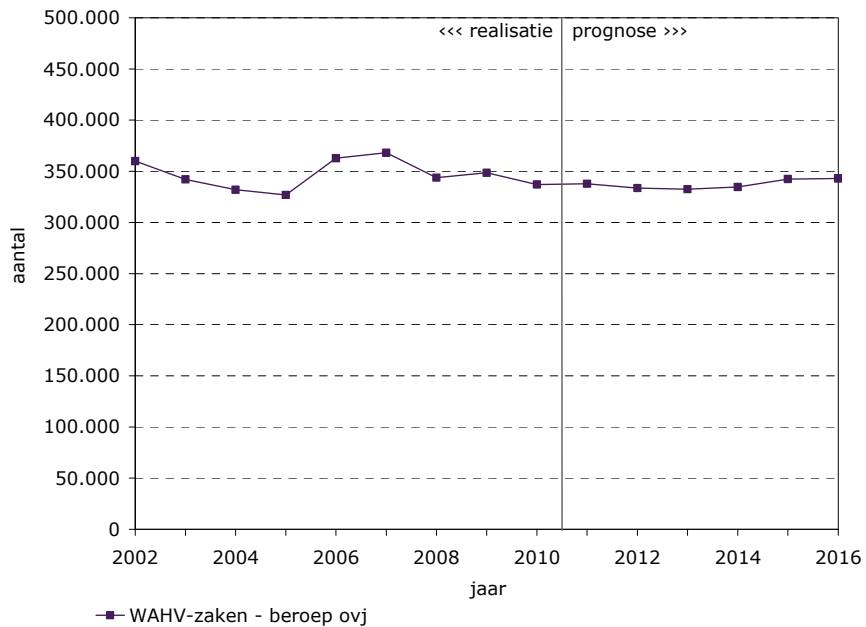
Bron realisatiecijfers: OM-data, bewerking WODC

Figuur 5.3 Instroom en afdoeningen OM in kantonzaken, 2002-2016*

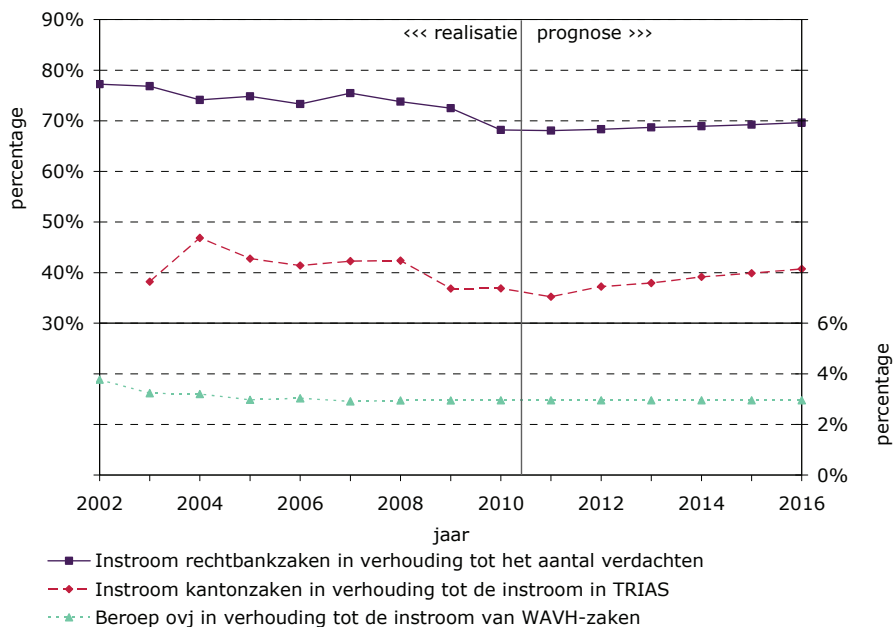
* Omdat de OM-strafbeschikkingen nog niet in het PMJ zijn opgenomen, worden de transacties vermoedelijk overschat.
Bron realisatiecijfers: OM-data, bewerking WODC

Figuur 5.4 Beroep op de OvJ in WAHV-zaken, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: CJIB, bewerking WODC

Figuur 5.5 Instroom OM ten opzichte van de voorafgaande schakels in de justitiële ketens, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: OM-data/CJIB/CBS, bewerking WODC

5.2 Opmerkingen

- Het OM mag sinds 2008 voor een aantal veel voorkomende strafbare feiten zelf straffen opleggen, namelijk de zogeheten OM-strafbeschikking. Met uitzondering van vrijheidsbenemende straffen zijn alle sanctievormen toegestaan. Deze nieuwe bevoegdheid werd in 2009 gefaseerd ingevoerd. Naast de strafbeschikking kan het OM de verdachte nog steeds een transactie aanbieden. Door invoering van de OM-strafbeschikking zal deze stroom echter in belang gaan afnemen. De OM-strafbeschikking is nog niet opgenomen in het PMJ. Hierdoor wordt vermoedelijk het aantal transacties overschat, met name bij kantonzaken.
- Aangenomen wordt dat de middelen van het OM in de prognose recht evenredig stijgen met de instroom bij het OM zodat deze geen belemmering vormen voor het aantal afdoeningen door het OM.
- In het model is gecorrigeerd voor het structurele GPS-effect, hetgeen betekent dat zaken die voorheen als technische sepots werden afgedaan nu niet meer instromen.

6 Rechtspraak

P.R. Smit, E.C. Leertouwer, F.P van Tulder en B.J. Diephuis

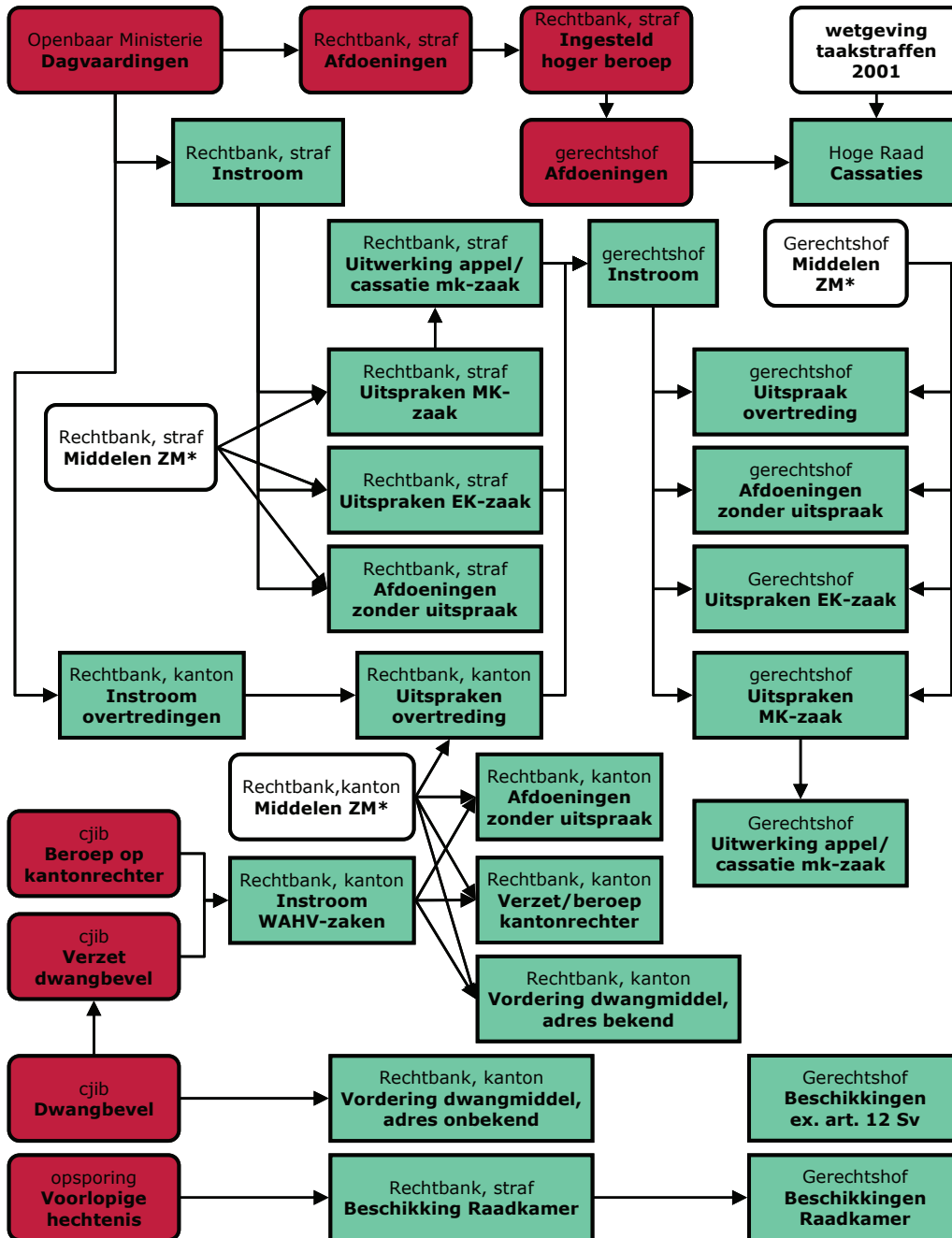
6.1 Strafrechtspraak

Een deel van de zaken die zijn ingestroomd bij het OM wordt voor de rechter gebracht. Vervolgens zal de rechter een uitspraak doen. Er kunnen meerdere uitspraken in één zaak worden gedaan, bijvoorbeeld een schuldigverklaring en een ontnemingsmaatregel. Zowel de Officier van Justitie (OvJ) als de verdachte kan in hoger beroep gaan bij het gerechtshof of in cassatie bij de Hoge Raad. Indien geen hoger beroep wordt ingesteld kan de rechter volstaan met een kort vonnis. Indien wel hoger beroep wordt ingesteld, dient de rechter het vonnis nader uit te werken. Figuur 6.1 geeft schematisch weer hoe het model (groene rechthoeken) is opgebouwd en welke achtergrondfactoren (witte afgeronde rechthoeken) en voorafgaande schakels in de justitiële keten (rode afgeronde rechthoeken) voorspellers zijn van de strafrechtspraak.

6.1.1 Verwachting tot en met 2016

Tabel 6.1 geeft een cijfermatig overzicht van de beleidsneutrale ramingen op het gebied van de strafrechtspraak. De effecten van recentelijk ingezet en/of nieuw beleid zijn niet verwerkt in deze ramingen. Uitgangspunt van de ramingen zijn de voorlopige cijfers over 2010.

Figuur 6.1 Strafrechtspraak in het PMJ

* Zie opmerking in paragraaf 6.1.2.

Tabel 6.1 Verwachte ontwikkelingen in de strafrechtspraak, procentuele verandering 2010-2016

	2010-2016	2010-2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Totaal	Gemiddeld*	Ten opzichte van voorafgaande jaar					
<i>Rechtbankzaken</i>								
Ingekomen strafzaken	-9,9%	-1,7%	-5,4%	-1,7%	-0,9%	-0,8%	-0,8%	-0,5%
Afdoening zonder uitspraak	-9,3%	-1,6%	-4,9%	-1,6%	-0,9%	-0,9%	-0,9%	-0,5%
Uitspraak MK-zaak incl. ontnemingsvordering	-12,9%	-2,3%	-7,2%	-2,8%	-1,1%	-0,9%	-0,8%	-0,6%
Uitspraak EK-zaak incl. ontnemingsvordering	-11,1%	-1,9%	-6,1%	-2,2%	-1,0%	-0,9%	-0,8%	-0,6%
Beschikking Raadkamer	-5,9%	-1,0%	-1,5%	-0,9%	-1,1%	-0,9%	-1,0%	-0,7%
Uitwerking appel/cassatie uitspraak MK-zaak	-13,6%	-2,4%	-5,9%	-4,3%	-1,7%	-0,9%	-0,8%	-0,7%
<i>Kantonzaken</i>								
Ingekomen WAHV-zaken	-8,9%	-1,5%	-10,3%	0,2%	-1,2%	-0,3%	0,6%	2,3%
Ingekomen overtredingen	6,9%	1,1%	-1,3%	2,8%	1,2%	1,6%	1,4%	1,1%
Uitspraak overtreding	5,6%	0,9%	-1,4%	2,4%	1,0%	1,3%	1,2%	1,0%
Afdoening WAHV-zaak – vordering dwangmiddel, adres bekend	-10,1%	-1,8%	-9,9%	-1,4%	-1,0%	-0,4%	0,5%	2,1%
Afdoening WAHV-zaak – vordering dwangmiddel, adres onbekend	1,2%	0,2%	0,1%	-0,9%	-0,2%	0,5%	1,7%	0,1%
Afdoening WAHV-zaak – beroep/verzet	-10,1%	-1,8%	-9,9%	-1,4%	-1,0%	-0,4%	0,5%	2,1%
Afdoening zonder uitspraak	-10,1%	-1,8%	-9,9%	-1,4%	-1,0%	-0,4%	0,5%	2,1%
<i>Hofzaken</i>								
Ingekomen strafzaken	-3,2%	-0,5%	-4,3%	-0,1%	0,2%	0,4%	0,3%	0,3%
Beschikking Raadkamer	-5,9%	-1,0%	-1,5%	-0,9%	-1,1%	-0,9%	-1,0%	-0,7%
Beschikking art. 12 SV	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Uitspraak MK-zaak incl. ontnemingsvordering	-9,6%	-1,7%	-7,5%	-3,1%	0,0%	0,2%	0,4%	0,3%
Uitspraak EK-zaak incl. ontnemingsvordering	-9,6%	-1,7%	-7,5%	-3,1%	0,0%	0,2%	0,4%	0,3%
Uitwerking appel/cassatie uitspraak MK-zaak	-6,7%	-1,1%	-1,1%	-5,0%	-1,4%	0,1%	0,3%	0,4%
Afdoening zonder uitspraak	-7,2%	-1,2%	-6,6%	-0,6%	-0,3%	0,1%	0,0%	0,2%
Uitspraak overtreding	-16,7%	-3,0%	-17,1%	-3,5%	0,4%	1,2%	1,2%	1,2%
<i>Hoge Raad</i>								
Aantal cassaties in strafzaken	-0,5%	-0,1%	-1,0%	-0,5%	-0,1%	0,2%	0,4%	0,4%

* De gemiddelde procentuele verandering wordt berekend als: (prognose 2016/prognose 2010)^(1/6)-1.

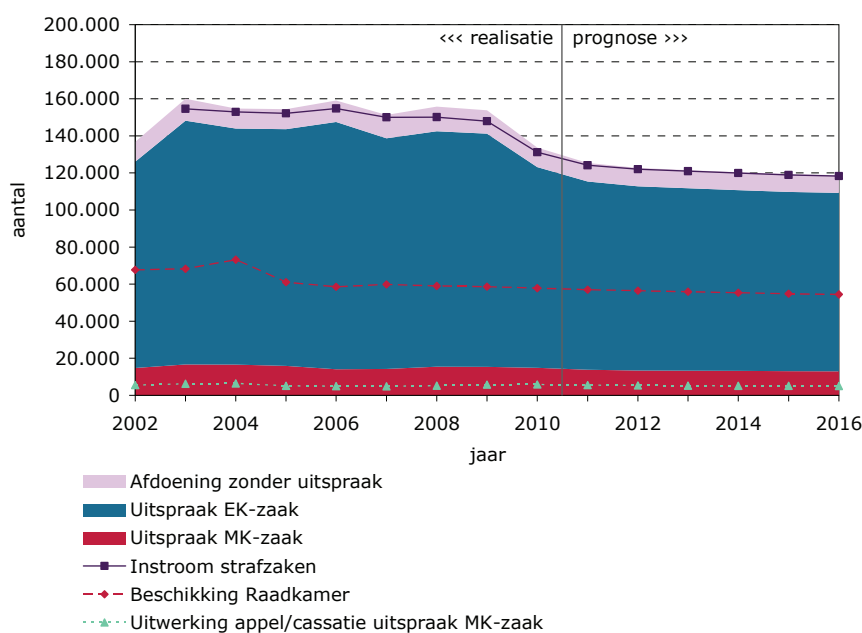
Rechtbank

- De instroom van strafzaken bij de rechtbank zal met 10% afnemen in de periode 2010-2016 als gevolg van de daling in het aantal dagvaardingen. De afname is vooral voorzien in 2011, daarna wordt de daling in de instroom minder sterk.

- Doordat de instroom bij de rechtbank daalt, zal ook het aantal uitspraken in enkelvoudige- en meervoudige-kamerzaken (EK- en MK-zaken) dalen, ook hier vooral in 2011.
- De daling van het aantal uitspraken in MK-zaken heeft tot gevolg dat er ook minder MK-zaken moeten worden uitgewerkt. Het aantal uitwerkingen van de MK-uitspraken neemt af met 14% in de periode 2010-2016.
- Het aantal beschikkingen van de raadkamer van de rechtbank zal met 6% dalen als gevolg van de te verwachten daling van het aantal voorlopige hechtenissen in de periode 2010-2016. Het aantal voorlopige hechtenissen daalt omdat het aantal verdachten van geweldsdelicten zal afnemen.
- De afname van het aantal afdoeningen zonder uitspraak in 2011 is gerelateerd aan de daling van de instroom en aan de afname in het aantal raadkamerbeschikkingen.

Figuur 6.2 geeft de verwachte ontwikkelingen weer, waarbij 2010 het laatst bekende realisatiejaar is.

Figuur 6.2 Uitspraken in rechtbankzaken, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: Rvdr, bewerking WODC

Kantonzaken

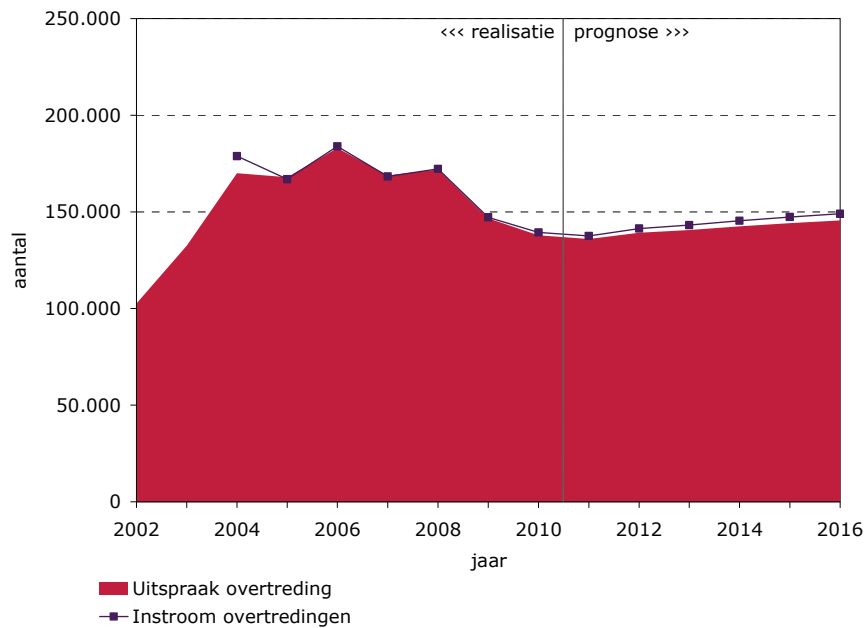
- De instroom van overtredingen zal toenemen met ongeveer 7% in de periode 2010-2016 als gevolg van het toegenomen aantal dagvaardingen in kantonzaken. Wel is er in 2011 nog sprake van een kleine daling.
- De instroom van WAHV-zaken bij de kantonrechter zal dalen, namelijk met circa 9%. Dit is het gevolg van het afgenomen aantal ingestelde beroepen op de OvJ.
- Het aantal uitspraken met betrekking tot overtredingen zal in de periode 2010-2016 stijgen met ongeveer 6% door de verwachte stijging in de instroom van kantonzaken bij het OM.
- Het aantal vorderingen van een dwangmiddel in WAHV-zaken met bekend adres zal in de periode 2010-2016 dalen met respectievelijk 10% als gevolg van de afname van de instroom van WAHV-zaken. Zonder bekend adres is er een lichte

stijging (1%) als gevolg van de toename van het aantal verhalen met dwangbevel.

- Uitspraken bij het beroep op de kantonrechter en het verzet tegen dwangmiddelen nemen met 10% af in de periode 2010-2016, evenals het aantal afdoeningen zonder uitspraak. Dit ook als gevolg van de afname van de instroom van WAHV zaken.

De figuren 6.3 en 6.4 geven de verwachte ontwikkelingen weer, waarbij 2010 het laatst bekende realisatiejaar is.

Figuur 6.3 Uitspraken in overtredingen, 2002-2016

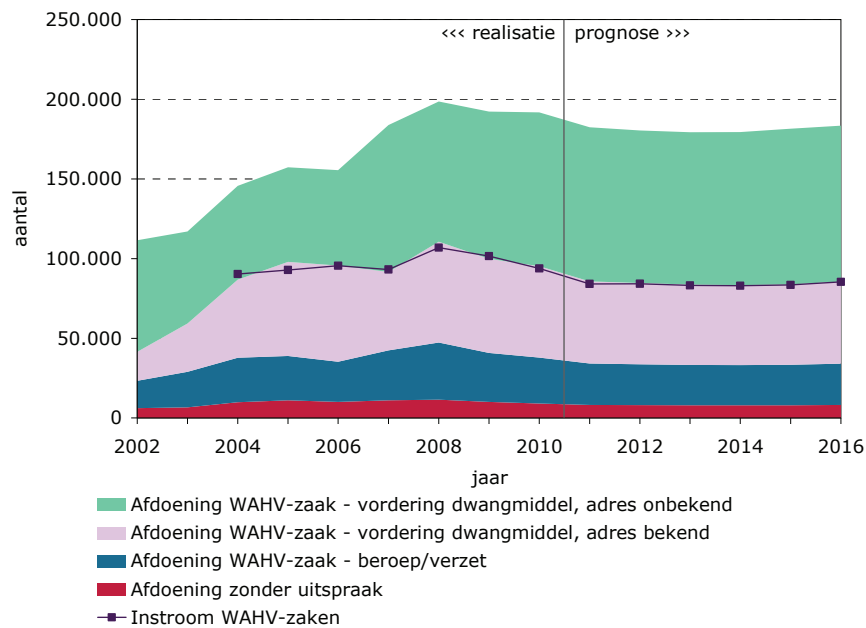
Bron realisatiecijfers: Rvdr, bewerking WODC

Gerechtshof

- De instroom van zaken bij het gerechtshof daalt met ongeveer 3% in de periode 2010-2016 voornamelijk als gevolg van de daling in het aantal uitspraken van de enkelvoudige kamer bij de rechtbanken, ondanks de stijging van het aantal uitspraken van kantonzaken.
- Het aantal beschikkingen van de raadkamer van het gerechtshof daalt met 6% in de periode 2010-2016, parallel aan de afname van het aantal raadkamerbeschikkingen bij de rechtbank.
- Het aantal beschikkingen op grond van art. 12 SV blijft op hetzelfde niveau als in 2009 omdat er geen statistisch significante ontwikkeling kon worden vastgesteld.
- Zowel het aantal uitspraken in MK-zaken en het aantal uitspraken in EK-zaken dalen met ongeveer 10% in de periode 2010-2016. De uitwerkingen van MK-zaken daalt eveneens in deze periode, maar dan met 7%. Deze dalingen zijn het gevolg van de afgenomen instroom.
- Uitspraken betreffende overtredingen zullen in deze periode naar verwachting dalen met 17% als gevolg van de afgenomen.
- Het aantal afdoeningen zonder uitspraak daalt met 7% in de periode 2010-2016 als gevolg van de afgenomen instroom en de daling in de raadkamerbeschikkingen bij de rechtbank.

De figuren 6.5 en 6.6 geven de verwachte ontwikkelingen weer, waarbij 2010 het laatst bekende realisatiejaar is.

Figuur 6.4 Uitspraken in WAHV zaken, 2002-2016

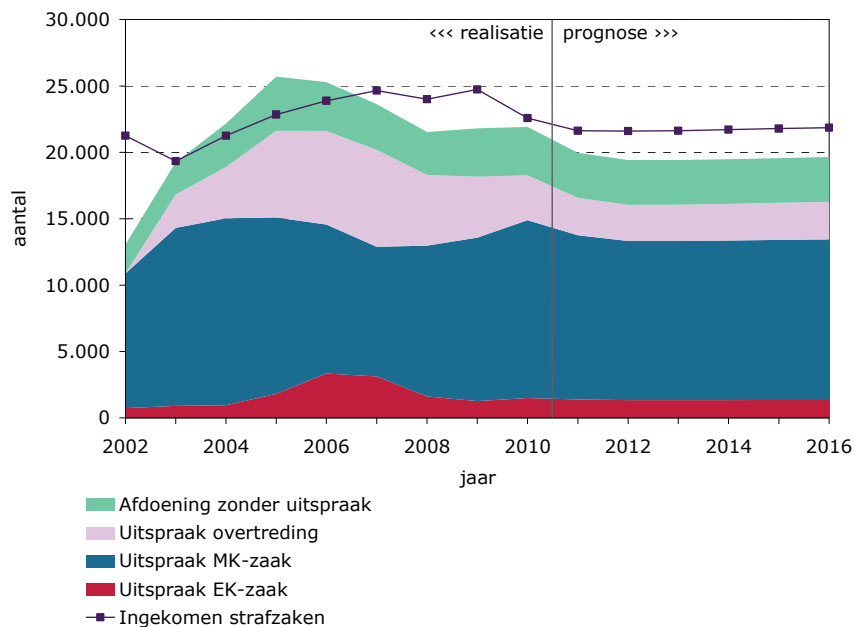
Bron realisatiecijfers: Rvdr, bewerking WODC

Hoge Raad

- De instroom van het aantal cassaties in strafzaken bij de Hoge Raad zal in de periode 2010-2016 ongeveer gelijk blijven. Een initiële lichte daling in de periode 2011-2013 wordt veroorzaakt door het afgenomen aantal uitspraken bij het gerechtshof (zie figuur 6.7).

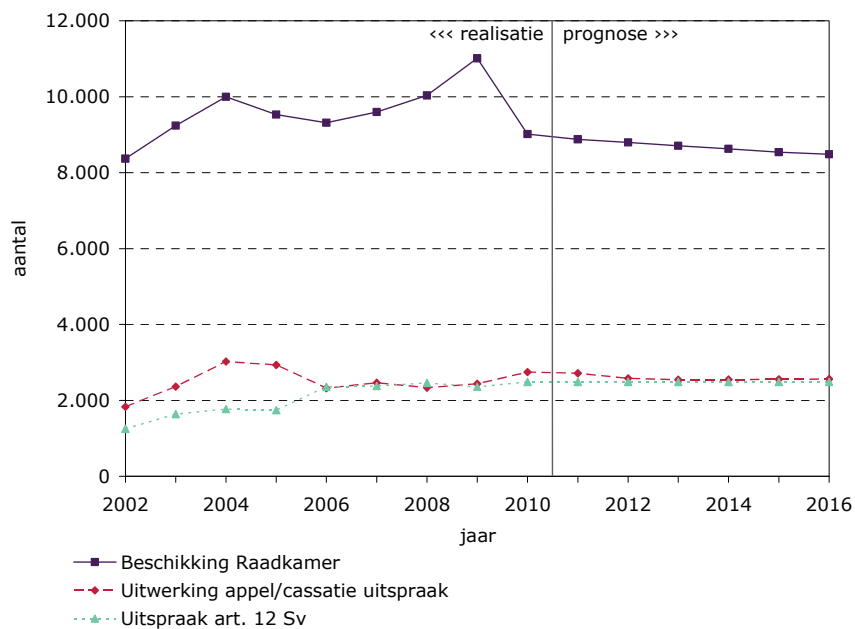
Figuur 6.8 geeft aan hoe de stromen bij de ZM zich verhouden tot de voorgaande schakels in de justitiële ketens.

Figuur 6.5 Uitspraken in hofzaken (1), 2002-2016

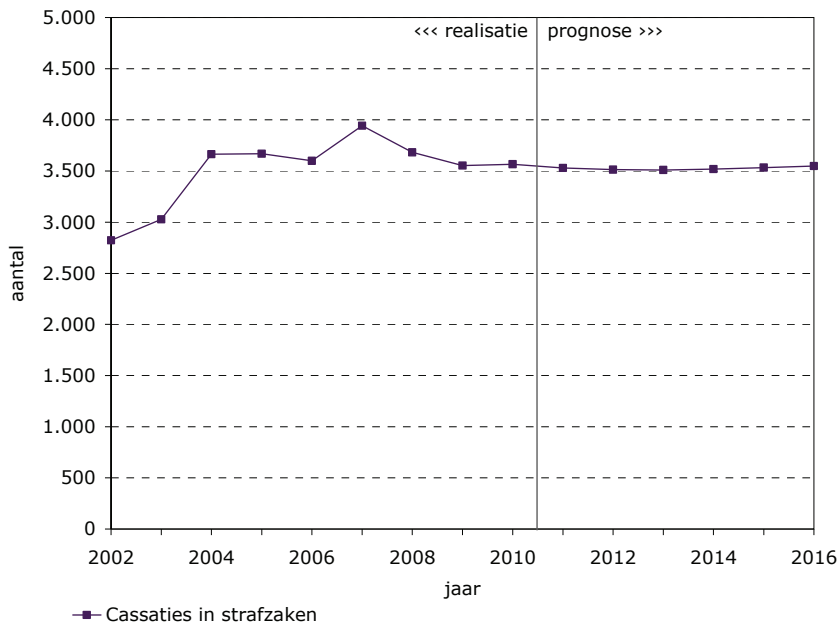
Bron realisatiecijfers: Rvdr, bewerking WODC

Figuur 6.6 Uitspraken in hofzaken (2), 2002-2016

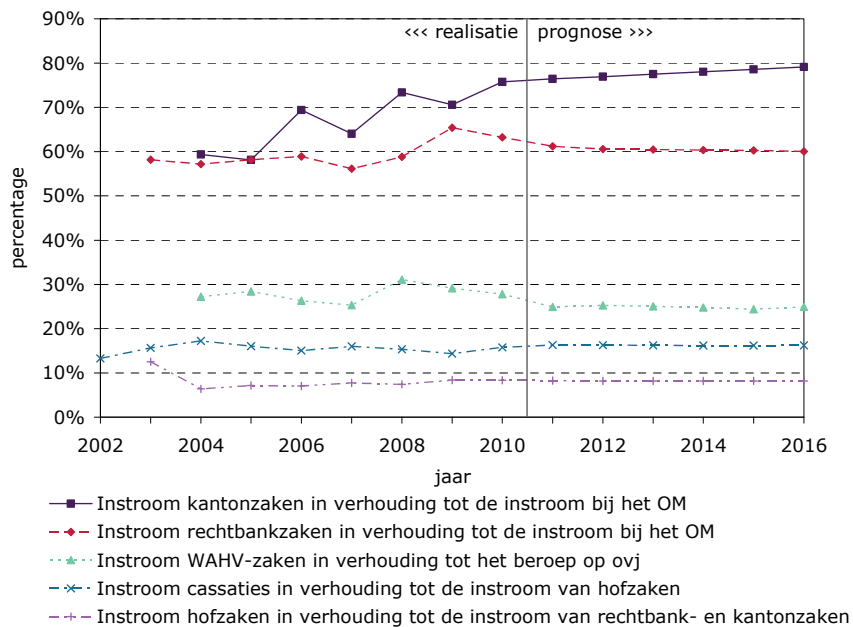
Bron realisatiecijfers: Rvdr, bewerking WODC

Figuur 6.7 Instroom van cassatieverzoeken in strafzaken bij de Hoge Raad, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: Hoge Raad, bewerking WODC

Figuur 6.8 Instroom ZM ten opzichte van de voorafgaande schakels in de justitiële ketens, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: Rvdr/OM-data/CJIB/Hoge Raad, bewerking WODC

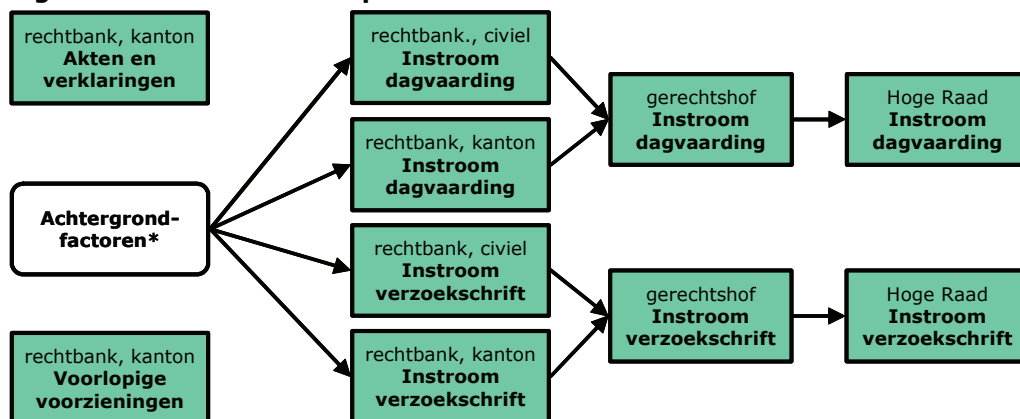
6.1.2 Opmerkingen

- Het verschil tussen dagvaardingen en instroom bij de rechtbank wordt vooral verklaard door nietigverklaringen. Een zaak waarin de dagvaarding in eerste instantie wordt nietig verklaard en vervolgens opnieuw wordt gedagvaard, telt voor het OM als één zaak en voor de Raad voor de rechtspraak als twee uitspraken.
- In het model is rekening gehouden met de in het jaarverslag van de Rvdr vermelde doorlooptijden in strafzaken.
- Aangenomen wordt dat de middelen van de ZM in de prognose recht evenredig stijgen met de instroom bij de ZM zodat deze geen belemmering vormen voor het aantal afdoeningen door de ZM.

6.2 Civiele rechtspraak

Indien twee of meer private partijen (burgers, bedrijven, organisaties) een conflict hebben en er onderling niet uitkomen, kunnen zij een beroep doen op de civiele rechter. Binnen de gerechtelijke procedures is onderscheid te maken tussen zaken ingeleid door een dagvaarding (bodempcedures en kort gedingen) of een verzoekschrift (alleen bodempcedures). Deze leiden tot uitkomsten met een verschillende juridische status. Bij een dagvaarding resulteert de zaak in een vonnis (bodempcedure) of een voorlopige voorziening (kort geding), bij een verzoekschrift in een beschikking. Vooralsnog wordt in het PMJ alleen de instroom gemodelleerd en nog niet de uitstroom. Bij de sector kanton van de rechtbank worden zaken die instromen via een dagvaarding onderscheiden naar de zaakstypen huur, arbeid en overig handel. Bij de verzoekschriften is daarnaast nog een categorie familie-zaken. Verder wordt de instroom van voorlopige voorzieningen en akten en verklaringen geraamd. Bij de sector civiel van de rechtbank wordt de instroom van dagvaardingszaken verder onderverdeeld in de categorieën kort geding en handel. Bij de zaken die instromen via een verzoekschrift wordt onderscheid gemaakt in de categorieën echtscheiding, bijstand, BOPZ, overig familie, faillissementen/surseances, schuldsaneringen, overig handel, uitgesproken insolventies en presidentenrekenen. Figuur 6.9 geeft schematisch weer hoe het model (groene rechthoeken) is opgebouwd en welke achtergrondfactoren (witte afgeronde rechthoeken) voorspellers zijn van de civiele rechtspraak.

Figuur 6.9 Civiele rechtspraak in het PMJ

* Zie figuren 2.3 en 2.4 voor een overzicht van de relevante achtergrondfactoren.

6.2.1 Verwachting tot en met 2016

Tabel 6.2 geeft een cijfermatig overzicht van de beleidsneutrale ramingen op het gebied van de civiele rechtspraak. De effecten van recentelijk ingezet en/of nieuw beleid zijn niet verwerkt in deze ramingen. Uitgangspunt van de ramingen zijn de voorlopige cijfers over 2010.

Tabel 6.2 Verwachte ontwikkelingen in de instroom van de civiele rechtspraak, procentuele verandering 2010-2016

	2010-2016	2010-2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Totaal	Gemiddeld*	Ten opzichte van voorafgaande jaar					
<i>Rechtbank sector kanton</i>								
Dagvaardingen	40,1	5,8	6,9	4,9	5,8	5,6	5,7	5,7
Verzoekschriften	42,5	6,1	7,6	5,5	5,7	5,8	5,9	6,0
Akten en verklaringen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Voorlopige voorzieningen	-13,1	-2,3	-2,8	-2,6	-2,4	-2,2	-2,0	-1,9
<i>Rechtbank sector civiel</i>								
Dagvaardingen	13,1	2,1	-2,0	2,5	2,5	3,9	2,7	2,9
Verzoekschriften	17,0	2,7	2,3	2,5	2,9	3,1	2,8	2,3
<i>Gerechtshof</i>								
Dagvaardingen	13,2	2,1	4,2	1,7	1,6	1,6	1,9	1,7
Verzoekschriften	36,4	5,3	6,2	5,5	5,1	5,0	5,1	4,9
<i>Hoge Raad</i>								
Dagvaardingen	15,5	2,4	5,6	3,8	2,0	1,1	1,0	1,2
Verzoekschriften	6,9	1,1	3,7	1,4	0,7	0,4	0,3	0,3

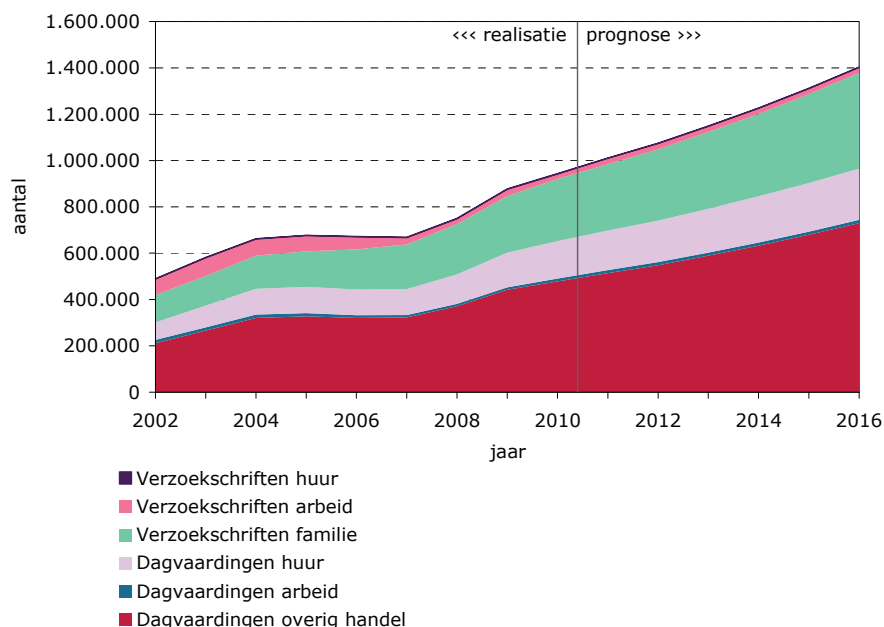
* De gemiddelde procentuele verandering wordt berekend als: $(\text{prognose 2016/prognose 2010})^{(1/6)}-1$.

Sector kanton

- De instroom van zaken ingeleid via een dagvaarding bij de sector kanton van de rechtbanken stijgt met 40% in de periode 2010-2016. De instroom van zaken ingeleid via een verzoekschrift stijgt met 42%. De instroom van akten en verklaringen wordt bij gebrek aan verklaringsmodel constant verondersteld. Het aantal voorlopige voorzieningen neemt af met 13%.
- De groei van het aantal dagvaardingen in de periode 2010-2016 hangt vooral samen met de economische ontwikkelingen. Zo zal het aantal werkloosheidsuitkeringen volgens het CPB in 2011 een piek bereiken, waarna slechts een lichte daling wordt verwacht. Ook spelen historische trendmatige ontwikkelingen, die in het model niet met behulp van achtergrondfactoren kunnen worden verklaard, een rol in de groei van de instroom. Hierdoor zal het aantal dagvaardingen in de sector kanton over de gehele prognoseperiode fors toenemen.
- De groei van het aantal verzoekschriften bij de sector kanton in de periode 2010-2016 ligt vooral aan een forse stijging van de instroom van familiezaken, die verreweg het grootste deel van de verzoekschriften kanton uitmaken. Ook hier is het blijvend hoge niveau van het aantal werkloosheidsuitkeringen van belang, versterkt door een toename van de bevolkingsdichtheid en niet nader te verklaren historische trendmatige ontwikkelingen.

Figuur 6.10 laat de ontwikkeling van de instroom bij de sector kanton van de rechtbank zien per zaakstype, exclusief de voorlopige voorzieningen en akten en verklaringen.

Figuur 6.10 Instroom rechtbank sector kanton naar zaakstype, 2002-2016

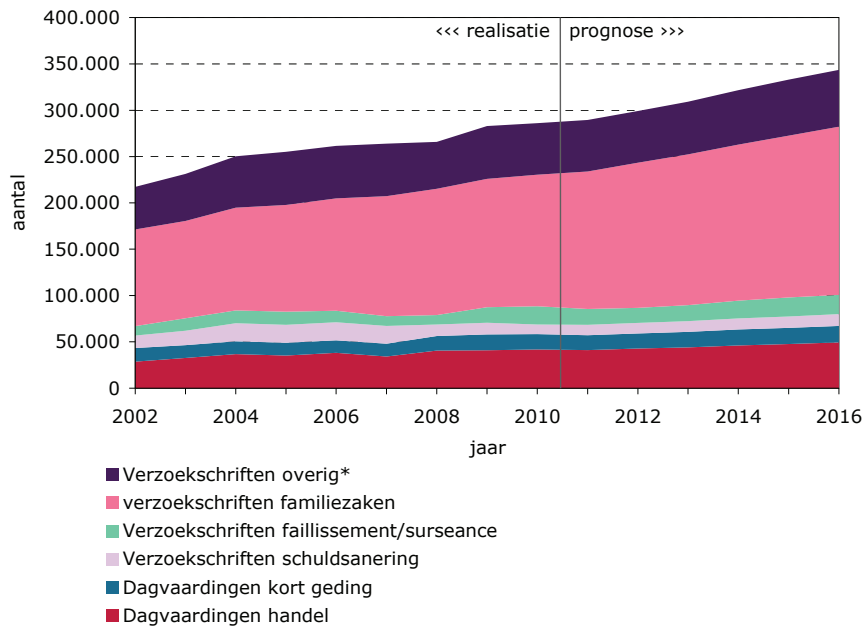
Bron realisatiecijfers: CBS/Rvdr; bewerking WODC/Rvdr

Sector civiel

- Het aantal zaken dat instroomt bij de sector civiel van de rechtbanken via een dagvaarding stijgt in de periode 2010-2016 met 13%. Het aantal zaken dat instroomt via een verzoekschrift stijgt met 17%.
- Het aantal dagvaardingen handel zal, na een forse groei in de jaren 2008-2010, in 2011 licht dalen. In de periode 2012-2016 wordt weer een toename van de instroom verwacht. Deze ontwikkelingen hangen samen met het blijvend hoge aantal werkloosheidsuitkeringen en een samenspel van niet nader verklaarde, trendmatige historische ontwikkelingen.
- Bij de verzoekschriften blijft vooral de instroom van BOPZ-zaken en van overige familiezaken (met name kinderrechtzaken) stijgen. De instroom van faillissementen en surseances is sterk afhankelijk van de economische situatie en zal, na een enorme toename in 2009 en 2010, in 2011 en 2012 eerst dalen, waarna een tweetal jaren van groei en een tweetal jaren van afname wordt verwacht. Het aantal schuldsaneringen laat in de periode 2010-2016 een daling zien, met uitzondering van 2011, waarin door de toename van het aantal werkloosheidsuitkeringen en een vertraagd effect van de daling van de bruto toegevoegde waarde in 2009 een toename van de instroom van schuldsaneringen wordt verwacht.

Figuren 6.11 en 6.12 tonen de ontwikkeling van de instroom bij de sector civiel van de rechtbank per zaakstype. Figuur 6.13 toont de ontwikkeling van de instroom van dagvaardingen en verzoekschriften in eerste aanleg bij de sectoren kanton en civiel van de rechtbank.

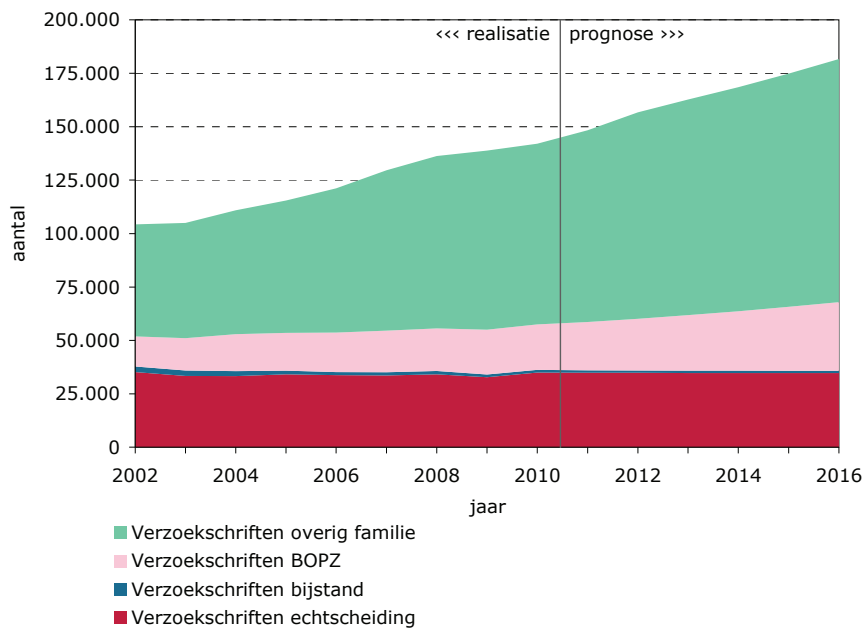
Figuur 6.11 Instroom rechtbank sector civiel naar zaakstype (1), 2002-2016

* De categorie 'verzoekschriften overig' bestaat uit overige handelsrekesten, uitgesproken insolventies en presidentenrekesten.

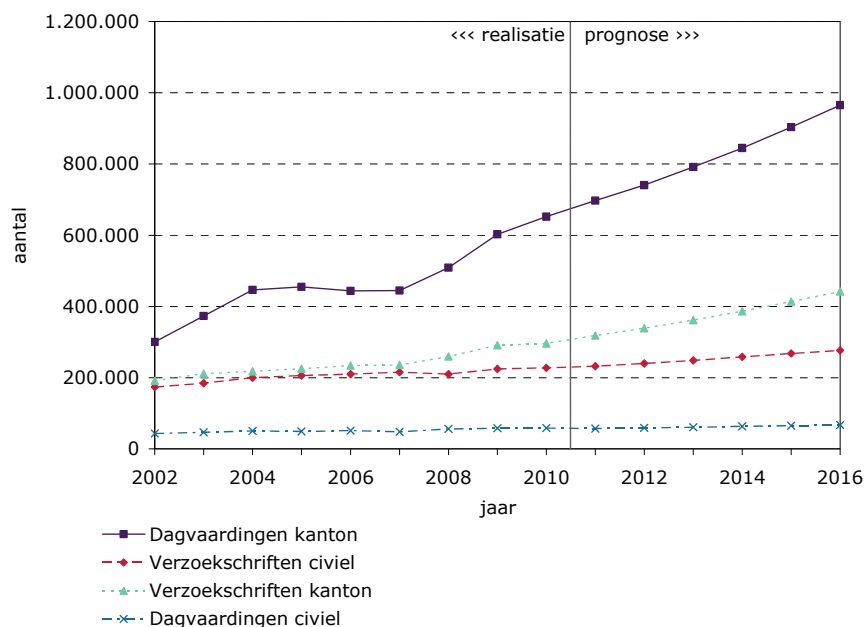
Bron realisatiecijfers: CBS/Rvdr, bewerking WODC/Rvdr

Figuur 6.12 Instroom rechtbank sector civiel naar zaakstype (2), 2002-2016

Bron realisatiecijfers: CBS/Rvdr, bewerking WODC/Rvdr

Figuur 6.13 Instroom civiele zaken in eerste aanleg, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: CBS/Rvdr; bewerking WODC/Rvdr

Gerechtshof

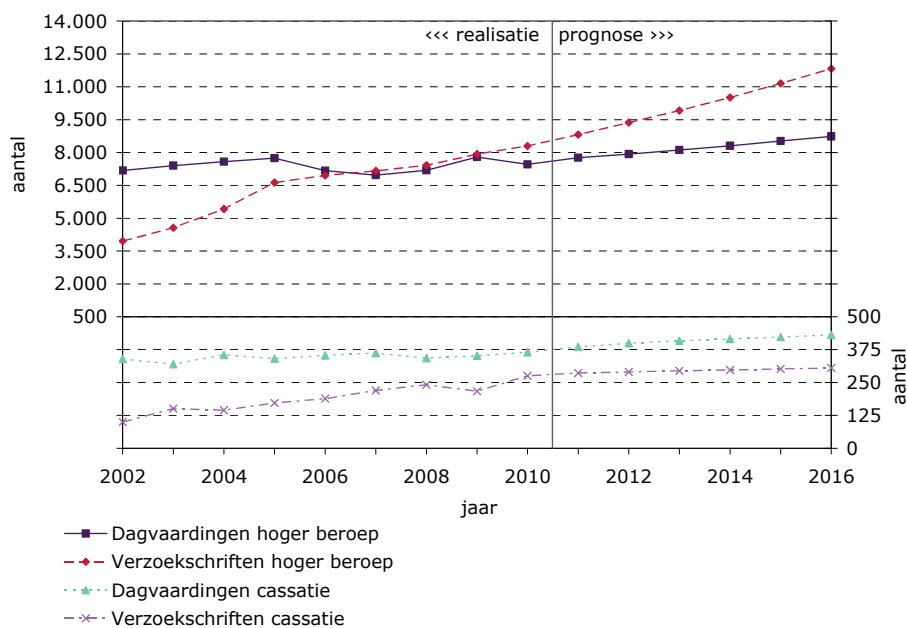
- De totale instroom van civiele zaken in hoger beroep ingeleid via een dagvaarding groeit in de raming parallel aan de instroom in eerste aanleg, maar vanwege de doorlooptijden bij de rechtbanken met gemiddeld circa een half jaar vertraging. In de periode 2010-2016 bedraagt de verwachte groei van de instroom 13%.
- De instroom van verzoekschriften hoger beroep, die vanwege de doorlooptijden bij de rechtbanken de ontwikkeling van de instroom in eerste aanleg met gemiddeld circa drie maanden vertraging volgt, laat in de periode 2010-2016 een groei van 36% zien.
- De voortdurende toename van de instroom van verzoekschriften bij de hoven is het gevolg van een verwachte groei van de appelratio (de verhouding tussen de uitstroom in eerste aanleg en de instroom in hoger beroep) en een voortdurende groei in de uitstroom van verzoekschriften in eerste aanleg.

Hoge Raad

- De totale instroom van civiele zaken in cassatie via een dagvaarding groeit in de raming parallel aan de instroom in hoger beroep, maar vanwege de doorlooptijden bij de gerechtshoven met gemiddeld bijna 1,5 jaar vertraging. In de periode 2010-2016 is de verwachte stijging 15%.
- De instroom van verzoekschriften cassatie, die vanwege de doorlooptijden bij de gerechtshoven de ontwikkeling van de instroom in hoger beroep met gemiddeld bijna een jaar vertraging volgt, laat in de periode 2010-2016 een groei van 7% zien. De onvoorziene daling van de instroom van zo'n 10% in 2009 lijkt daarmee eenmalig.
- De groei van civiele cassatiezaken ingeleid door een verzoekschrift treedt op ondanks een dalende appelratio. De sterke toename van het aantal civiele zaken dat via een verzoekschrift bij de gerechtshoven in- en uitstroomt in met name 2009 en 2010 is hier debet aan. Vanwege de hoge doorlooptijden bij de gerechtshoven werkt deze toename lang door.

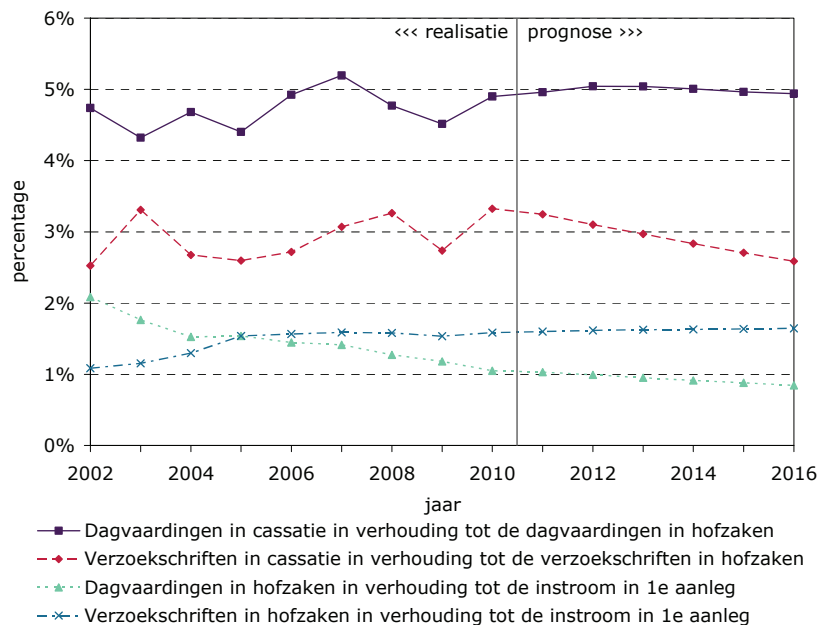
Figuur 6.14 geeft de instroom van civiele zaken in hoger beroep en cassatie weer. Figuur 6.15 geeft aan hoe de stromen in de civiele rechtspraak zich verhouden tot de voorgaande schakels in de justitiële ketens.

Figuur 6.14 Instroom civiele zaken in hoger beroep en cassatie, 2002 2016

Bron realisatiecijfers: CBS/Rvdr, bewerking WODC/Rvdr

Figuur 6.15 Stromen in de civiele rechtspraak ten opzichte van de voorgaande schakels in de justitiële ketens, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: Rvdr/Hoge Raad, bewerking WODC

Opmerkingen

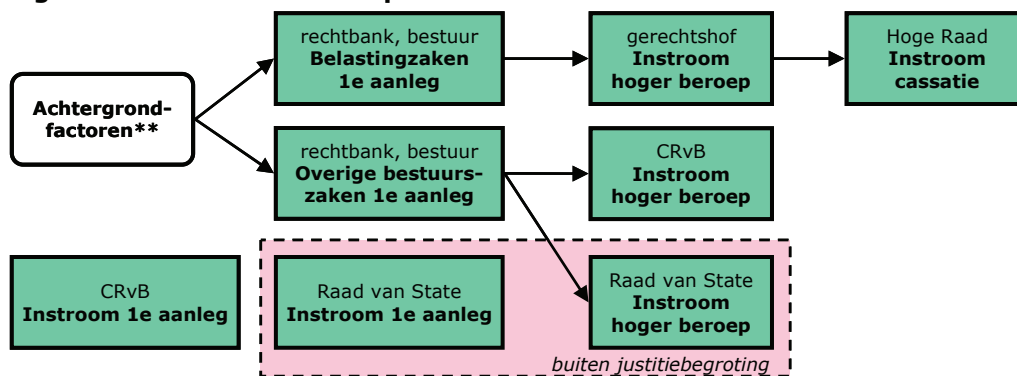
- De voorlopige voorzieningen in de sector kanton worden geraamd met behulp van trendextrapolatie.
- Bij de akten en verklaringen in de sector kanton wordt vanwege het grillige verloop in de laatste realisatiejaren voor de hele periode 2010-2016 uitgegaan van een constant instroomniveau. Ditzelfde geldt voor de instroom van kantonzaken in de categorie 'verzoekschriften overig handel'.
- Voor de instroom van civiele rechtbankzaken in de categorie 'verzoekschriften bijstand' wordt trendextrapolatie gehanteerd.
- De raming van de verzoekschriftencategorie 'echtscheiding' in de sector civiel komt tot stand door de ontwikkeling gelijk te veronderstellen aan de geraamde ontwikkeling van het aantal van echt scheidende personen.
- De raming van de verzoekschriftencategorie 'uitgesproken insolventies' in de sector civiel komt tot stand door de ontwikkeling gelijk te veronderstellen aan de geraamde ontwikkeling van de som van het aantal faillissementen/surseances en schuldsaneringen.
- De instroom van de verzoekschriftencategorie 'presidentenrekestes' in de sector civiel wordt geraamd met behulp van trendextrapolatie.
- In het model is rekening gehouden met doorlooptijden in civiele zaken.

6.3 Bestuursrechtspraak

Indien een (rechts)persoon een conflict heeft met een bestuursorgaan over een door het bestuursorgaan genomen besluit, kan bezwaar worden gemaakt bij dat orgaan. Tegen een besluit op bezwaar kan vervolgens beroep worden ingesteld. Wanneer, via deze beroepsprocedure, een onafhankelijke rechter om een oordeel wordt gevraagd over de rechtmatigheid van besluiten, spreken we van bestuursrechtspraak. In het PMJ wordt de instroom bij de bestuursrechter gemodelleerd. De organisatie van de bestuursrechtspraak wijkt iets af van de rechtspraak in het kader van het strafrecht en civiel recht: bijna alle zaken komen tegenwoordig wel in eerste aanleg bij de rechtbank, maar de behandelende hoger beroepsinstantie is afhankelijk van het type bestuurszaak. Figuur 6.13 geeft schematisch weer welke relaties in het model van de bestuursrechtspraak zijn gelegd. Het model onderscheidt bij zaken in eerste aanleg belastingzaken en de overige bestuurszaken die in eerste aanleg bij de rechtbank komen. De belastingzaken zijn onderscheiden in de rijksbelastingzaken en de zaken rond belastingen van lagere overheden. De overige bestuurszaken in eerste aanleg bestaan uit voorlopige voorzieningen (niet verder uitgesplitst) en bodemzaken, gesplitst in verschillende typen: ambtenarenzaken, sociale verzekeringszaken, bijstandzaken en ex-AROB-zaken (bouwzaken, zaken rond gemeentelijke vergunningen en dergelijke). De Centrale Raad van Beroep (CRvB) behandelt pensioenzaken in eerste aanleg en verder de hoger beroepen in sociale verzekeringszaken en bijstandzaken. De gerechtshoven behandelen de hoger beroepen in belastingzaken en de Hoge Raad de eventueel daarop volgende cassaties. De afdeling rechtspraak van de Raad van State valt buiten de begroting van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Daarom worden de daar behandelde zaken, zoals de hoger beroepen in ex-AROB-zaken, buiten dit overzicht gehouden. De zaken die worden behandeld door het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) worden wel door MinVenJ gefinancierd, maar zijn (nog) geen onderdeel van

het PMJ.² Ook vreemdelingenzaken vallen buiten het PMJ. Figuur 6.16 geeft schematisch weer hoe het model (groene rechthoeken) is opgebouwd en welke achtergrondfactoren (witte afgeronde rechthoeken) voorspellers zijn van de bestuursrechtspraak.

Figuur 6.16 Bestuursrechtspraak in het PMJ*

* Per 1 januari 2005 is de belastingrechtspraak grondig herzien. Dit schema geeft de gang van zaken vanaf 2005 weer.

** Zie figuur 2.5 voor een overzicht van de relevante achtergrondfactoren.

6.3.1 Verwachting tot en met 2016

Tabel 6.3 geeft een cijfermatig overzicht van de beleidsneutrale ramingen op het gebied van de bestuursrechtspraak. De effecten van recentelijk ingezet en/of nieuw beleid zijn niet verwerkt in deze ramingen. Uitgangspunt van de prognoses zijn steeds de voorlopige cijfers over het jaar 2010, die zijn geschat op basis van de cijfers over de eerste acht maanden van 2010.

² Wel is in 2010 voor het eerst onderzocht of het mogelijk is een verklaringsmodel voor de instroom bij het CBB te genereren. De uitkomsten hiervan worden vooralsnog niet opgenomen in het PMJ.

Tabel 6.3 Verwachte ontwikkelingen in de bestuursrechtspraak, procentuele verandering 2010-2016

	2010-2016	2010-2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Totaal	Gemiddeld*	Ten opzichte van voorafgaande jaar					
<i>Rechtbank</i>								
Belastingzaken, 1e aanleg**	45,7%	6,5%	-10,9%	14,6%	7,8%	7,8%	12,2%	9,4%
Overige bestuurszaken	54,5%	7,5%	14,2%	7,2%	5,3%	6,1%	6,2%	6,4%
<i>Gerechtshof</i>								
Belastingzaken, hoger beroep	27,6%	4,1%	-3,9%	-10,7%	14,0%	7,9%	7,8%	12,1%
<i>Hoge Raad</i>								
Belastingzaken, cassatie	21,2%	3,3%	1,7%	6,8%	-7,1%	0,5%	10,9%	7,9%
<i>Centrale Raad van Beroep</i>								
Totale instroom	71,4%	9,4%	5,6%	18,0%	9,1%	7,1%	8,3%	8,6%

* De gemiddelde procentuele verandering wordt berekend als: $(\text{prognose 2016}/\text{prognose 2010})^{1/6}-1$.

** Inclusief een steeds kleiner wordend aantal belastingzaken dat nog in eerste aanleg bij de hoven komt.

Rechtbank

- De instroom van belastingzaken in eerste aanleg zal in de periode 2010-2016 naar verwachting met 46% stijgen. De in latere jaren verwachte stijging van de belasting- en collectieve lastendruk, na een aanvankelijke daling, speelt hierbij een belangrijke rol.
- De overige instroom van bestuurszaken bij de rechtbanken zal in de periode 2010-2016 naar verwachting met 55% stijgen.
- Binnen de groep overige bestuurszaken is de stijging het sterkst bij de bijstandszaken en de sociale verzekeringszaken. De groei is met name in 2011 fors vanwege de doorwerking van de economische crisis. Ook trendmatige ontwikkelingen spelen een belangrijke rol.

Figuur 6.17 brengt de ontwikkelingen in het aantal bestuurszaken per zaakstype in beeld.

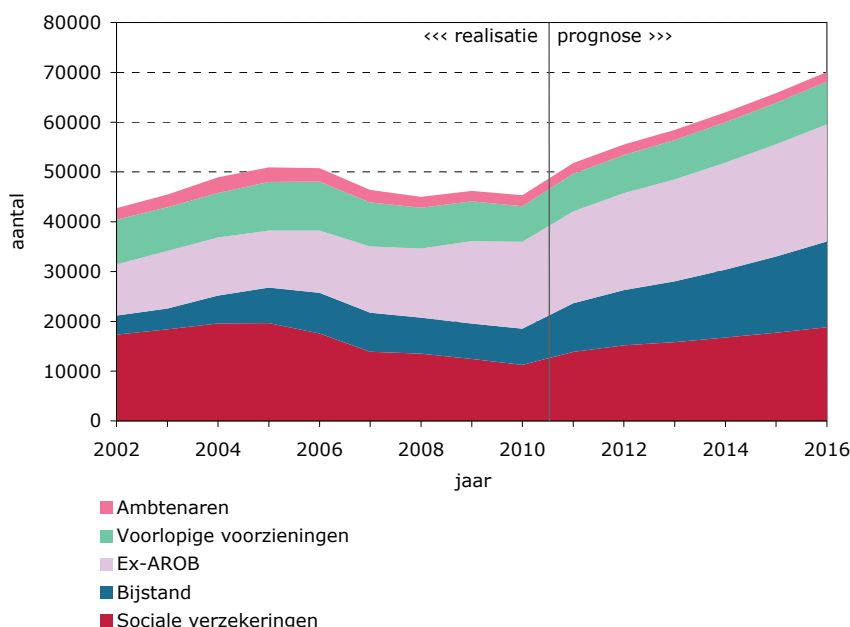
Gerechtshof

- De instroom van belastingzaken in hoger beroep groeit in de raming parallel aan de groei in eerste aanleg, maar vanwege de doorlooptijden bij de rechtbanken met circa een jaar vertraging. In de periode 2010-2016 is de verwachte stijging 28%.

Hoge Raad

- De instroom van belastingzaken in cassatie groeit in de raming parallel aan de instroom van belastingzaken in hoger beroep, maar vanwege de doorlooptijden bij de gerechtshoven met gemiddeld ruim 1,5 jaar vertraging. Binnen de periode 2010-2016 fluctueert het aantal zaken sterk, maar overwegend is sprake van groei. In 2016 komt het niveau iets onder de 1.100 zaken uit, dat is 21% meer dan in 2010.

Figuur 6.17 Instroom overige bestuurszaken rechtbanken (exclusief belastingzaken), 2002-2016

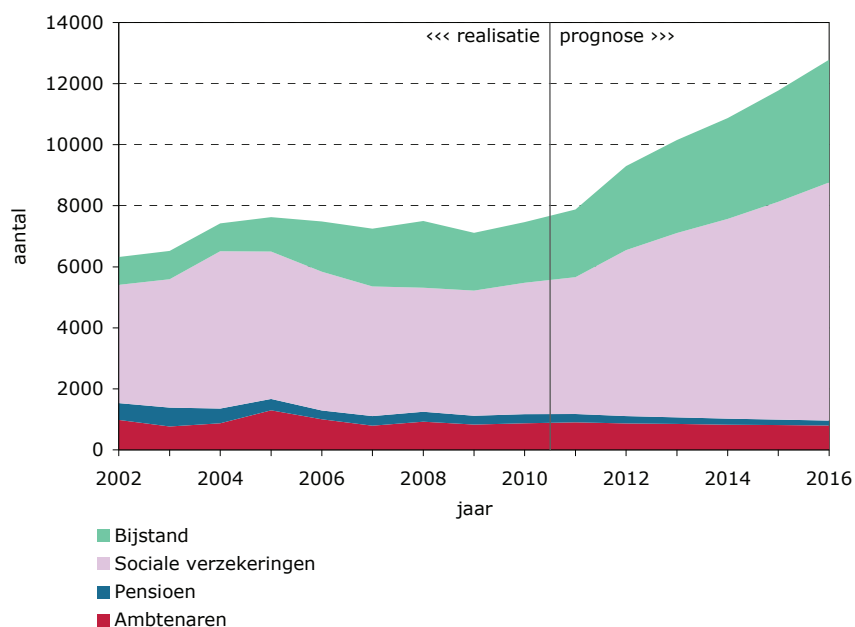
Bron realisatiecijfers: Rvdr

Centrale Raad van Beroep

- De instroom van bestuurszaken bij de CRvB (totaal aantal zaken in eerste aanleg en appel) ligt in 2016 naar verwachting 71% hoger dan in 2010.
- Het aantal appelzaken bij de CRvB hangt enerzijds samen met de instroom van zaken in eerste aanleg en anderzijds met de appelratio. De appelratio's laten bij bijstandszaken in het verleden – en daarmee in de prognose – enige trendmatige daling zien, bij de ambtenarenzaken en de sociale verzekeringszaken enige trendmatige stijging. De stijgende instroom in eerste aanleg, die met een klein jaar vertraging doorwerkt, en de stijging van de appelratio's bij sociale verzekerings- en ambtenarenzaken, bepalen hierdoor het beeld.
- Binnen de groep van bestuurszaken bij de CRvB laten de relatief kleine groepen pensioenzaken en ambtenarenzaken een trendmatige daling zien. Pensioenzaken betreffen met name zaken rond uitkeringen aan oorlogsslachtoffers. Bijstands- en sociale verzekeringszaken vertonen een grote stijging.

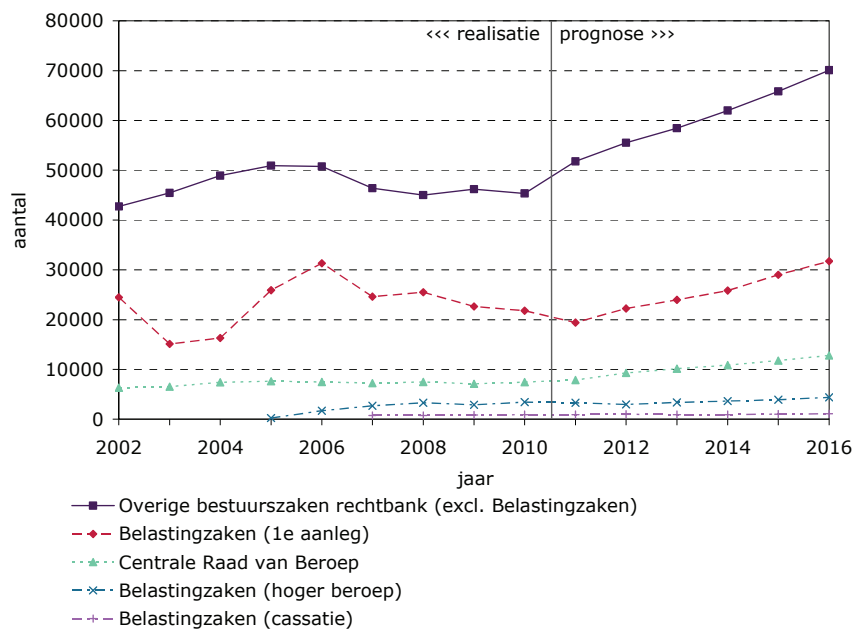
Figuur 6.18 brengt de ontwikkelingen bij de CRvB per zaakstype in beeld. Figuur 6.19 toont vervolgens de ontwikkeling van de instroom van bestuurszaken bij de verschillende gerechten in de periode 2002-2016. Figuur 6.20 geeft aan hoe de stromen in de bestuursrechtspraak zich verhouden tot de voorgaande schakels in de justitiële ketens. Als gevolg van de doorlooptijden vertonen deze verhoudingen een nogal grillig verloop.

Figuur 6.18 Instroom bestuurszaken bij de Centrale Raad van Beroep, 2002-2016

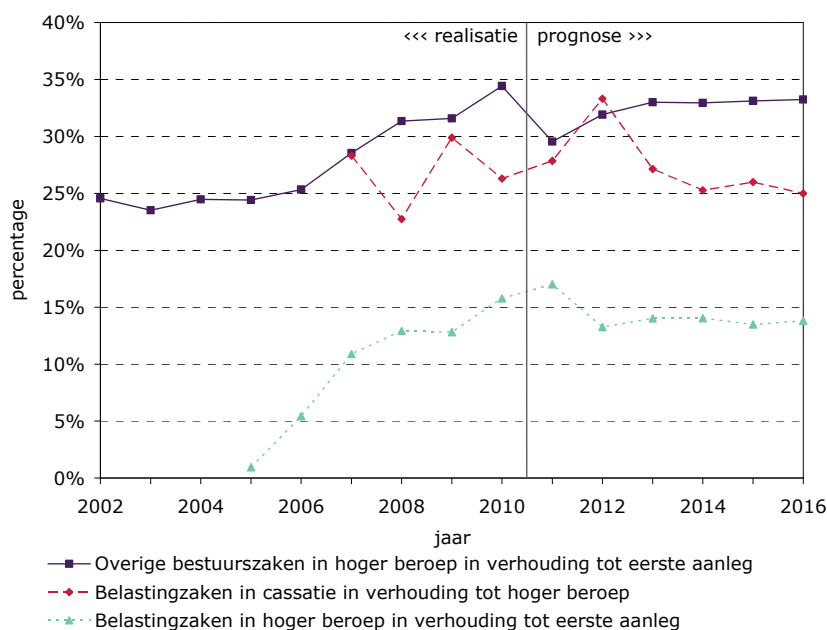
Bron realisatiecijfers: Rvdr

Figuur 6.19 Instroom bestuurszaken bij de verschillende gerechten, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: Rvdr

Figuur 6.20 Stromen in de bestuursrechtspraak ten opzichte van de voorafgaande schakels in de justitiële ketens, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: Rvdr/Hoge Raad, bewerking WODC

6.3.2 Opmerkingen

- Vreemdelingenzaken zijn niet in het PMJ opgenomen. De directie Migratiebeleid maakt hiervoor ramingen met behulp van de zogenaamde Basisrekenmodellen.
- De instroom van zaken bij het CBB is nog niet opgenomen in het PMJ.
- Trendmatige ontwikkelingen die niet worden verklaard door ontwikkelingen in de achtergrondfactoren blijven van groot belang in het PMJ. Voor de instroom van ex-AROB-zaken bij de rechtbanken kon geen verklaringsmodel worden gevonden: prognoses hiervan zijn geheel gebaseerd op trendextrapolatie. Bij andere typen zaken is de invloed van de financiële en economische crisis en het daarop volgende bezuinigingsbeleid van de overheid de komende jaren nadrukkelijk aanwezig.
- Vanwege de invoering van belastingrechtspraak in twee instanties in 2005 en de daaruit volgende korte historie van hoger beroep op dit gebied, zijn de appel- en cassatieratio's van belastingzaken niet gemodelleerd of geëxtrapolerd, maar vanaf 2010 constant verondersteld.
- In de modellen is rekening gehouden met doorlooptijden bij de doorwerking van de ontwikkelingen in eerste aanleg naar hoger beroep en cassatie.

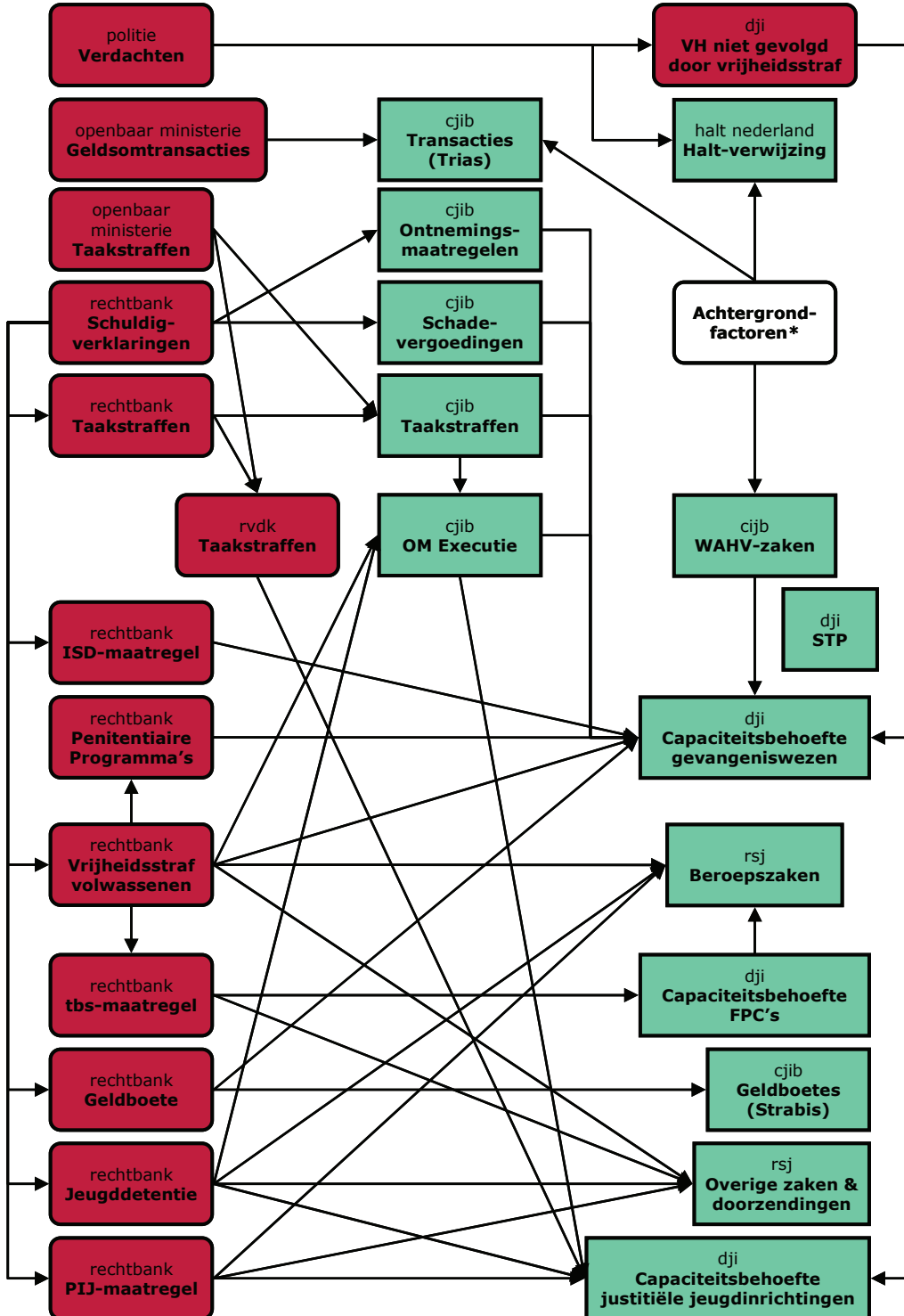
7 Tenuitvoerlegging

A. Sonnenschein

Nadat het OM een transactie heeft aangeboden, of nadat de rechter een straf of een maatregel heeft opgelegd, kan deze *sanctie* door diverse instanties *ten uitvoer worden gelegd*. De vier belangrijkste sancties voor volwassenen zijn de (on)voorwaardelijke vrijheidsstraf, de taakstraf, de boete en de terbeschikkingstelling (tbs). Daarnaast kan een rechter andere maatregelen opleggen, zoals bijvoorbeeld een ontnemingsmaatregel, een maatregel voor plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders (ISD-maatregel), een ontzegging van de rijbevoegdheid of een schadevergoedingsmaatregel. Zulke sancties kunnen ook in combinatie met elkaar voorkomen. Voor *minderjarigen* zijn de belangrijkste sancties de (on)voorwaardelijke jeugddetentie, de taakstraf, de boete en de plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ). Ook kunnen jongeren aan een scholings- of trainingsprogramma (STP) deelnemen. Minderjarige verdachten van een licht misdrijf die niet eerder met politie en justitie in aanraking zijn geweest, kunnen ook door de politie worden doorverwezen naar een Halt-bureau.

Verkeersboetes in het kader van de WAHV worden direct naar het CJIB doorgestuurd zonder tussenkomst van de officier van justitie (OVJ) of een rechter. De tenuitvoerlegging van lopende vonnissen wordt gecoördineerd door de unit OM Executie van het CJIB. Lopende vonnissen zijn vrijheidsstraffen voor veroordeelden die *niet* preventief zijn gehecht. Indien gedetineerden klachten hebben over hun verblijf in de cel, dan kunnen zij terecht bij de Raad voor Strafrechtspleging en Jeugdbescherming (RSJ). Figuur 7.1 geeft schematisch weer hoe het model met betrekking tot de tenuitvoerlegging is opgebouwd (groene rechthoeken) en welke achtergrondfactoren (witte afgeronde rechthoeken) en voorafgaande schakels in de justitiële keten (rode afgeronde rechthoeken) voorspellers zijn. De feitelijke tenuitvoerlegging van taakstraffen gebeurt door de reclassering en komt aan bod in hoofdstuk 8.

Figuur 7.1 Tenuitvoerlegging in het PMJ

* Zie figuur 2.2 voor een overzicht van de relevante achtergrondfactoren.

7.1 Verwachting tot en met 2016

Tabel 7.1 geeft een cijfermatig overzicht van de beleidsneutrale ramingen op het gebied van de tenuitvoerlegging weer. De effecten van recentelijk ingezette en/of nieuwe beleidsmaatregelen zijn niet in deze ramingen verwerkt. Voor de CJIB-producten vormen de voorlopige cijfers over 2010 het uitgangspunt van de ramingen. Uitgangspunt voor de capaciteitsbehoefte van intramurale sancties is de vastgestelde capaciteitsbehoefte per 1 juli 2010.

Tabel 7.1 Verwachte ontwikkelingen in de tenuitvoerlegging, procentuele verandering 2010-2016

	2010-2016	2010-2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Totaal	Gemiddeld *	Ten opzichte van het voorafgaande jaar					
<i>Halt Nederland</i>								
Te starten Halt-afdoeningen	11,4	1,8	2,1	2,5	2,5	2,1	1,4	0,5
<i>CJIB</i>								
Instroom WAHV-zaken	1,7%	0,3%	0,2%	-1,2%	-0,3%	0,6%	2,3%	0,1%
Instroom OM Executie (lopende vonnissen)	-16,3%	-2,9%	-5,9%	-3,0%	-2,5%	-2,1%	-2,2%	-1,9%
Instroom ontnemingsmaatregelen.	-12,5%	-2,2%	-4,5%	-3,5%	-1,8%	-1,3%	-1,2%	-0,9%
Instroom schadevergoedingsmaatregelen	-12,5%	-2,2%	-4,5%	-3,5%	-1,8%	-1,3%	-1,2%	-0,9%
Instroom geldboetevonnissen	-8,6%	-1,5%	-3,6%	-1,2%	-1,3%	-0,8%	-1,0%	-0,9%
Instroom transacties	-7,3%	-1,3%	2,4%	-3,4%	-1,4%	-2,2%	-1,2%	-1,6%
Instroom taakstraffen meerderjarigen	7,9%	1,3%	5,4%	-1,4%	0,4%	1,0%	1,0%	1,3%
Uitstroom WAHV-zaken	-0,2%	0,0%	-1,7%	-0,5%	-0,8%	0,2%	1,5%	1,2%
Uitstroom OM Executie (lopende vonnissen)	-21,7%	-4,0%	-9,8%	-4,5%	-2,8%	-2,3%	-2,2%	-2,1%
Uitstroom ontnemingsmaatregelen	-26,4%	-5,0%	-10,3%	-8,1%	-5,0%	-2,8%	-2,0%	-1,3%
Uitstroom schadevergoedingsmaatregelen	-15,4%	-2,7%	-3,1%	-3,8%	-3,6%	-2,8%	-2,0%	-1,3%
Uitstroom geldboetevonnissen	-19,9%	-3,6%	-8,8%	-7,5%	-2,1%	-1,1%	-1,0%	-0,9%
Uitstroom transacties	-12,4%	-2,2%	-5,1%	-0,5%	-2,5%	-1,8%	-1,7%	-1,4%
Uitstroom taakstraffen meerderjarigen	1,7%	0,3%	-2,5%	1,9%	-0,5%	0,7%	1,0%	1,2%

Tabel 7.1 (Vervolg)

	2010-2016	2010-2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Totaal	Gemiddeld *	Ten opzichte van het voorafgaande jaar					
<i>DJI, volwassenen</i>								
Totale capaciteitsbehoefte								
GW, incl. ED en PP (excl. vreemdelingenbewaring, excl. cap. marge)	-9,6%	-1,7%	-2,7%**	-2,8%	-1,1%	-1,2%	-1,2%	-1,1%
Onvoorw. tbs-opleggingen	-14,2%	-2,5%	-3,8%	-3,0%	-2,4%	-2,2%	-2,1%	-1,7%
Totale capaciteitsbehoefte FPC's (voorheen tbs-klinieken)	-15,3%	-2,7%	-1,7%	-2,9%	-2,2%	-2,4%	-3,5%	-3,6%
Totale capaciteitsbehoefte justitiële jeugdinrichtingen, incl. cap. marge	-19,8%	-3,6%	-9,4%	-5,8%	-3,0%	-1,6%	-0,9%	-0,6%
Cap. behoefte strafrechtelijke opvangplaatsen, incl. cap. marge (excl. AMV's)	-7,7%	-1,3%	-3,3%	-2,5%	-0,8%	-0,5%	-0,5%	-0,4%
Cap. behoefte strafrechtelijke behandelplaatsen, incl. cap. marge	-36,1%	-7,2%	-17,6%	-11,1%	-6,8%	-3,6%	-1,8%	-1,0%
Minderjarige vreemdelingenbewaring	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
STP	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>RSJ</i>								
Instroom beroepszaken	-1,7%	-0,3%	0,0%	-0,4%	-0,4%	-0,3%	-0,4%	-0,3%
Instroom doorzendingen	1,6%	0,3%	-0,9%	0,2%	0,5%	0,6%	0,5%	0,6%
Instroom overige zaken	15,6%	2,4%	4,9%	2,8%	2,1%	1,7%	1,9%	1,3%
Uitstroom beroepszaken	2,2%	0,4%	3,8%	-0,2%	-0,4%	-0,3%	-0,4%	-0,3%
Uitstroom doorzendingen	1,6%	0,3%	-0,9%	0,2%	0,5%	0,6%	0,5%	0,6%
Uitstroom overige zaken	15,6%	2,4%	4,9%	2,8%	2,1%	1,7%	1,9%	1,3%

* De gemiddelde procentuele verandering wordt berekend als: $(\text{prognose 2016}/\text{prognose 2010})^{(1/6)}-1$.

** Uitkomst van de Vervalkalender.

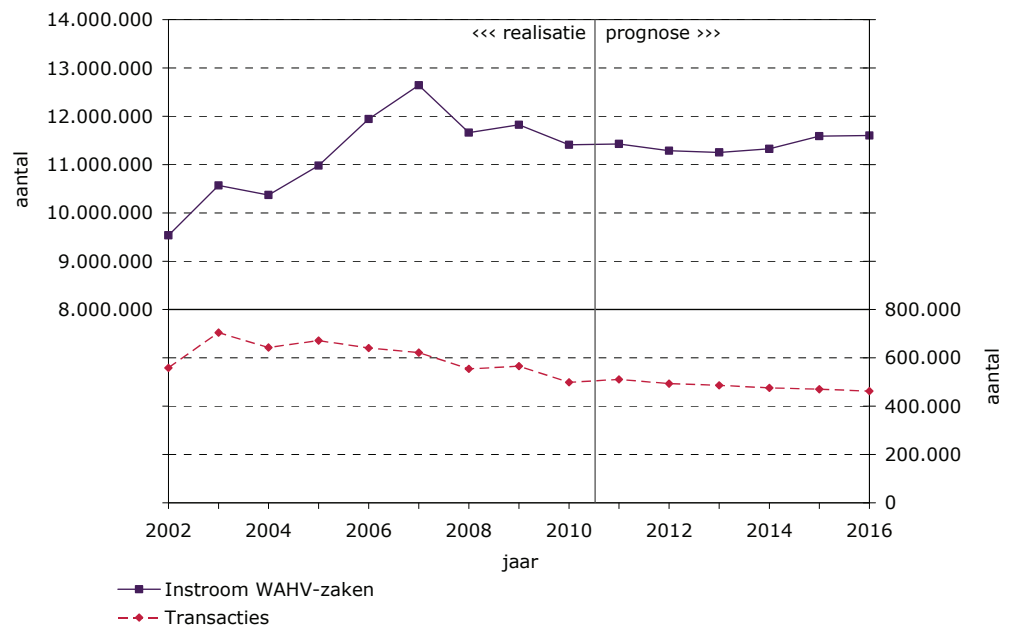
7.1.1 Algemeen

- De instroom van WAHV-zaken zal in de periode 2010-2016 naar verwachting toenemen met 1,7% (zie figuur 7.2).
- De instroom van lopende vonnissen (incl. mislukte taakstraffen) bij OM Executie daalt volgens de prognose in 2011 flink en neemt nadien nog enkele jaren licht af (zie figuur 7.3). Over de gehele periode 2010-2016 bedraagt de daling 16%: een consequentie van de te verwachte afname van het aantal vrijheidsstraffen met een duur korter dan één jaar.
- Zowel het aantal ontnemingsmaatregelen als het aantal schadevergoedingsmaatregelen neemt in de periode 2010-2016 naar verwachting af met 13% (zie figuur 7.3). Dit hangt samen met een daling van het totaal aantal schuldigverklaringen voor misdrijven van volwassenen en jeugdige verdachten.
- Dat ook de instroom van geldboetevonnissen tussen 2010 en 2016 (met 9%) afneemt (zie figuur 7.3), hangt samen met de geraamde afname van het aantal

opgelegde strafrechtboetes aan volwassenen en jongeren in zowel kanton- als rechtbankzaken.

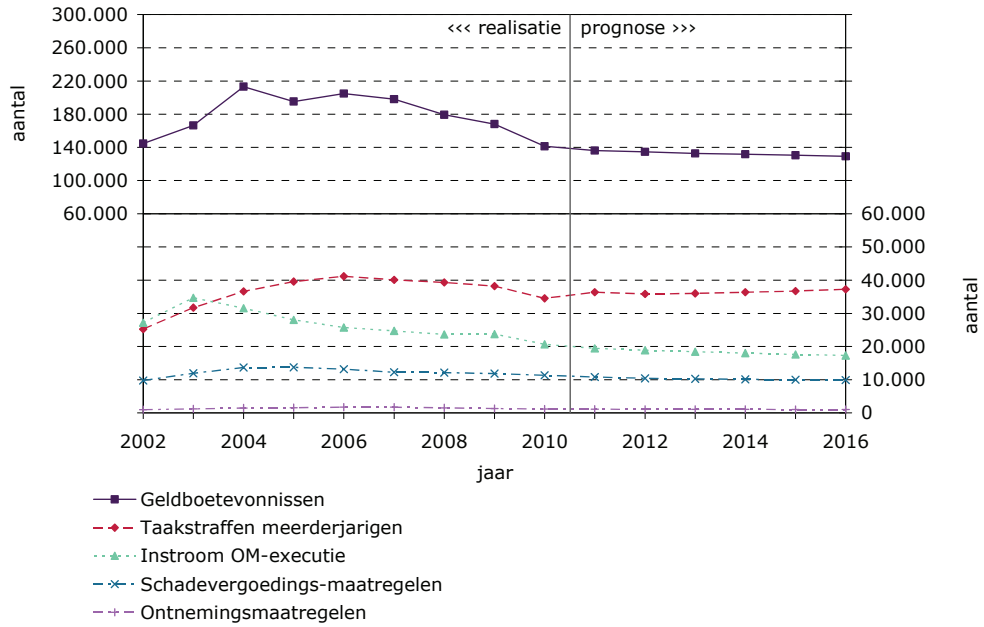
- De verwachte afname van het aantal bij het CJIB instromende transacties tussen 2010 en 2016 bedraagt ongeveer 7% (zie figuur 7.2). Deze relatief kleine daling wordt met name verklaard door de daling van het aantal met het OM overeengekomen transacties in rechtbankzaken met volwassen verdachten.
- De instroom van beroepszaken bij de RSJ steeg in 2010 met 8% ten opzichte van het voorafgaande jaar en blijft naar verwachting tot 2016 min of meer op hetzelfde niveau (zie figuur 7.4). Deze prognose hangt voornamelijk samen met de ontwikkeling van het aantal opgelegde vrijheidsstraffen met een detentieduur langer dan 4 jaar.

Figuur 7.2 Instroom WAHV-zaken en (politie)transacties, 2002-2016

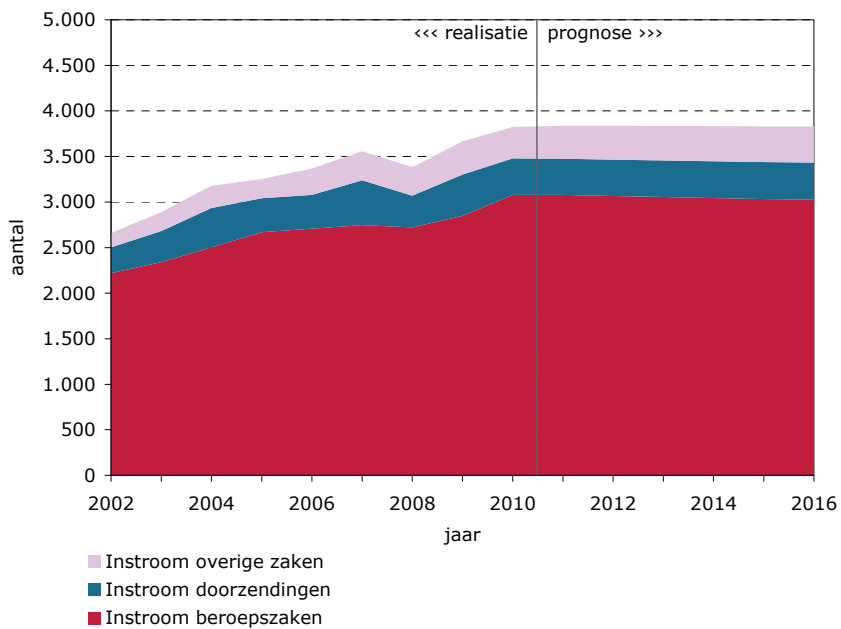
Bron realisatiecijfers: CJIB, bewerking WODC

Figuur 7.3 Instroom overige CJIB-producten, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: CJIB, bewerking WODC

Figuur 7.4 Instroom RSJ, 2002-2016

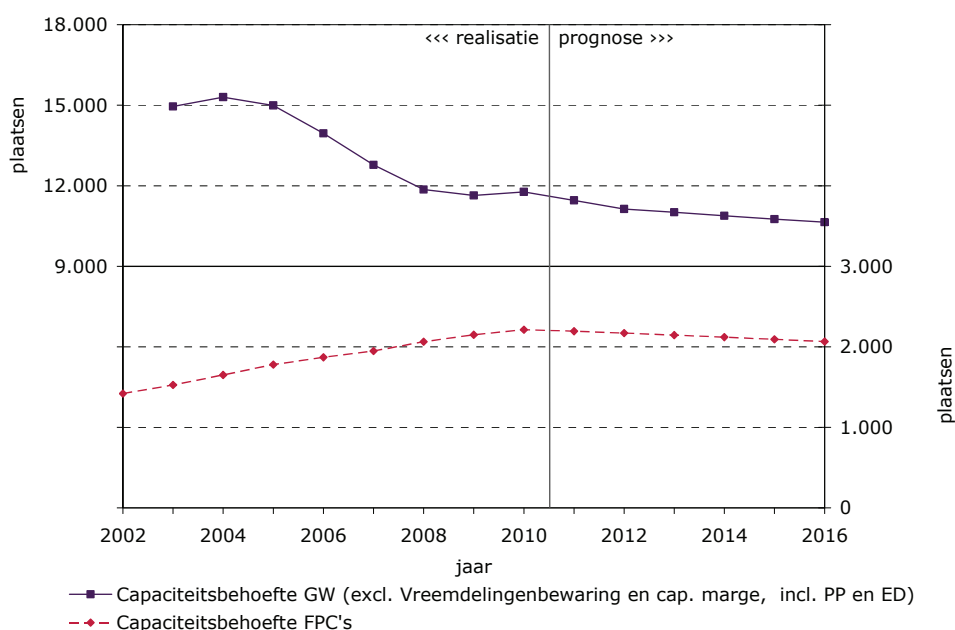

Bron realisatiecijfers: RSJ, bewerking WODC

7.1.2 Volwassenen

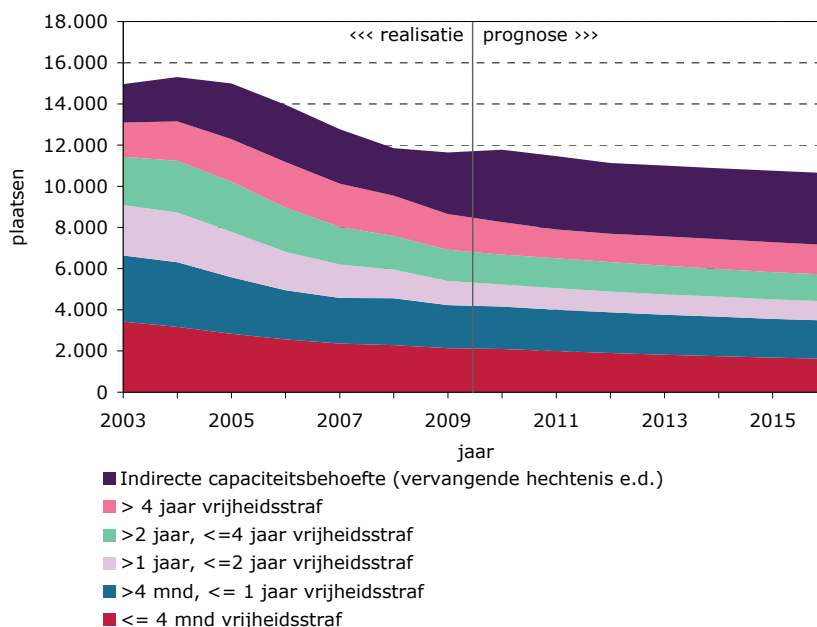
- Een toename van de instroom van taakstraffen bij het CJIB met 8% tussen 2010 en 2016 (zie figuur 7.3) is het gevolg van een verwachte toename van het aantal door de ZM opgelegde taakstraffen voor misdrijven en overtredingen van volwassenen.
- De totale capaciteitsbehoefte van het gevangeniswezen daalt tot 2016 nog licht (zie figuur 7.5). In totaal bedraagt de afname in de periode 2010-2016 ongeveer 10%. Dit is met name het gevolg van een voorspelde afname van het aantal ten uitvoer te leggen celstraffen korter dan 4 jaar.
- De behoefte aan behandelplaatsen in forensisch-psychiatrische centra (FPC's) neemt in de periode 2010-2016 gestaag af met gemiddeld 2,7% per jaar (zie figuur 7.5). Deze verwachting hangt samen met de doorwerking van een scherpe afname van tbs-opleggingen tussen 2007 en 2009 en de verwachting dat de instroom van tbs-maatregelen bij DJI voorlopig op het huidige – relatief lage – niveau zal blijven.

Figuur 7.5 Intramurale capaciteitsbehoefte voor volwassenen, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: DJI, bewerking WODC

Figuur 7.6 Samenstelling capaciteitsbehoefte gevangeniswezen, 2002-2016

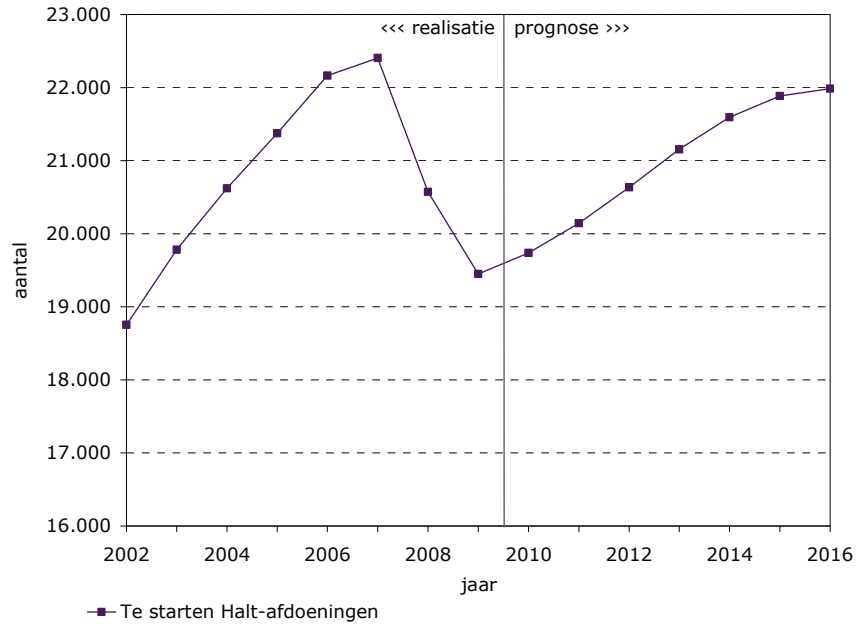
Bron realisatiecijfers: OBJD, bewerking WODC

7.1.3 Jeugd

- Het aantal te starten Halt-afdoeningen stijgt volgens de raming in de periode 2010-2016 met 11% (zie figuur 7.7). Deze ontwikkeling hangt enerzijds samen met een verwachte toename van het aantal minderjarige niet-westerse allochtonen van de tweede generatie, en anderzijds met een groei van het aantal minderjarige verdachten van eenvoudige diefstallen.
- De capaciteitsbehoefte van justitiële jeugdinrichtingen (JJI's) neemt naar verwachting tot 2016 met nog 20% af (zie figuur 7.8). De daling die wordt voorzien is daarmee minder scherp dan de forse daling van de behoefte aan gesloten plaatsen voor jeugdigen op strafrechtelijke verblijfstitel die zich reeds voordeed in de periode 2006-2009. Dat de daling zich in deze prognose – zij het minder scherp – voortzet, wordt hoofdzakelijk verklaard door een naar verwachting aanhoudende afname van de behoefte aan *behandel*plaatsen (-36% in de periode 2010-2016). De behoefte aan opvangplaatsen in JJI's neemt tussen 2010 en 2016 in lichtere mate af (-8%).

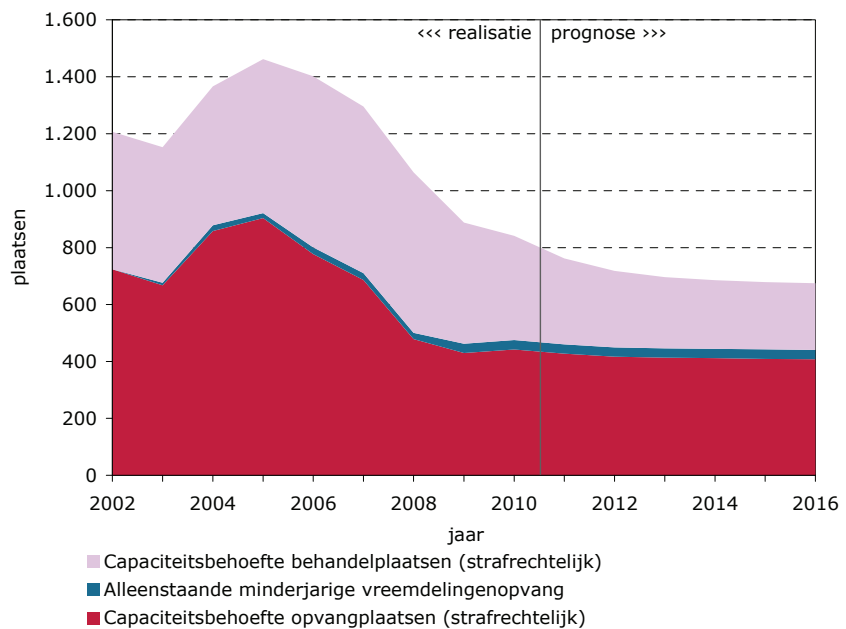
Figuur 7.9 geeft aan hoe de stromen op het gebied van de tenuitvoerlegging zich verhouden tot de voorgaande schakels in de justitiële ketens, in dit geval de schuldigverklaringen.

Figuur 7.7 Te starten Halt-afdoeningen, 2002-2016

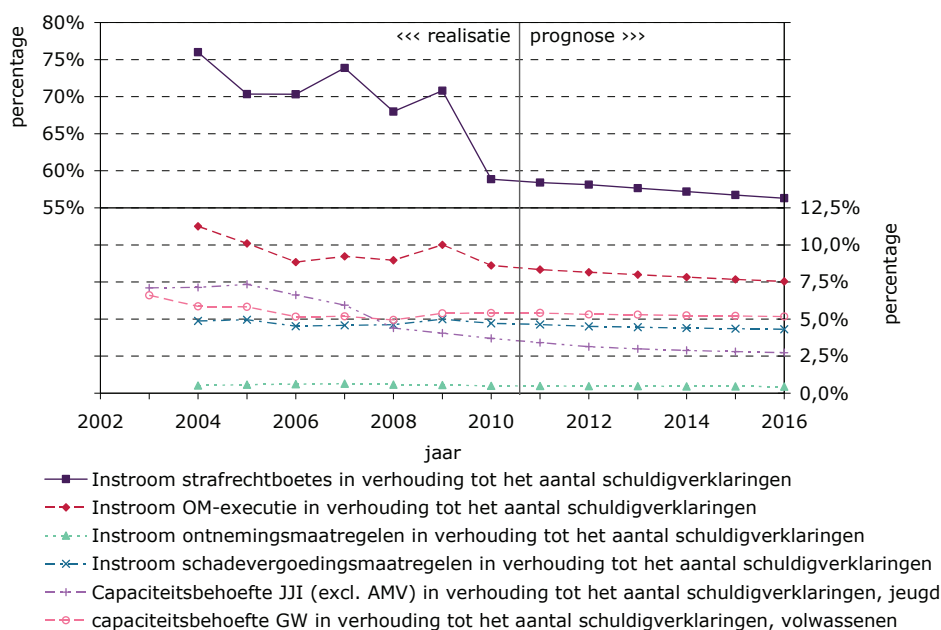
Bron realisatiecijfers: Halt Nederland, bewerking WODC

Figuur 7.8 Capaciteitsbehoefte justitiële jeugdinrichtingen, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: DJI, bewerking WODC

Figuur 7.9 Stromen in de tenuitvoerlegging ten opzichte van de voorafgaande schakels in de justitiële ketens, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: CJIB/DJI/OM-data, bewerking WODC

7.2 Opmerkingen

- Het model doet geen uitspraak over de mate waarin een toename van de *behoefte* tot een daadwerkelijke bezetting van cellen leidt. Capaciteitsproblemen bij aanleverende instanties en regionale verschillen kunnen ertoe leiden dat de bezetting afwijkt van de behoefte.
- De gemiddelde duur van vrijheidsstraffen wordt in de prognose constant gehouden, tenzij de coëfficiënt van de gerealiseerde groei significant is.
- OM-strafbeschikkingen zijn nog niet in het model opgenomen.
- De nieuwe regels voor voorwaardelijke invrijheidsstelling zijn in de ramingen verwerkt.
- Van 2000 tot en met 2006 bedroeg de capaciteitsmarge voor gevangenen en huizen van bewaring 3,8%. In 2007 en 2008 werd een capaciteitsmarge gehanteerd van 8,7% en in 2009 is deze opgehoogd naar 13,8%.
- Bij het ramen van de capaciteitsbehoefte van het gevangeniswezen voor 2011 (de korte-termijnraming) is gebruik gemaakt van de zogeheten *Vervalkalender*. Het betreft een korte-termijn voorraad-stroommodel dat is ontwikkeld door DJI in samenwerking met het bureau Significant.
- Ook de capaciteitsbehoefte voor de ISD is onderdeel van de capaciteitsbehoefte voor het gevangeniswezen.
- De percentages vervangende hechtenissen worden in de prognose constant gehouden, tenzij de coëfficiënt van de gerealiseerde groei significant is.
- De capaciteitsmarge voor FPC's bedroeg 1% tot en met 2008. In 2009 is deze opgehoogd tot 4% en vanaf 2010 bedraagt de capaciteitsmarge 8,7%.
- De capaciteitsmarge voor strafrechtelijke opvang en behandelplaatsen in de justitiële jeugdinstellingen bedraagt 13,8% sinds 2010. In de eerdere jaren 2008 en 2009 werd een capaciteitsmarge gehanteerd van 10% en daarvóór een marge van 7,5% voor opvangplaatsen en 5% voor behandelplaatsen.

8 Reclassering en Kinderbescherming

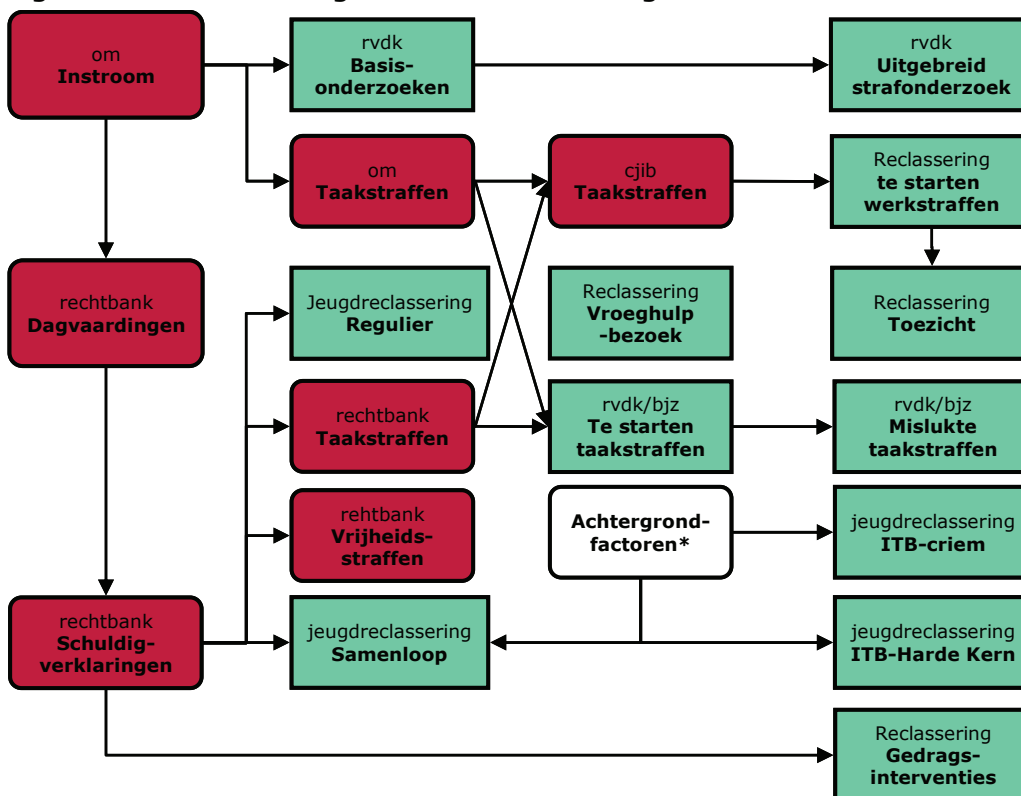
S.N. Kalidien

In dit hoofdstuk komen de reclasseringsproducten en de kinderbescherming aan de orde. De reclassering kent een aantal producten: advies, toezicht, werkstraf, vroeghulpbezoek en de gedragsinterventie. Voor de adviezen waren nog geen cijfers beschikbaar als gevolg van de invoering van nieuwe adviesformats bij de reclassering en is daarom niet opgenomen in de factsheet. In het geval van minderjarigen zal meestal de jeugdreclassering worden ingeschakeld voor advies en begeleiding. Dit kan via een reguliere jeugdreclasseringsmaatregel of via individuele trajectbegeleiding (ITB). Deze laatste maatregel is beschikbaar voor twee groepen jongeren: ITB-harde-kern voor stelselmatige daders en ITB-criem voor allochtone jongeren. Indien er naast een jeugdreclasseringsmaatregel ook een civiele maatregel tegen de jongere loopt, is er sprake van samenloop. De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) voert basisonderzoeken en uitgebreide strafonderzoeken uit en coördineert de taakstraffen opgelegd aan minderjarigen. De taakstraffen van minderjarigen worden door Bureau Jeugdzorg (BJZ) begeleid. Figuur 8.1 geeft schematisch weer hoe het model (groene rechthoeken) is opgebouwd en welke achtergrondfactoren (witte afgeronde rechthoeken) en voorafgaande schakels in de justitiële keten (rode afgeronde rechthoeken) voorspellers zijn van het reclasseringstraject.

8.1 Verwachting tot en met 2016

Tabel 8.1 geeft een cijfermatig overzicht weer van de beleidsneutrale ramingen op het gebied van de reclassering en kinderbescherming. De effecten van recentelijk ingezet en/of nieuw beleid zijn niet verwerkt in deze ramingen. Uitgangspunt van de ramingen van lopende toezichten, te starten werkstraffen, en de RvdK-producten zijn de voorlopige cijfers over 2010.

Figuur 8.1 Reclassering en kinderscherming in het PMJ

* Zie figuur 2.1 en 2.2 voor een overzicht van de relevante achtergrondfactoren.

Tabel 8.1 Verwachte ontwikkelingen op het terrein van reclassering en kinderscherming, procentuele verandering 2010-2016

	2010-2016	2010-2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Totaal	Gemiddeld*	Ten opzichte van voorafgaande jaar					
<i>Reclassering</i>								
Lopende toezichten (3 niveaus)	-1,0	-0,2	4,0	-11,8	5,2	-0,5	1,2	2,0
Te starten werkstraffen	8,1	1,3	5,6	-1,4	0,4	1,0	1,1	1,4
Vroeghulpbezoeken	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gedragsinterventies	-25,7	-4,8	-9,4	-7,7	-4,0	-2,9	-2,6	-2,0
<i>Jeugdreclassering</i>								
Reguliere jeugdreclassering	-11,5	-2,0	-7,1	-1,5	-0,9	-0,9	-0,8	-0,7
Samenloop	-1,4	-0,2	-2,4	-0,6	0,2	0,4	0,5	0,6
ITB-criem	56,5	7,8	10,1	11,5	10,5	7,4	4,6	2,9
ITB-harde kern	6,6	1,1	-0,3	0,9	1,3	1,5	1,5	1,6
<i>Raad voor de Kinderbescherming</i>								
Te starten taakstraffen OM	5,0	0,8	-1,8	0,9	1,3	1,5	1,5	1,5
Te starten taakstraffen ZM	18,0	2,8	0,6	2,7	3,5	3,6	3,3	3,0
Basisonderzoek	12,3	2,0	-1,2	3,0	2,8	2,7	2,3	2,1
Uitgebreid strafonderzoek	12,3	2,0	-1,2	3,0	2,8	2,7	2,3	2,1

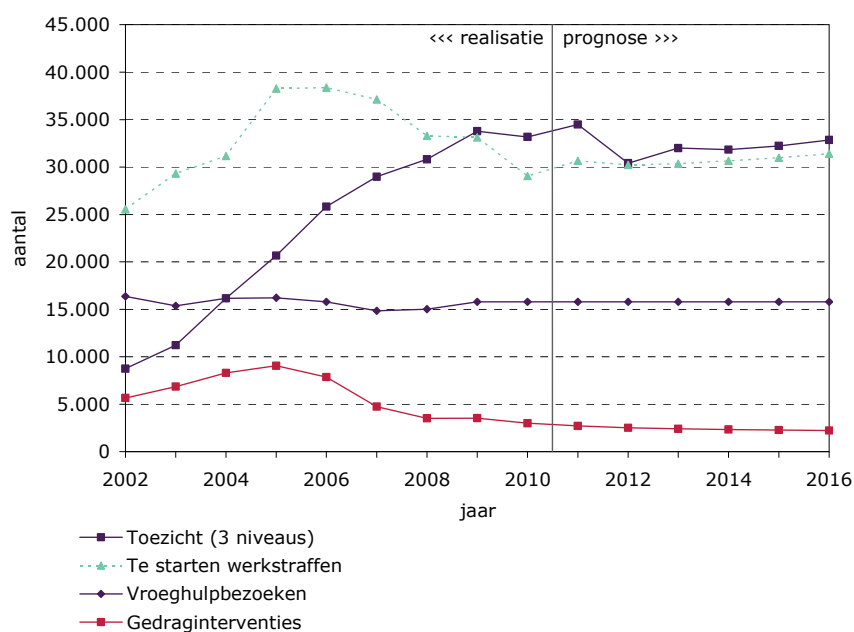
* De gemiddelde procentuele verandering wordt berekend als: $(\text{prognose 2016}/\text{prognose 2010})^{(1/6)}-1$.

8.1.1 Volwassenen

- Het totaal aantal lopende toezichten zal in de periode 2010-2016 met 1% dalen, als gevolg van het totaal aantal werkstraffen dat instroomt bij de drie reclasseringsorganisaties.
- Het aantal te starten werkstraffen zal naar verwachting stijgen met 8% stijgen.
- Het aantal vroeghulpbezoeken blijft constant tussen 2010-2016.
- Het aantal gedragsinterventies zal fors afnemen tussen 2010 en 2016 als gevolg van de daling in het totaal aantal schuldigverklaringen bij misdrijven.

Figuur 8.2 geeft de verwachte ontwikkelingen weer, waarbij 2010 het laatst bekende realisatiejaar is voor werkstraffen en toezichten en 2009 voor vroeghulpbezoeken en gedraginterventies.

Figuur 8.2 Reclassering (1), 2002-2016

Bron realisatiecijfers: MVenJ, bewerking WODC

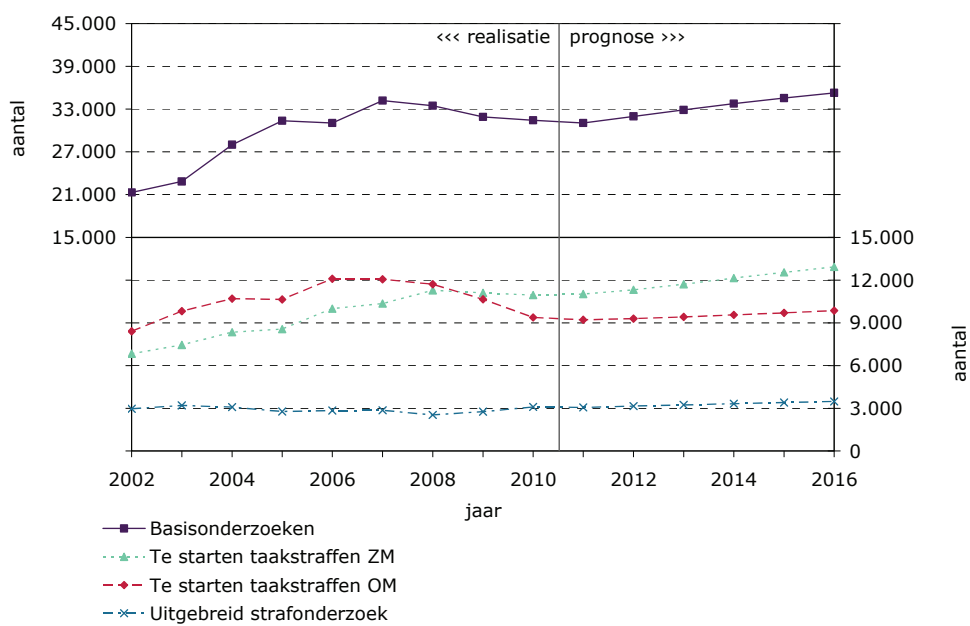
8.1.2 Jeugd

- Het aantal te starten OM-taakstraffen voor minderjarigen zal in de periode 2010-2016 naar verwachting met 5% toenemen, terwijl het aantal opgelegde taakstraffen door de rechter naar verwachting met 18% zal stijgen.
- Zowel het aantal basisonderzoeken als het aantal uitgebreide strafonderzoeken door de RvdK zal van 2010-2016 naar verwachting met ruim 12% stijgen (zie figuur 8.3). Dit is het gevolg van de toename in het aantal minderjarige verdachten en van de toename van het aantal overtredingen van de leerplichtwet.
- In de periode 2010-2016 zal het aantal reguliere jeugdreclasseringsproducten dalen met ruim 11% als gevolg van de verwachte daling van het aantal dagvaardingen in rechtbankzaken bij jeugdigen (zie figuur 8.4).
- Het aantal samenloopgevallen daalt in dezelfde periode met 1%. veel minder hard, als gevolg van het aantal schuldigverklaringen bij jeugdigen en het aantal jeugdigen van 12 tot en met 17 jaar in de vier grote steden (zie figuur 8.4).

- Door het stijgend aantal niet-westerse allochtone jongeren zal het aantal deelnemers aan ITB-criem in de periode 2010-2016 met circa 57% fors toenemen (zie figuur 8.4).
- Het aantal deelnemers aan ITB-harde-kern zal met ruim 6% toenemen als gevolg van de verwachte toename van het aantal jongeren dat in de vier grote steden woont (zie figuur 8.4).

Figuur 8.5 geeft aan hoe de stromen op het gebied van de reclassering en kinderbescherming zich verhouden tot de voorgaande schakels in de justitiële ketens. De voorafgaande schakel verschilt per onderdeel.

Figuur 8.3 Raad voor de Kinderbescherming, 2002-2016

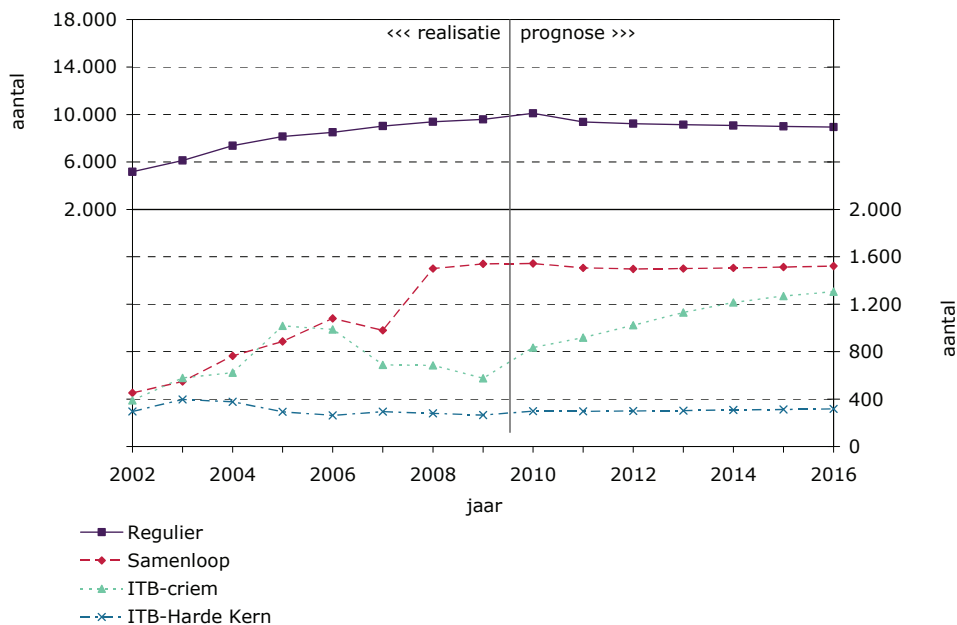

Bron realisatiecijfers: RvdK, bewerking WODC

8.2 Opmerking

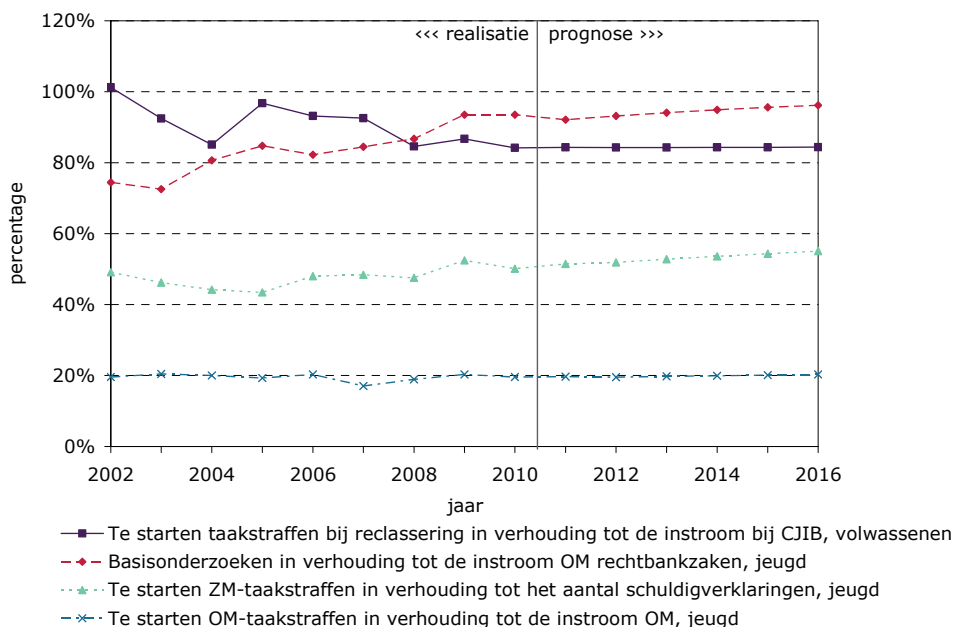
- De gedragsbeïnvloedende maatregel is nog niet opgenomen in het model in verband met een tekort aan data.

Figuur 8.4 Jeugdreclassering, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: MVenJ, bewerking WODC

Figuur 8.5 Stromen in reclassering en kindbescherming ten opzichte van voorafgaande schakels in de justitiële ketens, 2002-2016

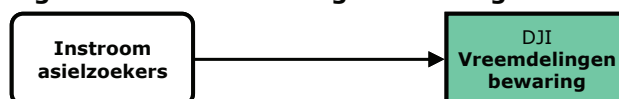
Bron realisatiecijfers: RN/RvdK/CJIB/OM-data, bewerking WODC

9 Vreemdelingenbewaring

R.J. Decae

In dit hoofdstuk komt de vreemdelingenbewaring aan de orde. Het betreft alleen volwassen vreemdelingen die niet in Nederland mogen blijven. In afwachting van hun uitzetting verblijven ze in een huis van bewaring. De instroom in de vreemdelingenbewaring hangt af van de instroom van asielzoekers met een vertraging van 5 tot 6 jaar.

Figuur 9.1 vreemdelingenbewaring in PMJ

9.1 Verwachting tot en met 2016

Tabel 9.1 geeft een cijfermatig overzicht van de beleidsneutrale ramingen op het gebied van de vreemdelingenbewaring. De effecten van recentelijk ingezet en/of nieuw beleid zijn niet verwerkt in deze ramingen. Uitgangspunt voor de capaciteitsbehoefte vreemdelingenbewaring is de vastgestelde capaciteitsbehoefte per 1 juli 2010.

Tabel 9.1 Verwachte ontwikkelingen in de vreemdelingenbewaring, procentuele verandering 2010-2016

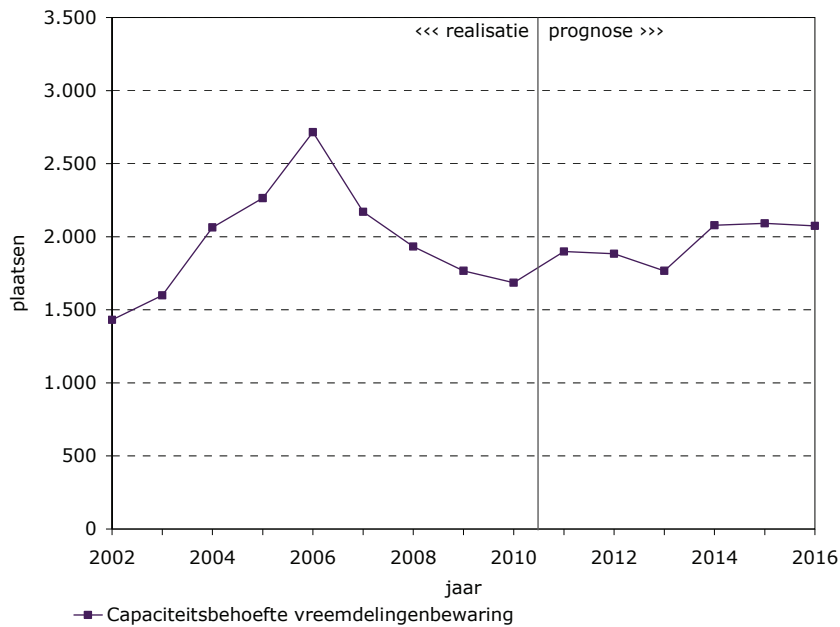
	2010-2016	2010-2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Totaal	Gemiddeld*	Ten opzichte van voorafgaande jaar					
Capaciteitsbehoefte vreemdelingenbewaring	23%	3,5%	-4,6%	12,7%	-0,8%	-6,2%	17,7%	0,6%

* De gemiddelde procentuele verandering wordt berekend als: $(\text{prognose 2016/prognose 2010})^{1/6} - 1$.

- De capaciteitsbehoefte vreemdelingenbewaring zal naar verwachting in de periode 2010-2016 stijgen met 23% ofwel met 3,5% per jaar.

Figuur 9.1 geeft de verwachte ontwikkelingen weer, waarbij het realisatiecijfer van de eerste helft van 2010 het laatst bekende is.

Figuur 9.1 Capaciteitsbehoefte vreemdelingenbewaring, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: DJI, bewerking WODC

9.2 Opmerkingen

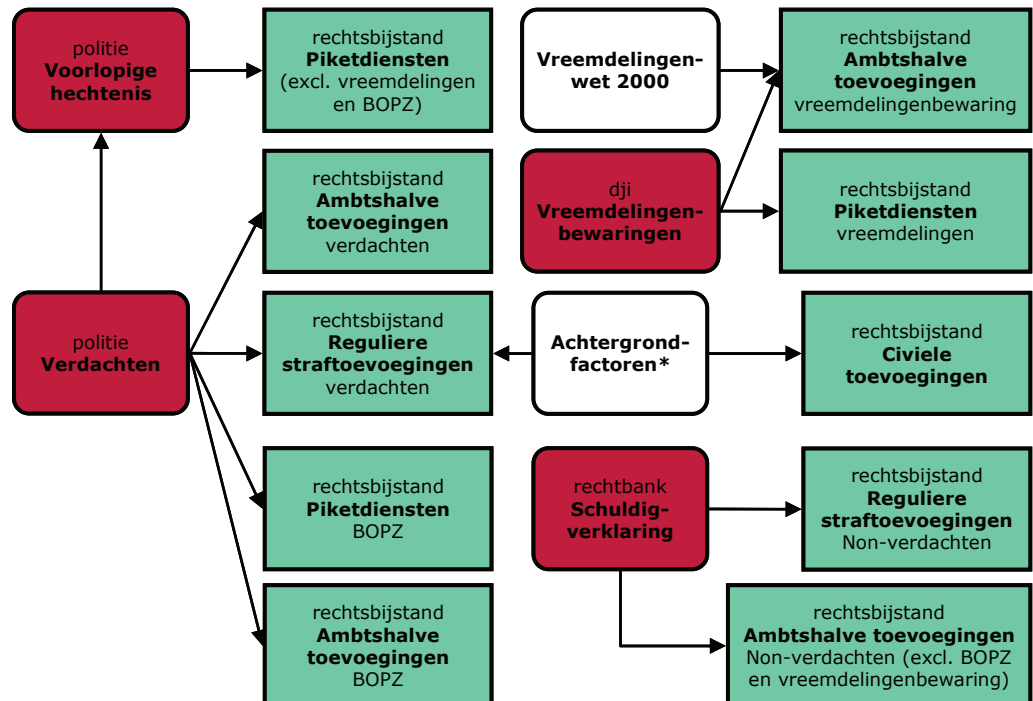
- De capaciteitsmarge van de vreemdelingenbewaring bedroeg tot en met 1999 5% (behalve voor uitzendcentra). Van 2000 tot en met 2006 was de capaciteitsmarge 3,8%. In 2007 en 2008 was de capaciteitsmarge 8,7% en in 2009 is deze verhoogd naar 13,8%.
- Vreemdelingenbewaring voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV) valt onder de opvangplaatsen in justitiële jeugdinrichtingen en is in hoofdstuk 7 meegenomen.

10 Rechtsbijstand

M. Temürhan

Indien een persoon in contact komt met justitie in een civiel-, bestuurs- of strafrechtelijk conflict heeft hij recht op rechtsbijstand. Deze persoon dient dit zelf te bekostigen, tenzij hij aan bepaalde criteria voldoet. Indien hij minder draagkrachtig is of hem de vrijheid is ontnomen (bijvoorbeeld bij voorlopige hechtenis), komt hij in aanmerking voor gesubsidieerde rechtsbijstand. In het eerste geval is er sprake van een reguliere toevoeging, in het tweede geval van een ambtshalve toevoeging. Bij een reguliere toevoeging is de eigen bijdrage afhankelijk van het inkomen en/of vermogen. Bij een ambtshalve toevoeging vindt geen inkomens- en/of vermogens-toets plaats en is geen eigen bijdrage verschuldigd. Indien een persoon de vrijheid ontnomen is, wordt het advocatenpiket ingeschakeld (een dienst van advocaten die 24 uur per dag oproepbaar is om rechtsbijstand te verlenen). Ook na een veroordeling of beslissing door de rechter kan er nog steeds beroep worden gedaan op gesubsidieerde rechtsbijstand, bijvoorbeeld bij hoger beroep of bij het indienen van een klacht. Figuur 10.1 geeft schematisch weer hoe het model (groene rechthoeken) is opgebouwd en welke achtergrondfactoren (witte afgeronde rechthoeken) en voorafgaande schakels in de justitiële keten (rode afgeronde rechthoeken) voorspellers zijn van de gesubsidieerde rechtsbijstand.

Figuur 10.1 Rechtsbijstand in het PMJ

* Zie figuur 2.6 voor een overzicht van de relevante achtergrondfactoren.

10.1 Verwachting tot en met 2016

Tabel 10.1 geeft een cijfermatig overzicht weer van de beleidsneutrale ramingen op het gebied van de rechtsbijstand. De effecten van recentelijk ingezet en/of nieuw beleid zijn niet verwerkt in deze ramingen. Het uitgangspunt van de ramingen zijn de voorlopige cijfers over 2010.

Tabel 10.1 Verwachte ontwikkelingen in de gesubsidieerde rechtsbijstand, procentuele verandering 2010-2016

	2010-2016	2010-2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Totaal	Gemiddeld*	Ten opzichte van voorafgaande jaar					
<i>Strafrechtelijk</i>								
Reguliere straftoevoegingen	-5,7	-1,0	-2,1	-0,9	-0,8	-0,8	-0,6	-0,6
Ambtshalve straftoevoegingen (incl. BOPZ en excl. vreemdelingenbewaring)	-1,3	-0,2	-0,9	0,3	-0,2	-0,1	-0,2	-0,2
Ambtshalve straftoevoegingen vreemdelingenbewaring	11,9	1,9	6,3	-0,5	-3,7	10,0	0,3	-0,5
Piketdiensten (incl. psychiatrisch en excl. vreemdelingenbewaring)	-7,8	-1,3	-2,0	-1,1	-1,4	-1,2	-1,3	-0,9
Piketdiensten vreemdelingenbewaring	3,6	0,6	-1,4	2,6	-0,2	-1,6	4,1	0,1
<i>Civielrechtelijk en bestuursrechtelijk</i>								
Civiele toevoegingen (excl. asiel- en vreemdelingenzaken)	6,1	1,0	0,2	1,8	1,2	1,2	1,1	0,5
Civiele toevoegingen asielzaken	0,5	0,1	5,5	-4,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Civiele toevoegingen vreemdelingenzaken	-19,4	-3,5	-4,3	-4,4	-3,2	-3,1	-3,3	-2,8

* De gemiddelde procentuele verandering wordt berekend als: $(\text{prognose 2016}/\text{prognose 2010})^{1/6}-1$.

10.1.1 Strafrechtelijk

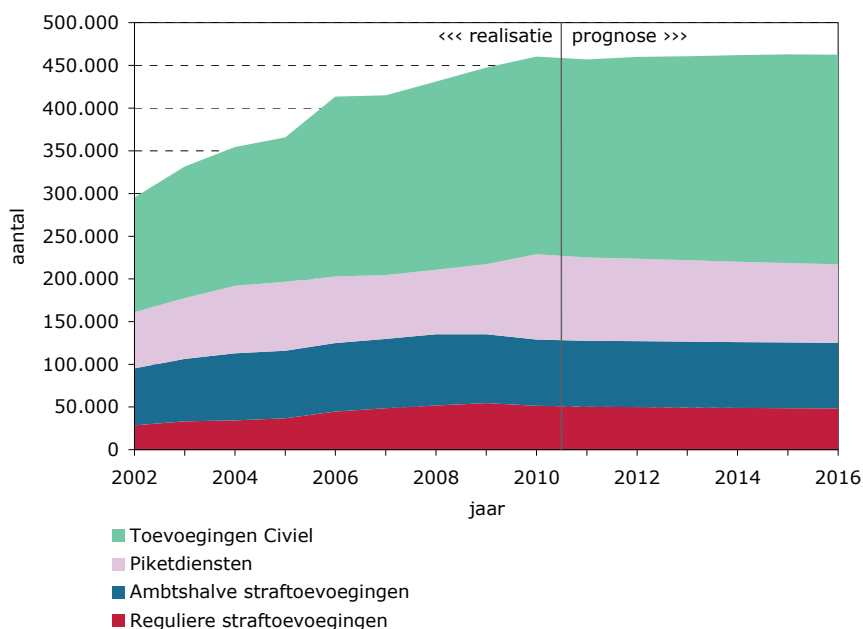
- Het aantal reguliere straftoevoegingen (inclusief BOPZ en exclusief vreemdelingenbewaring) zal met bijna 6% afnemen in de periode 2010-2016. Dit hangt samen met een afname in het totaal aantal verdachten van misdrijven in dezelfde periode.
- Het aantal ambtshalve straftoevoegingen (inclusief BOPZ en exclusief vreemdelingenbewaring) neemt met ruim 1% af in de periode 2010-2016.
- Het aantal ambtshalve straftoevoegingen voor vreemdelingenbewaring neemt met bijna 12% toe in de periode 2010-2016. Dit heeft te maken met de toename van de capaciteitsbehoefte voor vreemdelingenbewaring in deze periode.
- Het aantal piketdiensten (inclusief psychiatrische gevallen en exclusief vreemdelingenbewaring) zal in de periode 2010-2016 met ruim 6% dalen. Dit komt door een afname in het totale aantal voorlopige hechtenissen voor misdrijven in dezelfde periode.
- Het aantal piketdiensten voor vreemdelingenbewaring neemt met bijna 4% toe in de periode 2010-2016 door een toename van de capaciteitsbehoefte voor vreemdelingenbewaring.

10.1.2 Civielrechtelijk en bestuursrechtelijk

- Het aantal civiele toevoegingen (exclusief asiel- en vreemdelingenzaken) dat wordt afgegeven stijgt in de periode 2010-2016 met ruim 6%. Onder deze noemer worden zowel de toevoegingen voor geschillen op civielrechtelijk gebied als op bestuursrechtelijk gebied geschaard.
- Het aantal civiele toevoegingen voor asielzaken zal in de periode 2010-2016 nagenoeg constant blijven.
- Het aantal civiele toevoegingen voor vreemdelingenzaken zal in de periode 2010-2016 met ruim 19% afnemen. Dit hangt samen met een forse afname in het aantal allochtone niet-westerse mannen van de eerste generatie, in de leeftijds-klasse 18-49.

Figuur 10.2 geeft de verwachte ontwikkelingen weer.

Figuur 10.2 Rechtsbijstandtoevoegingen, 2002-2016

Bron realisatiecijfers: MinVenJ, bewerking WODC

10.1 Opmerkingen

- In het model voor de piketdiensten voor vreemdelingen en ambtshalve toevoegingen voor vreemdelingenbewaring is een correctie aangebracht voor de invoering van de nieuwe vreemdelingenwet in 2000.
- In de modellen voor de toevoegingen voor echtscheidingen, handelszaken en de categorie overig is een correctie aangebracht voor de invoering van de wet ViValt (Verklaring van inkomen en vermogen) in 2006.
- Toevoegingen voor BOPZ worden in een aantal gevallen ten onrechte als reguliere toevoegingen geregistreerd. In het PMJ zijn alle BOPZ-toevoegingen als ambtshalve toevoegingen beschouwd.

11 Nawoord

D.E.G. Moolenaar

Dit jaar is voor de zevende keer het PMJ gebruikt voor het maken van ramingen voor de justitiële ketens. De ramingen zijn beleidsneutraal, dat wil zeggen dat het beleid vanaf het laatste meetpunt (in dit geval 2009) niet is verdisconteerd in de ramingen. De ramingen zijn ook schattingen. Vanwege deze twee eigenschappen moeten de beleidsneutrale ramingen niet als een vaststaand gegeven worden beschouwd, maar vooral als een signaal. Ze geven aan wat er zou kunnen gebeuren indien er niets verandert.

Er is altijd een aantal factoren waarmee geen rekening gehouden kan worden en ontwikkelingen die niet te voorzien zijn. Een terugkerende bron van onzekerheid is bijvoorbeeld het toekomstig beleid; het is zeer moeilijk om vooraf de effecten van nieuw beleid in te schatten. Ook kunnen onverwachte gebeurtenissen plaatsvinden die invloed hebben op de realisaties. Tenslotte wordt geen rekening gehouden met onzekerheden in de ramingen van de achtergrondfactoren, zoals bijvoorbeeld de bevolkingscijfers en de economische ontwikkeling. Door de economische crisis zijn de voorspellingen van de economische achtergrondfactoren zeer onzeker.

Om het model bruikbaar en robuuster te maken gaat de ontwikkeling van het PMJ verder. Momenteel is het WODC bezig om een methodiek te ontwikkelen om meer grip te krijgen op trendwijzigingen, zowel voor de verklaring ervan als de voorspelling (zie Van den Braak et al., 2011 en Sonnenschein et al., 2011). De eerste uitkomsten hiervan laten echter geen ontwikkelingen zien die afwijken van de hier gepresenteerde cijfers.

Verder is het WODC bezig de ramingen structureel te monitoren zodat de voorspelfouten bepaald kunnen worden. Dit houdt in dat ramingen uit het verleden vergeleken worden met gerealiseerde waarden (zie Moolenaar et al., 2009). Een complicerende factor is dat het WODC beleidsneutrale ramingen maakt terwijl de realisaties beleidseffecten bevatten. Dit impliceert dat alleen de beleidsrijke ramingen met de realisatie vergeleken kunnen en *mogen* worden. De voorspelfouten in de PMJ-ramingen zijn tot en met het tweede begrotingsjaar (vier jaar vooruit) kleiner dan of vrijwel gelijk aan die van alternatieve tijdreeksmethoden zoals constant houden en trendextrapolatie. Gemiddeld is het beroep op justitievoorzieningen met 4 à 5% overschat. Ongeveer de helft van deze overschatting blijkt te maken te hebben met een ingeschat positief beleidseffect, dat in het eerste begrotingsjaar gemiddeld ruim 2% bedraagt. Bij een langere tijdshorizon van 6 jaar vooruit (vierde begrotingsjaar) blijkt het PMJ relatief minder goed te voldoen.

Summary

Forecasting the demand on the Dutch justice system until 2016

This report describes the forecasts of the 'demand' for police, prosecution service, courts and prisons until the end of 2016. The forecasts were made using the forecasting model PMJ, developed for the Dutch criminal justice system and the civil and administrative justice systems. The base year for our forecasts was 2009. Legislative and policy changes after 2009 have therefore not been incorporated into these forecasts.

PMJ is based on developments in society outside the sphere of influence of the Ministry of Security and Justice. The underlying assumption of the model is that developments in society are the driving force behind the trends in crime and private disputes. Four groups of factors can be distinguished: demographic structure of the population, economic conditions, social problems and institutional changes. Within each category, a number of background factors are chosen which, taken in combination, represent problems like social inequality, cultural conflicts, social isolation and economic inequality.

The demographic determinants used in the model are: the size of the population, population density, the size of different age groups, the number of non-western immigrants in various age categories, the number of youngsters (in the four main Dutch cities), the number of singles, and the number of migrant men in various age groups. The economic determinants are the unemployed and employed labour force, both total and in the age group 15-24 years, average yearly income, purchasing power, the number of social benefits (including those for unemployed), gross value added, tax burden, collective burden, rents, the hourly rate of lawyers, the number of motor vehicles and mopeds, the number of businesses and the number of self-employed people. The social determinants are the number of social rent houses, the number of applications for political asylum, the number of underage refugees, the number of drugs addicts, the yearly number of divorcees, the number of singles and the percentage of people connected to a church.

The institutional factors are the number of police officers, the police budget and the contribution people have to pay themselves when applying for subsidized legal aid.

External forecasts of these indicators determine the forecasts of developments within the justice system. If there are no policy changes or new legislation, the number of reported crimes is expected to decrease by 7.7% over the period 2010-2016, while the number of suspects will decrease by 7%. Since reporting and handling of crimes and suspects are a part of the criminal justice chain, their increase will affect the partners that follow in the chain. However, this growth cannot be extrapolated in a straightforward fashion. As charges will not be pressed against all suspects, the inflow of cases into the prosecutorial system is expected to decrease by 5%. The number of summonses will decrease by nearly 10%. This decrease is partly caused by a change in registration and by the introduction of new prosecution alternatives. The decrease in the number of summonses is expected to lead to a proportional decrease of applications for subsidized legal aid. The decrease in the influx at the prosecution induces a sharp decline of the number of cases brought to court. The num-

ber of criminal cases in court is expected to fall by almost 10% during the period between 2011 and 2016. The demand for prison capacity for adults will be 9.6% lower in 2016 than in 2010. There will be a 20% decrease in the demand for prison capacity for minors, mainly due to a big drop in the number of sentences with compulsory treatments. The number of fines is expected to decrease by 8.6% while the amount of community services drops by 16.3%.

The number of new civil cases at the district courts with a summons will increase by 40% and civil cases with a request by 42% in the period 2010-2016, while the number of new civil cases at the sub district courts with a summons will increase by 13% and those with a request will increase by 17%. As a consequence, the number of civil cases in appeal will increase too. The number of new administrative cases (excluding tax cases) at the district courts will increase by 54% in the period 2010-2016. The number of tax cases in the first instance will rise by 45% and in appeal by 27%. The number of applications for subsidized legal aid in civil and administrative cases is expected to increase by 71%.

A word of caution is in order. These forecasts are based on the information available at the moment of calculation. Both the forecasting process and the external forecasts of the determinants are surrounded by uncertainty. Due to the recent economic crisis this is especially true for the economic forecasts. For this reason, these forecasts should be seen as a signal of what might happen if nothing changes, rather than as certainties. Unexpected events and new policy or legislation will probably alter the outcomes.

Literatuur

- Becker, G.S. (1968). *Crime and punishment: an economic approach*. *Journal of Political Economy*, 76(2), 169-217.
- Becker, G.S. (1974). Crime and punishment: an economic approach. In G.S. Becker, W.M. Landes (red.), *Essays in the economics of crime and punishment*. New York: National Bureau of Economic Research.
- Braak, S.W. van den, Sonnenschein, A., Moolenaar, D.E.G., & Smit, P.R. (2011). *Een methode voor het verklaren en voorspellen van trends*. Den Haag: WODC. Cahier 2011-5.
- Centraal Planbureau (2010a). *CPB Nieuwsbrief 2010/3*. Den Haag: CPB.
- Centraal Planbureau (2010b). *Actualisatie Economische Verkenning 2011-2015*. Den Haag: CPB. CPB document nr. 213.
- Heide, W. van der, Moolenaar, D.E.G., & Tulder, F.P. van (2001). *Prognose van de sanctiecapaciteit 2000-2005*. Den Haag: WODC. Onderzoeksnotitie 2001-2.
- Huijbregts, G.L.A.M., Tulder, F.P. van, & Moolenaar, D.E.G. (2001). *Model van justitiële jeugdvoorzieningen voor prognose van de capaciteit*. Den Haag: WODC. Onderzoek en beleid 192.
- Huizinga, F., & Smid, B. (2004). *Vier vergezichten op Nederland: Productie, arbeid en sectorstructuur in vier scenario's tot 2040*. Den Haag: CPB. Bijzondere publicaties nr. 55.
- Janssen, L.H.J.M., Okker, V.R., & Schuur, J. (red.) (2006). *Welvaart en Leefomgeving: Een scenariostudie voor Nederland in 2040*. Den Haag: Centraal Planbureau/Milieu- en Natuurplanbureau/Ruimtelijk Planbureau.
- Klijn, A. (1996). *Vraag en aanbod op de markt voor rechtshulp*. In J. Griffiths (red.), *De sociale werking van het recht. Een kennismaking met de rechtssociologie en rechtsantropologie* (3e druk, pp. 191-254). Nijmegen: Ars Aequi.
- Laan, A.M. van der, & Blom, M. (2011). *Meer jeugdige verdachten, maar waarom?* Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleid 292.
- Leertouwer, E.C., & Huijbregts, G.L.A.M. (2004). *Sanctiecapaciteit 2008*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleid 221.
- Leertouwer, E.C., Tulder, F.P. van, Diephuis, B.J., Folkeringa, M., & Eshuis, R.J.J. (2005). *Prognosemodellen Justitiële Ketens: Civiel en Bestuur*. Den Haag: WODC. Cahier 2005-13.
- Leertouwer, E.C., Tulder, F.P. van, Diephuis, B.J., Folkeringa, M., & Gammeren-Zoetewij, M. van (2007). *Prognosemodel Justitiële Ketens 2006: Civiel en Bestuur*. Den Haag: WODC. Cahier 2007-11.
- Lilly R.J., F.T. Cullen, R.A. Ball, J.A. Inciardi (red.) (1995). *Criminological theory: Context and consequences*. Thousand Oaks: Sage.
- Moolenaar, D.E.G. (2006). *Capaciteitsbehoefte justitiële ketens 2011: Toelichting op de beleidsneutrale ramingen voor de veiligheidsketen*. Den Haag: WODC. Cahier 2006-7.
- Moolenaar, D.E.G. (2009). *Jaarlijkse kosten van criminaliteit*. In Kalidien, S., & Eggen, H. (red). *Criminaliteit en Rechtshandhaving 2008*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleid 279.
- Moolenaar, D.E.G. (2010). *Capaciteitsbehoefte justitiële ketens t/m 2015: Beleidsneutrale ramingen*. Den Haag: WODC. Cahier 2010-9.
- Moolenaar, D.E.G., Diephuis, B., Gammeren-Zoetewij, M. van, Kalidien, S., Leertouwer, E.C., & Tulder, F.P. van (2008). *Capaciteitsbehoefte justitiële ketens 2013: Beleidsneutrale ramingen*. Den Haag: WODC. Cahier 2008-6.

- Moolenaar, D.E.G., Diephuis, B.J., Kalidien, S.N., Leertouwer, E.C., & Tulder, F.P. van (2009). *Capaciteitsbehoefte justitiële ketens 2014: Beleidsneutrale ramingen*. Den Haag: WODC. Cahier 2009-8.
- Moolenaar, D.E.G., & Huibregts, G.L.A.M. (2003). *Sanctiecapaciteit 2007: Een beleidsneutrale prognose*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleid 208.
- Moolenaar, D.E.G., Huibregts, G.L.A.M., & Heide, W. van der (2004). *Prognose-model Justitiële Ketens*. Den Haag: WODC. Cahier 2004-8.
- Moolenaar, D.E.G., Huibregts, G.L.A.M., & Velden, H. van de (2005). *Capaciteitsbehoefte justitiële ketens 2010: Toelichting op de beleidsneutrale ramingen*. Den Haag: WODC. Cahier 2005-14.
- Moolenaar, D.E.G., Leertouwer, E.C., Tulder, F.P. van, & Diephuis, B. (2007). *Capaciteitsbehoefte justitiële ketens 2012: Beleidsneutrale ramingen*. Den Haag: WODC. Cahier 2007-14.
- Moolenaar, D.E.G., Tulder, F.P. van, Huibregts, G.L.A.M., & Heide, W. van der (2002). *Prognose van de sanctiecapaciteit tot en met 2006*. Den Haag: WODC. Onderzoek en beleid 196.
- Moolenaar, D.E.G., Tulder, F.P. van, & Gammeren-Zoetewij, M. van (2009). *Terug naar de toekomst: Het beroep op Justitie, 1999-2007: raming en realisatie*. Den Haag: WODC. Cahier 2009-6.
- Pratt, T.C., & Cullen, F.T. (2005). Assessing macro-level predictors and theories of crime: a meta-analysis. *Crime and Justice: a review of research*, vol. 32, pp. 373-450.
- Roodenburg, H., & Vuuren, D. van (2004). *Arbeidsaanbod in de lange-termijn-scenario's voor Nederland*. Den Haag: CPB. CPB-document nr. 71.
- Schuyt, C.J.M., Groenendijk, C.A., & Sloom, B. (1976). *De weg naar het recht: Een rechtssociologisch onderzoek naar de samenhangen tussen maatschappelijke ongelijkheid en juridische hulpverlening*. Deventer: Kluwer.
- Smid, B. (2007). *Actualisatie Economische Verkenning 2008-2011*. Den Haag: CPB. CPB-document nr. 151.
- Sonnenschein, A., Braak, S.W. van den, Moolenaar, D.E.G., & Smit, P.R. (2011). *Trendwatch: Introductie en eerste resultaten van een instrument ter verbetering van justitiële capaciteitsramingen*. Den Haag: WODC. Cahier 2011-4.
- Steinmann, P.L.M., Tulder, F.P. van, & Heide, W. van der (1999). *Prognose van de sanctiecapaciteit 1999-2003*. Den Haag: WODC. Onderzoek en beleid 181.
- Torre, A.G.J. van der, & Tulder, F.P. van (2001). *Een model voor de strafrechtelijke keten*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Tulder, F.P. van (1994). *Van misdaad tot straf*. Rijswijk: SCP. Sociale en Culturele Studies – 21.
- Tulder, F.P. van, S. Janssen (1988), *De prijs van de weg naar het recht*. Rijswijk: SCP. Stukwerk, nr. 45.
- Tweede Kamer (2010). *Rechtsstaat en rechtsorde: Brief van de minister van Veiligheid en Justitie*. Den Haag: Tweede Kamer. TK 29 279 nr 117.
- Velthoven, B.C.J. van (2002). *Civiele en administratieve rechtspleging in Nederland 1951-2000*. Leiden: Department of Economics, Leiden University. Research Memoranda 2002.01 (deel 1 tijdreeksdata) en 2002.02 (deel 2 tijdreeksanalyse).
- Wergroep Prognose Sanctiecapaciteit (1997). *Prognose Sanctiecapaciteit: Herijking methodieken*. Den Haag: Ministerie van Justitie.

Bijlage 1 Vereenvoudigd schema van het PMJ

